

prosvetni delavec

List delavcev v vzgojnoizobraževalnih zavodih Slovenije

Ljubljana, 23. junija 1978 — Številka 12

Na 11. kongresu ZKJ v Beogradu

Tisoč zlatih petic

Iz govora Emila Rojca, izvršnega sekretarja CK ZKS za vzgojo in izobraževanje ob slovesni podelitvi zlatih petic učencem srednjih šol

V letošnjem kongresnem letu smo priče pospešenemu delovanju in samoupravnemu utripu na vseh področjih ustvarjalnosti naših delovnih ljudi in mladine. Zaveda se, da terja zgradba socialističnega samoupravljanja trdne materialne in duhovne temelje s povsem določno novo vsebino družbenoekonomskih, političnih in drugih odnosov v procesu življenja in dela, postaja vse močnejša in prepričljivejša. In prav zaradi takšnega odnosa do graditve naše nove družbe, kot ste ga pokazali z učenjem, delom, delovnimi akcijami, družbenopolitično dejavnostjo in s podvigi na različnih področjih interesnih dejavnosti, vas, najboljši učenci srednjih šol, lahko uvrščamo med najustvarjalnejši del današnjega mladega rodu.

S svojim vsestranskim delom ste izpričali dosledno zvestobo vrednotam prejšnjih revolucionarnih rodov, ki jih lahko opišemo z besedami: dosegati najboljše, opraviti zadano nalogo čim uspešneje, do konca vztrajati v težkih preizkušnjah, biti nepomirljiv z doseženim in če je treba žrtvovati se. Mladina ne more pominiti za socialistično družbo zakladnice boljše in srečnejše prihodnosti, če že v sedanjosti ni aktivna ustvarjalka in graditeljica novega, boljšega. Znati in hoteti mora ideale in vizije spreminjati v jasen in uresničljiv smoter. Socialistična družba na samoupravnih temeljih je družba neprestanih spopadov starega z novim, zato je tudi danes enako kot v vseh preteklih obdobjih naše socialistične revolucije mladina temeljna opora organiziranih naprednih sil družbe, ki se nenehno preobraža, družbe v revoluciji, ki traja.

Bitka za dosledno uresničeva-

nje ustave in zakona o združenem delu ne sme pojenjati ali se umiriti v stranskih rokavih tega živlega veletoka, ki mu pravimo osvobodilno in samoupravno preosnova dela, človeka in celotnega družbenega življenja. Prav z vrlinami, ki ste jih, ne z besedami, pač pa z dejanji pokazali pri delu, ste se že zgodaj postavili v najbolj deroči del tega procesa. Vaših tisoč najboljših učnih in drugih delovnih dosežkov in prek njih dosežki tisočev vaših vrstnikov, ki jih danes tu zastopate, je najlepši dar v letu partijskih kongresov, tako naši zvezi komunistov ter pravkaršnji 86-letnici tovariša Tita, kot celotni samoupravni socialistični skupnosti.

VIII. kongres Zveze komunistov Slovenije je nadvse pomembno opredelil vlogo znanja, raziskovalne vneme, nenehnega izobraževanja iz dela ter vpetosti znanosti v razvojne načrte naše družbe. Vse močnejše je spoznanje, da so prosveta, kultura in znanost nepogrešljivi, kakovostni dejavniki in rasti produktivnosti družbenega dela, v boju za še trdnjše materialne temelje samoupravljanja in v graditvi samoupravne politične kulture vseh delovnih ljudi in občanov. Prav zato je še posebno pomembno, da vse večji del mladega rodu, ki študira in se usposablja za delo, in vi prvi med njimi, pravilno in dovolj široko razume naravo in vlogo učenja ter znanja v današnjem času. Gre nam za to, da bi imela združeno delo in vsa družba dovolj strokovno poklicno in samoupravno usposobljenih delavcev, ki bi z večjimi delovnimi dosežki zboljševanjem produktivnosti in bolj smotnim gospodarjenjem potrjevali svoje v šoli pridobljeno znanje.

Reforma šolstva v usmerjeno

izobraževanje v naši republiki si je med prvimi nalogami zastavila, da bo rešila eno najtežjih in neobvladanih protislovij dosedanje izobraževalno-kadrovske politike pri nas; to je globok razkorak med željami po izobraževanju in strukturo današnjega študirajočega rodu ter resničnimi potrebami združenega dela in širše skupnosti. Vsi strokovni, samoupravni in drugi dejavniki združenega dela so dolžni tistim med vami, ki se bodo že prihodnje jesen vključevali v nadaljnji študij pomagati, da uskladite osebne želje in nagnjenja s programi kadrovskih potreb v organizacijah združenega dela, z možnostmi zaposlovanja. Vaš delež v procesih reforme šolstva v usmerjeno izobraževanje bo še posebno učinkovit, če se boste že danes v šoli in kasneje na delovnem mestu zavzemali za dokončno porušenje stoletnega zidu med materialno proizvodnjo in izobraževalno dejavnostjo po poti samoupravnega načrtovanja izobraževanja v študij, vplivanja združenega dela na vsebino, trajanje in organizacijo vzgojnoizobraževalnih načrtov ter s svobodno menjavo dela uveljavljali nove družbenoekonomske odnose med vzgojnoizobraževalno in drugimi dejavnostmi združenega dela.

Pomemben pogoj za uveljavitev še aktivnejše, učinkovitejše in odgovornejše vloge učencev in študentov v samoupravni preobrazbi vzgoje in izobraževanja pa so razvitejši delegatski odnosi. Medtem ko v visokem šolstvu že ugotavljamo vidne spremembe v sodelovanju študentov v vseh delegatskih strukturah od temeljnih organizacij združenega dela do univerzitetne skupnosti, smo v ra-

zvoju delegatske vloge učencev v naših strokovnih in poklicnih šolah še marsikje na začetku. Tudi v svetih teh šol si ne moremo v prihodnje zamišljati delegatskih odnosov brez enakopravne in odgovorne udeležbe delegacije učencev.

In ne le v svetih šol tudi v dogovarjanju in sporazumevanju prek izobraževalnih skupnosti ter v njihovih enotah ob šolah bo treba uveljaviti delegatski glas učencev in študentov ter mladine, ki se izobražuje ob delu. Potrebno je temeljno marksistično znanje, potrebna je idejnopolitična usposobljenost za delegatsko delovanje.

Tovariš Tito, ko je predaval prvi generaciji slušateljev politične šole Zveze komunistov Jugoslavije v Kumrovcu, naglasil, da je obvladovanje temeljnega znanja marksistične teorije in sodobnih dosežkov marksistične misli potreba in obveznost vseh borcev za socialistično samoupravljanje. To pomeni za nas, ki se z marksizmom srečujemo v šolah vseh vrst in stopenj, da moramo sleherni knjižni marksizem presajati v razmere stvarne družbene prakse, ter se odločno upremo faktografskemu, neživljenjskemu posredovanju teoretičnih osnov marksizma in ločevanju teh od ideologije in revolucionarne prakse delavskega razreda.

Tista preprosta, a čudovita misel iz zadnje študije tovariša Kardelja, ki govori o tem, kako je s človekovo srečo v socializmu, je še posebno aktualna prav za mladi rod. Le človek, delavec sam si jo lahko ustvari, si lahko z delom, učenjem in samoupravljanjem »približa srečo v dlani svojih rok«. Vaših tisočero »rok ima to srečo najbližje na obzorju.

Djokica Petković

V jutrišnji dan

Enajsti kongres Zveze komunistov Jugoslavije smo pričakali z novo razredno izkušnjo, ki ima eno največjih vrednot — samoupravno ustvarjalnost. Naša revolucija živi v samoupravljanju, v popolni jasnosti idej in na trdnem temelju vizije razvoja. V prihodnost gremo zanesljivo in pogumno zato, ker je naš delavski razred politično zrel, zaveden ter razredno-politično in idejno opredeljen. To se zrcali v enotnosti Zveze komunistov Jugoslavije in revolucionarnih pobudah tovariša Tita.

Besede tovariša Tita so bile vedno najboljše merilo vseh naših dosežkov. Na enajstem najvišjem delovnem dogovoru komunistov je doživela močan odmev tale njegova ocena: — Socialistična samoupravna in neuvrščena Jugoslavija ima trdne in trajne temelje — zanesljivo oporo svoje prihodnosti. Moč Jugoslavije je v enotnosti in junaštvu naših narodov in narodnosti, v idejah, ki nas navdihujejo, in smotih, za katere se borimo, v delavskem razredu in njegovih odločujoči vlogi, v našem mladem rodu, ki je rade volje sprejel pridobitve revolucije, v socialističnem samoupravljanju, ki zagotavlja našemu človeku, da svobodno in samostojno odloča o svojem delu.

Najvišji delovni zbor komunistov, ki pomeni nov, resnični preiskus zavednosti in akcijske sposobnosti, predstavlja sveto ideje, smotre in oblike naše revolucije. Revolucije za človeka.

To je bil kongres z jasnim idejnim dometom in močnim političnim utripom. Pred nami je kačipot, ki mu tako kot vedno doslej lahko povsem zaupamo, saj so v njem v celoti zajete misli in dela tovariša Tita. Dobili smo izvir novih navdihov, pripravljeni smo na najširše sodelovanje v akciji in najvišje ustvarjalne dosežke.

Naš obračun na vseh področjih družbenega življenja, dela in ustvarjanja je bogat. Delavski razred si je z uvedbo delegatskega sistema odprl nove, široke perspektive. Uresničene spremembe — tako so poudarili na enajstem kongresu Zveze komunistov Jugoslavije — so vsebinskega in trajnega pomena za nadaljnjo rasti samoupravljanja.

Cas načelnih iskanj je za nami. Prišlo je kakovostno novo obdobje družbe, za katero so značilne bistvene preobrazbe v združenem delu. Smo v času družbene trdnosti, zaupanje med našimi narodi in narodnostmi je vedno večje, ugled neuvrščene Jugoslavije raste. Bolj kot kdajkoli prej je jasno, da razvijamo in izpopolnjujemo politični sistem, ki ima globoke korenine v združenem delu, sistem, v katerem si je naš delovni človek pridobil nov položaj, da lahko več in boljše odloča.

Ti veliki dosežki temeljijo na marksističnem pogledu na svet, hkrati pa so prežeti s Titovo vizijo našega razvoja in z njegovim preantjenim poslušom za zgodovinsko stvarnost.

— Veliki uspehi, ki smo jih dosegli od desetega kongresa do sedaj, so sad naporov delovnih ljudi ter idejne enotnosti in dejavnosti zveze komunistov. Kot vodilna idejnopolitična sila se zveza komunistov ni postavila nad delovne ljudi, temveč je njihova avantgarda, družbena sila, ki je najbolj odgovorna za usodo revolucije, za krepitev jugoslovanske socialistične skupnosti — je poudaril tovariš Tito.

Za obdobje, ki je za nami, so posebno značilni pomembni dosežki na področju socialistične samoupravne preobrazbe vzgoje in izobraževanja. Enajsti kongres Zveze komunistov Jugoslavije je ocenil, da so ustvarjeni temelji šole samoupravno združenega dela; to pomeni, da sta se šola in tovarna zblizali, pouk in proizvodno delo pa postajata celota. Delovna vzgoja je postala neločljivi del oblikovanja mlade osebnosti. K temu največ prispeva prizadevanje, da mora vzgojnoizobraževalno delo temeljiti na idejah klasikov marksizma in naši samoupravni praksi.

Tovariš Tito je v svojem referatu, ki ga je imel na kongresu, posvetil posebno pozornost preobrazbi vzgojnoizobraževalnega procesa. Poudaril je, da so bili z veliko truda že doseženi lepi uspehi, in opozoril, da je treba široko družbeno akcijo nadaljevati. Pri tem morajo dosledno in vztrajno sodelovati vse organizirane socialistične samoupravne sile.

— Družbeno akcijo za socialistično samoupravno preobrazbo vzgoje in izobraževanja spremlja spopad novih zamisli s trdoživim tradicionalizmom in meščanskimi pogledi na to dejavnost; to se kaže tudi pri širjenju nezaupanja v spremembe, ki jih prinaša reforma izobraževanja. Upoštevati je treba, da se kažejo nacionalizem, tehnokratizem, dogmatična pojmovanja in drugi pojavi, nasprotni našemu samoupravljanju, prav v obrambi starih zasnov vzgoje in izobraževanja. Zato je nenehni idejni boj sestavni del široke družbene akcije in strokovnega dela pri uresničevanju reforme.

Enajsti kongres Zveze komunistov Jugoslavije je potrdil, da imamo za vse preskušnje nove razredne odgovore in da lahko svoj politični sistem še nadalje uspešno razvijamo. Zveza komunistov in vse subjektivne socialistične sile izpopolnjujejo zahteve časa in samoupravne prakse v svobodno združenem delu. Ustvarjena je trdna družba.

— Vedro in z zaupanjem gledamo v prihodnost. Prepričan sem, da bomo po tem kongresu s še bolj jasnim pogledom v prihodnost in še hitreje krenili v nove akcije za socializem in človekovo srečo — je poudaril tovariš Tito.

Za uspešno dejavnost

Delegati republiškega odbora Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja Slovenije so na svoji plenarni seji dne 14. 6. 1978 ugotavljali, kako so se uresničevale naloge zahtevane na 8. kongresu ZSS. Na tem temelju so zasnovali prihodnje usmeritve, po katerih bo potekala dejavnost tega sindikata v novi organiziranosti. Ugotovili so, da bo na sklepi ali ustanovitveni konferenci treba predlagati nadaljnjo dejavnost na področju uveljavljanja ekonomsko dohodkovnih odnosov svobodne menjave dela, dograjevanja samoupravnih odnosov, urejanja delitvenih razmerij ter sistema strokovno-političnega usposabljanja prosvetnih delavcev. Še bolj si bo treba prizadevati za uveljavljanje delegatskih odnosov, za usmerjeno izobraževanje in druge sistemske rešitve.

Delegati ugotavljajo, da bo za

učinkovito opravljanje nalog potrebno uveljaviti tudi ustrezno organizacijsko obliko v skladu s sprejetimi izhodišči. V zvezi s tem so sklenili poslati občinskim svetom ZSS in občinskim odborom tega sindikata svoje predloge, kje naj bi tudi v prihodnje delovali občinski odbori Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja ter znanosti ali v katerih občinah naj bi se dogovorili za druge oblike delovanja. Obenem predlagajo nekatere sedanje delegatke, ki bi delovali tudi v novem odboru ter veje dejavnosti, iz katerih bi izvolili nove člane odbora. Delegati odbora so sklenili predlagati, naj sestavlja novi odbor 50 članov iz vseh vej vzgoje, izobraževanja in znanosti. Sprejeli so tudi sklep, da bo zadnja seja republiškega odbora in ustanovitvena seja novega odbora letošnjega 22. septembra v Ljubljani.

Delegati republiškega odbora Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja Slovenije so na svoji plenarni seji 14. 6. 1978 razpravljali tudi o problematiki financiranja lista Prosvetni delavec, ki je po svoji programski zasnovi informativni list za prosvetne delavce in člane sindikalnih organizacij ter strokovno glasilo za pedagoško prakso. Delegati ugotavljajo, da bo treba vsebino lista in njegov obseg še razširiti, zato so sklenili poslati vsem osnovnim organizacijam sindikata šol in drugih ustanov, ki se ukvarjajo z izobraževanjem

predlog

da delovne skupnosti šol in drugih ustanov, ki se ukvarjajo z izobraževanjem, naročijo časnik Prosvetni delavec za vse pedagoške delavce, naročnino pa poravnajo iz sredstev za izobraževanje in izpopolnjevanje kadrov.

Republiški odbor

Priznanje za delo v sindikatih

Na 15. plenarni seji Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja Slovenije je predsednik Geza Čahuk podelil osim delavcem v področju vzgoje in izobraževanja plakete zveznega odbora Sindikata delavcev v družbenih dejavnostih Jugoslavije, — za prizadevanje in uspešno delo v sindikalni organizaciji. Upokojenemu učitelju, zaslužnemu sindikalnemu delavcu in partizanskemu borcu Ivanu BERCETU za trud pri uresničevanju samoupravnih odnosov, uspešno pedagoško dejavnost in dolgoletno odgovorno delo v sindikatih. Ivici DE COSTI iz Brežic za vztrajno razvijanje sindikalnega dela, širše družbenopolitično delo in dosežkov pri organizaciji izobraževanja. Predsednici občinskega odbora Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja v Trzinu nuši HAFNER za izredno odgovorno izpolnjevanje sindikalnih nalog in vsestransko uspešno delo pri opravljanju različnih nalog v družbenopolitičnih in humanitarnih organizacijah. Delegatki občinskega odbora Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja Ani JAKŠE v Črnomlju za vsestransko prizadevanje pri reševanju družbenih nalog, zlasti še za uresničevanje novih družbenoe-

konoskih odnosov na področju nagrajevanja po opravljenem delu. Slavko KAČIČNIK, predsednik občinskega odbora Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja v Ormožu je prejel plaketo za dosledno uveljavljanje dogovorjenih stališč, samoiniciativno delo in dosežke pri organizaciji sindikalnega dela, Štefanu KAMIN iz Trebnjega pa za napore pri urejanju pravičnejšega družbenega in materialnega vrednotenja prosvetnih delavcev, delitve osebnega dohodka po delovnih uspehih ter popolnejše uveljavitve samoupravnih odnosov. Milki NOVAK, delegatki poklicne kovinarske in usnjarsko-galanterijske šole v Domžalah so podelili plaketo za zavzeto uveljavljanje enakopravnega položaja prosvetnega dela v združenem delu, za združevanje šolstva v občini, za tovariško prizadeto reševanje različnih problemov v delovni organizaciji in širši skupnosti, Vladu NOVAKU iz Celja pa za zavzeto delo v občinskem odboru in v komisiji za samoupravno sporazumevanje ter pri urejanju šolstva v celjski občini.

Za dobro opravljeno delo in priznanje — čestitamo!

R. L.

prosvetni delavec

List izdajata republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja in Izobraževalna skupnost SRS — Izhaja štiri- najstrednevo med šolskim letom — Ureja uredniški odbor. Direktor in glavni urednik Rudi Lešnik, odgovorna urednica Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko. Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/I, telefon 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/I, telefon 22-284, poštni predal 355-VII. Rokopisov in fotografij ne vračamo, posamezni izvod 4 din. Letna naročnina: 80 din za posameznike, za šole in druge ustanove 140 din. Št. tek. računa 50101-603-46509 Tiska ČZP Ljudska pravica. YU ISSN 0033-1643 Po mnenju Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je list »Prosvetni delavec« prost temeljnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).

Iz predloga resolucij 11. kongresa ZKJ

— Zveza komunistov se zavzema za zagotavljanje enakopravnih možnosti za izobraževanje in vzgojo mladih in odraslih. Z družbenim dogovarjanjem in samoupravnim sporazumevanjem bodo nastajale možnosti, da bodo učenci in študenti na temelju vzpostavljenih odnosov, pravic in odgovornosti do združenega dela zadovoljevali svoje potrebe po izobraževanju in zaposlovanju; to bo omogočilo, da bo sleherno nadaljnje izobraževanje izhajalo iz dela in ob delu.

— Vzgojnoizobraževalna vsebina in njeno uresničevanje morata biti trajno usmerjena k oblikovanju celostne, svobodne ustvarjalne osebnosti, usposobljene, da prevzame odgovornost za materialni in kulturni razvoj družbe, družbeno odgovorne in opredeljene za socialistično samoupravljanje, enakopravnost in skupnost narodov in narodnosti, svobodno in neuvrščeno Jugoslavijo, osebnosti, ki je pripravljena nenehno razvijati in braniti vrednote in pridobitve samoupravne družbe.

— Za doseganje teh smotrov je treba nenehno zboljševati marksistično izobraževanje in marksistično zasnovanost celotnega vzgojnoizobraževalnega dela.

— Proizvodna in samoupravna praksa morata vse bolj postajati sestavina celotnega vzgojnoizobraževalnega procesa.

— Ustvarjati je treba možnosti, da se bo vse več otrok vključevalo v predšolsko vzgojo kot sestavni del vzgojnoizobraževalnega sistema.

— Potrebno je izpolnjevati programe temeljnega izobraževanja in ga povezovati z vsebino predšolskih programov in s programi skupnih vzgojnoizobraževalnih temeljev usmerjenega izobraževanja; uvajati sodobne

oblike vzgojnoizobraževalnega dela ter popolnejše uresničevati vzgojno, kulturno, delovno in samoupravno funkcijo šole. Vzgoja in izobraževanje naših delavcev, začasno zaposlenih v tujini, in njihovih otrok zahteva večje in bolj usklajeno angažiranje vseh organiziranih družbenih sil v državi.

— Popolna programska in organizacijska povezanost vseh ravni in oblik izobraževanja na temelju zahtevnosti dela in ustrezne strokovne usposobljenosti, ter modernizacija organizacije dela in učne tehnologije morajo pospešiti graditev celotnega in učinkovitega sistema usmerjenega izobraževanja, vplivati na skrajšanje institucionalne vzgoje in izobraževanja ter odpirati možnosti za hitrejšo vključevanje v delo.

— Skupne vzgojnoizobraževalne temelje na začetku usmerjenega izobraževanja je treba dosledno izvesti v vseh okoljih, razlike, ki se pojavljajo v nekaterih konkretnih rešitvah, pa nadalje proučevati in premagovati vse, kar bi ogrozilo vlogo skupnih temeljev in bistvo načela usmerjenega izobraževanja.

— Ena prednostnih nalog je izdelava in sprejemanje novih vzgojnoizobraževalnih programov za različne poklice na vseh ravneh usmerjenega izobraževanja. To zahteva tudi tesnejšo povezanost pouka, proizvodnega dela in znanstvenih raziskav.

— Zavzeti se je treba za odločnejšo in hitrejšo samoupravno preobrazbo univerze v skladu z družbenoekonomskimi odnosi in izobraževalno-kadroviskimi potrebami združenega dela ter za njeno vključevanje v enoten sistem usmerjenega izobraževanja. To zahteva temeljitejšo spreminjanje obstoječe tradicionalne organizirano-

sti in akademske zaprtosti univerze, bolj racionalno, učinkovito in krajše študiranje, organiziranje interdisciplinarnega študija, proučitev podiplomskega izpopolnjevanja, povezovanja in sodelovanja istovrstnih fakultet in podobno.

— Nenehno je treba spodbujati in vsebinsko aktualizirati strokovno, pedagoško in idej-

nopolitično usposabljanje učiteljev in vzgojiteljev s samoizobraževanjem in z vsemi drugimi oblikami izpopolnjevanja.

— Bolj pogumno moramo vključevati strokovne in raziskovalne kadre iz materialne proizvodnje in drugih področij družbenega dela kot učitelje in sodelavce v vzgojnoizobraževalnem procesu.

Obvestilo

Vzgojnoizobraževalne organizacije obveščamo, da bo izšel NAKNADNI RAZPIS DEL IN NALOG UČITELJEV IN VZGOJITELJEV v SR Sloveniji dne 14. julija v zadnji 13. številki Prosvetnega delavca v letošnjem šolskem letu.

Pevski zbori osnovnih šol jeseniške občine pogosto ob raznih praznikih in svečanostih zapoje skupno s pihalnim orkestrom jeseniških železarjev, ki ga izredno kakovostno in z vso vnemo vodi Ivan Knific, upokojeni podpolkovnik, ki je bil pri generalnem štabu JLA odgovoren za vojaške godbe in ansamble. Učenci — pevci združenih pevskih zborov Osnovne šole Prežihov Voranc Jesenice in OS Koroška Bela so nastopili skupaj s pihalnim orkestrom na osrednji prireditvi jeseniške občine za dan mladosti, ki je bila 20. maja na Pristavi. (Besedilo in foto: B. B.)

Pomembna vloga animacije

Zveza mest in pokrajin v Porenju in Porurju je skupaj z Nemškim združenjem za prosti čas sklicala kongres o stanovanjskem okolju in prostem času. Nanj so povabili tudi posameznike iz različnih evropskih držav, ki sodelujejo v komiteju evropskega združenja za prosti čas in rekreacijo (ELRA). Kongres o prostem času je bil od 7. do 9. junija 1978 v prijetni essenski večnamenski zgradbi Saalbau.

Na plenarnem zasedanju so obravnavali tele teme: Prosti čas kot odhiti in osebna uveljavitev v ožjem stanovanjskem okolju. Stanovanje kot prostor dejavnosti prostega časa in Ni časa za prostost. Ob tem so se posebej spregovorili o zapletenem vprašanju animacije, katere bistvo je po mnenju enega vodilnih nemških strokovnjakov za pedagogiko prostega časa profesorja Nahrstedta izzivanje k večji interakciji med ljudmi.

Centri prostega časa naj bi se ne spreminjali v oskrbovališča za otroke in mladino, temveč v središča, kjer najdejo ljudje možnosti za uveljavitev svojih raznovrstnih interesov in potreb, za svoj nadaljnji razvoj. Pri tem ima animacija globljo pedagoško vlogo, ko spodbuja k organiziranju dejavnosti prostega časa, k povezovanju občanov za gradnjo igrišč in drugih možnosti za prosti čas, sproži širšo ustvarjalnost ob skupnih nastopih za preživljanje prostega časa in reševanje raznih problemov, ki nastajajo v družbi, v naselju, v bližnjem stanovanjskem okolju. Ob razpravi o animatorjih se je pokazalo, da ni enotnega imenovalca niti za animacijo niti za animatorje, zato je ostalo tudi odprto vprašanje, če je potrebno in kako izobraževati take delavce. Videti je, da izvirajo nemški nazori o animaciji predvsem iz socialno-ekonomskih temeljev, francoski pa zlasti iz kulture, ki naj rešuje vsebinsko in vzgojno vlogo prostega časa. Verjetno niti prvega niti drugega ni mogoče razmejiti, saj je treba v dejavnostih prostega časa zajeti celotno človekovo dejavnost. Ta pa se ne omejuje na noben vidik, temveč se prepleta v vseh smereh. Animator ne more biti zgolj organizator kulturnega življenja, temveč naj bi bil sposoben odkrivati resnične potrebe občanov, mladih in odraslih, toda pri tem je treba vedeti, da se potrebe spreminjajo, pa tudi lahko spodbujajo. Tu pa se že začena vzgojna vloga animacije, ki se ne more omejiti le na »prisluškovanje« o interesih in potrebah, temveč je del pedagoškega načrtovanja v razvoju posameznika in skupnosti. Razumljivo, da je to svojevrstno in vsaki družbi, zato ni mogoče pričakovati niti enotnega vzorca v pojmovanju in praksi animacije prostega časa niti enotnega odgovora na to, kakšna naj bo animatorjeva osebnost. V naglih spremembah in ob pojavu različnih selitev prebivalstva se mnogi niti ne zavedajo svojih resničnih potreb in pod pritiski potrošniške družbe podlegajo umetno izzivnim potrebam ter enostranskim v ravnanju. Pomagati je treba z vzgojo in animacijo na področju prostega časa. Razprave so pokazale, da je za uveljavitev takih

smotrov nujno potrebna večja udeležba državljanov. Zanimivo, da so se izluščili različni vzorci animacije, kot posledica politične spodbude, spodbuda občanov, izraz študentskega gibanja, pobuda od zunaj kot izraz centralističnega sistema, mobilizacija občanov kot politična komponenta, animacija šole, animacija s pomočjo množičnih posrednikov, animacija kot sprostitve družinskih zmogljivosti in animacija samoupravnega zglede.

Jasno je bilo povedano, da vsebuje obravnava prostega časa tudi razredni boj, rešitve pa so odvisne od politične zavesti. V sistemu, v katerem pričakujejo občani predvsem podporo države, pogosto ni mogoče zadostiti njihovim interesom in zahtevam; marsikatera vprašanja lahko učinkoviteje rešujejo tam, kjer sta pobuda in materialna podlaga neposredno v pristojnosti občanov.

Politika prostega časa je mlad pojem, pa je niso dovolj upoštevali niti urbanisti niti arhitekti pri gradnji stanovanj in prometnih naprav. Zda se pojavlja gibanje za prometno zaprta mestna jedra, ker je marsikje v velemestih in tudi drugih naseljih postalo življenje nevarno. Razvojno so se v zvezi s prostim časom najprej pojavili problemi o prostem času otrok in starih ljudi. Temu je sledila skrb za posebne ustanove prostega časa, ki pa ne rešujejo zadeve, ker prosti čas zahteva rešitve, ki so v neposredni bližini družine. Od tod se je začelo obdobje, da bi povezali šole s prostim časom in tako pomagali družini, ki se je tudi zaradi prostega časa znašla v vzgojni zagati. To se je lahko dogajalo: v družini, kjer so odrasli zvečina na poslu, in v družini, kjer se odrasli ukvarjajo z dejavnostmi prostega časa v oddaljenih središčih. Šola tega ne more rešiti, če se ne približa družini, če se ne vtke v življenje bližnje soseske — krajevne skupnosti.

Sekretar ELRE Mugglin je hudo mušno naglasil, da otroci in ljudje niso s sodobnimi gradnjami tako zadovoljni kakor arhitekti, ki so ob skrbi za estetsko pozabili na otrokove potrebe. Graditi bi bilo treba tako naselja kakor družinske domove s spoznanjem, da se potrebe dokaj hitro spreminjajo, zato je treba omogočiti, da se tudi možnosti naselja in družinskega doma lahko sproti prilagajajo novemu. To pa tudi ustvarjalno najbolj razmahne občane, ki naj se ne zapirajo pred svetom in se zgubljajo v anonimnosti. Dejavnosti prostega časa so tudi tiste, ki lahko zelo uspešno preprečujejo anonimnost in osamljenost. Za rešitev sodobnega človeka so nadvse pomembni komunikacijski procesi, ki jih znajo, kakor so rekli, v južnih deželah bolje razvijati kakor v severnih. Tam znajo tudi delo in prosti čas enakovredneje ceniti. Skratka: kongres v Essnu je predstavil široko paleto ekonomskih, socialnih, kulturnih, političnih in pedagoških vprašanj; nanje bo treba odgovoriti povsod, v naši samoupravni družbi pa še posebej.

R. L.

ŽAGARJEVE NAGRADE 1978

Najvišje priznanje in spodbuda

Ime učitelja Staneta Žagarja je postalo pojem za najboljše uspehe, ki jih je mogoče doseči pri vzgojnoizobraževalnem delu. S svojim zgledom v praksi je v težkih okoliščinah izoblikoval temeljne vrednote vzgojnoizobraževalnega dela, ki veljajo tudi sedaj — v socialistični samoupravni družbi. Nagrade, ki jih podelijo v naši republiki vsako leto najuspešnejšim pedagoškim delavcem, so letos prejeli: JANEZ GRAŠIČ, tajnik občinske izobraževalne skupnosti Novo mesto, MIRAN HASL, ravnatelj Centra za glasbeno vzgojo v Kopru, dr. ALEKSANDRA KORNHAUSER, redna profesorica oddelka za kemijo Fakultete za naravoslovje in tehnologijo v Ljubljani, FRANC MOHORKO, ravnatelj Gostinske šole Radenci, MARIJA OPERČKAL, ravnateljica Vzgojnovarstvenega zavoda Mladi rod v Ljubljani in SVETOSLAVA ZORČ, učiteljica v Osnovni šoli Soča.

Na slovesnosti, ki je bila letošnja 15. junija v slovenski skupščini, je nagrajencem spregovoril Jože Bogovič, predsednik odbora za podeljevanje nagrad Staneta Žagarja. Potem ko je orisal lik tega vzornika slovenskega učiteljstva, je posebej opozoril na vodilo Žagarjevega pedagoškega, družbenega in političnega delovanja, na trdno prepričanje, da je »novo šolo mogoče graditi le z novo družbo«. Tega vodila —

končal učiteljše, a tri leta ni dobil zaposlitve. Šele leta 1937 je bil nameščen za učitelja v dvoodelčni šoli v Podstenicah v Kočevskem rogu, kjer je sam poučeval vseh osem razredov. 1941 je bil na svojo željo premeščen na osnovno šolo v Vavto vas. Zaradi protifašističnega delovanja je bil leta 1942 interniran v Monigo pri Trevisu in v Gonars. Po vrnitvi iz internacije 1943 je najprej delal kot politični delavec v rajonu Do-

šole v Kopru. Po združitvi glasbenih šol v Izoli, Kopru in Piranu v Center glasbenih šol je postal direktor tega centra in to je še sedaj.

Vse dosedanje delo in življenje Mirana Hasla je bilo usmerjeno v jasno zastavljeni smoter, da postane glasbeno šolstvo sestavni del vzgojnoizobraževalnega sistema, glasbena vzgoja pa enakovredno področje v oblikovanju celotne osebnosti. Ves čas svojega službovanja na učiteljski si je prizadeval vzgojiti strokovno dobro pripravljene učitelje zborovodje, ki bodo širili in kakovostno dvignili glasbeno vzgojo na Primorskem. Ta smoter je tudi uresničil, saj je z izrednimi uspehi, ki so jih dosegali njegovi učenci in ansambli, dvignil ugled glasbenih šol in pevske kulture na tem območju.

Center za glasbeno vzgojo je v 13 letih od ustanovitve postal na Obali središče glasbenega življenja in bogato kulturno središče. Kot pedagoški vodja centra Miran Hasl spodbuja dejavnost

njeno zavzetost pri izobraževanju za pedagoški poklic. Ta sega od osnovne šole pa do izobraževanja ob delu in podiplomskega študija kemije izobraževalne smeri. Aktivno soustvarja učne načrte in je avtorica ali soavtorica več učbenikov in učil. Sodeluje v uredništvih strokovnih časopisov in revij.

Dr. Aleksandra Kornhauser je poleg strokovnega dela tudi družbeno aktivna; vse od osvoboditve je imela več funkcij v sindikatih, socialistični zvezi delovnega ljudstva, zvezi komunistov, zvezi študentov. Bila je podpredsednica Izvršnega sveta skupščine SR Slovenije, predsedstva socialistične zveze delovnega ljudstva, v pravkar iztečenem mandatnem obdobju pa predsednica skupščine Raziskovalne skupnosti SR Slovenije.

Za svoje strokovno in družbenopolitično delo, ki smo ga tu omenili le pregledno, je bila večkrat odlikovana z državnimi odlikovanji.

Žagarjevo nagrado je prejela

zumevanjem organiziral razne oblike izobraževanja ob delu; gostinski šoli je priključil oddelek za odrasle in oddelek za učence z ožimi profili. Tako je center usposobil več kot 300 delavcev in jim omogočil zaposlitev.

Tovariš Mahorko je družbeno aktiven delavec v Zvezi komunistov, v občinski skupščini, društvu prijateljev mladine in je za svoje delo leta 1972 prejel občinsko priznanje ter leta 1975 Šilihovo nagrado občinske izobraževalne skupnosti Radgone.

Žagarjevo nagrado je prejel za delo pri vzgoji in izobraževanju strokovnih kadrov na področju gostinstva.

MARIJA OPERČKAL je bila rojena 1927 na Tolstem vrhu pri Slovenskih Konjicah. Ko se je začela druga svetovna vojna, je obiskovala meščansko šolo. Med vojno ni nadaljevala šolanja, temveč se je vključila v organizirano delo v NOB. Po vojni 1946 je opravila pedagoški tečaj in istega leta začela poučevati kot

druga dela opravlja v zavodu danes 108 delavcev. Kljub številnim nalogam pri oblikovanju mreže vzgojnovarstvene dejavnosti in z organizacijo dela Marija Operčkal nenehno skrbi za primerno raven pedagoškega dela. Zavod kakovostno uresničuje smotre predšolske vzgoje in varstva ne le v dnevnem varstvu, temveč tudi širše v krajevni skupnosti, s tem da vključuje predšolske otroke iz krajevne skupnosti v razne prireditve, cicihanove urice. Tako je začel zavod postopno preraščati v središče predšolske vzgoje v krajevni skupnosti. Ob številnih nalogah v vzgojnovarstvenem zavodu Mladi rod pa Marija Operčkal ves čas aktivno deluje kot družbenopolitična delavka: v preteklem mandatu je bila članica delegacije krajevne skupnosti Boris Kidrič in predsednica zbora občin Skupščine mesta Ljubljane.

Žagarjevo nagrado je prejela za svoje prizadevanje in uspešno delo na področju predšolske vzgoje.

Janez Grašič

Miran Hasl

Aleksandra Kornhauser

Franc Mohorko

Marija Operčkal

Svetoslava Zorč

prav tako pomembnega za naš čas — ne bomo dosegli z razvijanjem neke abstraktne vzgoje, temveč s spreminjanjem družbenoekonomskih odnosov, z vključevanjem šole v celoto združenega dela, s tem da bomo razvijali ustvarjalnost mladih rodov ter jih oblikovali v zavzete borce za uresničevanje socialističnih idealov, v sposobne delavce in vsestransko razvite osebnosti. Pri tem delu sodelujejo tisoči prosvetnih delavcev — vsak na svoj način — je poudaril Jože Bogovič. Med njimi je veliko takih, ki dosegajo izjemne dosežke in nesebično, z velikim znanjem, delovno vnemo in prizadevanjem za uveljavljanje novih družbenih odnosov nadvse uspešno uresničujejo svoje poklicno in družbeno poslanstvo. Naj velja naša skupna zahvala in družbeno priznanje ne samo nagrajencem, temveč tudi tistim pedagoškim delavcem, ki so se z vestnim, humanim in odgovornim delom neizbrisno zapisali v mlade rodove svojega časa in svojega okolja.

V imenu Izvršnega sveta skupščine SRS in Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je nagrajencem čestitala predsednica tega komiteja Majda Poljanškova. V svoji čestitki je med drugim dejala, da nadaljujejo današnji učitelji in vzgojitelji Žagarjevo revolucionarno in pedagoško izkušnje sicer v drugačnih razmerah, toda temeljna značilnost teh izkušenj ostaja. Žagarjevo pedagoško izročilo živi tudi danes, pedagoško delo se vrašča v celotno družbeno življenje, utrjuje se vloga delavca, da s kakovostnim znanjem in vzgojo premaguje vse, kar je preživelo, in uveljavlja bolj humane odnose med ljudmi. Majda Poljanškova je predlagala, naj bi Žagarjevo izjemno družbeno in pedagoško izročilo zaznamovali tudi delovno — na posebnih Žagarjevih pedagoških dneh. Ob teh priložnostih naj bi obravnavali najbolj aktualna družbena in pedagoška vprašanja, povezovali pedagoško teorijo in prakso, hkrati pa izmenjali izkušnje ter proučevali dela najbolj zavzetih in naprednih šolnikov.

PREDSTAVLJAMO VAM LETOŠNJE NAGRAJENCE

JANEZ GRAŠIČ se je rodil leta 1912 v Spodnjih Dupljah v številni kmečki družini. 1934 je

lenjskih Toplic in kmalu vstopil v 2. bataljon Levstikove brigade. V začetku leta 1944 pa se je začela njegova pot partizanskega šolnika in organizatorja partizanskega šolstva. Bil je partizanski učitelj v Podhosti pri Dolenjskih Toplicah in soorganizator pedagoškega seminarja za partizanske učitelje na šoli v Podhosti, usmerjal je mlade v partizanske učiteljske tečaje, za odrasle pa je na osvobojenem ozemlju organiziral politično izobraževanje. Že na osvobojenem ozemlju je Slovenski narodnoosvobodilni svet aprila 1945 imenoval Janeza Grašiča za pedagoškega svetovaleca okraja Novo mesto. Od takrat je ves čas opravljal odgovorne funkcije organizatorja šolstva na Dolenjskem. Do leta 1963 je bil pedagoški svetovalec, nato referent za šolstvo pri občinski skupščini Novo mesto, od leta 1967 pa je tajnik Občinske izobraževalne skupnosti Novo mesto.

Posebno opazna je njegova skrb za pridobivanje kadrov v učiteljske vrste, za oblikovanje ustreznih mreže osnovnih šol, za izboljšanje materialnih razmer posebej v odročnih krajih. Bil je močno zavzet pri gradnji novih šolskih objektov, posebno se je trudil za izenačevanje možnosti vzgoje in izobraževanja; pri tem je imel vedno pred očmi to, da je treba ustvariti ugodne možnosti za izobraževanje in vzgojo kmečkemu otroku. Plod takega prizadevanja je rast novih šol v razmeroma odročnih krajih Dolenjske v letih 1950—1960. Tovariš Grašič je ves čas aktivno delal v Zvezi prijateljev mladine, pomagal pionirski organizaciji pri njenem delu, posebno pri obujanju tradicij NOB.

Žagarjevo nagrado je prejel za svoj prispevek k razvoju partizanskega šolstva in za povojno obnovo in razcvet šolstva na Dolenjskem.

MIRAN HASL se je rodil 1924 v Celju. Po vrnitvi iz Knjaževca v Srbiji, kamor je bila izseljena njegova družina med vojno, je 1950. leta diplomiral na pedagoško znanstvenem oddelku Akademije za glasbo v Ljubljani. Poročati je začel na učiteljskem v Portorožu, kjer je ostal do njegove ukinitve; nato je bil v.d. ravnatelja Glasbene šole Piran, kasneje pa ravnatelj Glasbene

koletiva, stremi k posodabljanju pouka in si prizadeva razširiti aktivnost na vseh področjih glasbene vzgoje.

Miran Hasl je bil prvi predsednik Društva glasbenih pedagogov Primorske, ki ga je sam pomagal ustanoviti; sedaj je predsednik Zveze društev glasbenih pedagogov Slovenije. Njegov delovni zanos, neomajen optimizem in vera v človeka so odlike osebnosti, ki je do kraja predana svoji ideji. Za svoje delo na strokovnem in širšem družbenem področju je prejel že veliko priznanj in nagrad.

Žagarjevo nagrado je prejel za svoje bogato pedagoško in organizacijsko delo na področju glasbenega izobraževanja.

Dr. ALEKSANDRA KORNHAUSER je bila rojena 1926 v Virmah pri Škofji Loki. Do začetka II. svetovne vojne je končala nižjo gimnazijo in se 1942 vključila v NOB. Po osvoboditvi je delala na raznih šolah kot učiteljica — tečajnica in ob tem študirala kemijo na Univerzi v Ljubljani; študij je končala ob redni zaposlitvi. Najprej je bila asistentka in kasneje profesorica na Pedagoški akademiji v Ljubljani. Po doktoratu je postala 1965 docentka, 1969 izredna in 1976 redna profesorica na oddelku za kemijo Fakultete za naravoslovje in tehnologijo Univerze v Ljubljani. Na raziskovalnem področju se dr. Kornhauserjeva posveča predvsem kemiji naravnih spojin. Še posebej se odlikuje pri razvijanju metod kemijskega in naravoslovnega izobraževanja, s čimer se je uveljavila ne le doma, temveč tudi v svetu. O tem priča obširna bibliografija, vabila na številna predavanja pa tudi aktivna udeležba na kongresih, seminarjih itd. doma in v tujini. Zaradi aktivnosti in strokovnega ugleda je bila imenovana za eksperta UNESCO za kemijsko izobraževanje ter za svetovalko generalnega direktorja UNESCO za povezovanje znanosti in izobraževanja. Je članica evropskega odbora in komiteja svetovne unije za kemijsko izobraževanje in podpredsednica mednarodnega sveta znanstvenih unij.

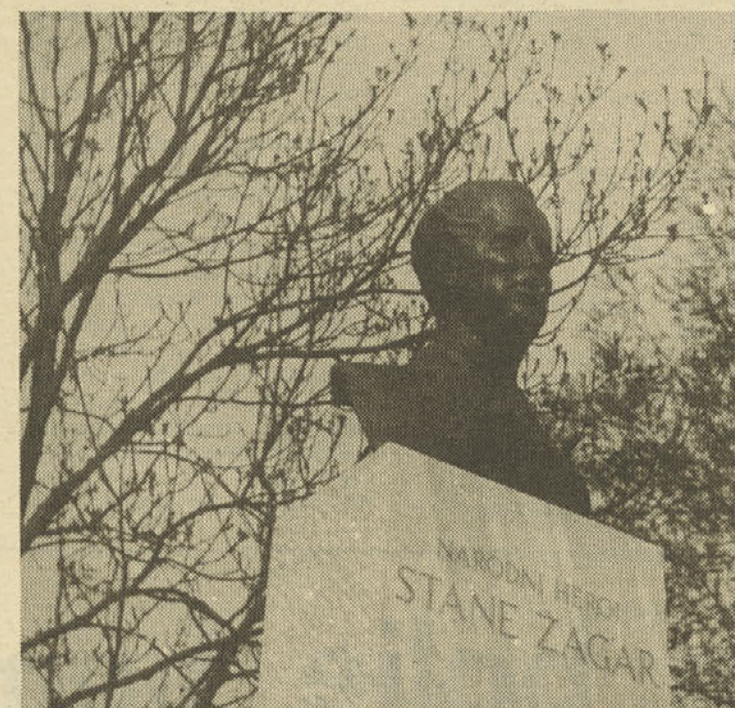
Dr. Kornhauserjeva je aktivna tudi na drugih področjih. Poleg že omenjenih inovativnih prizadevanj pri razvijanju metod pouka velja posebej omeniti

predvsem za svoje prizadevanje in uspešno delo na področju metodologije kemijskega in naravoslovnega izobraževanja.

FRANC MOHORKO je bil rojen 1919 v Pobrežju pri Ptuj, v revni kmečki družini. Pred vojno je končal gimnazijo in pedagoški tečaj v Mariboru. Med vojno se je zaposlil kot fizični delavec v Središču ob Dravi, od leta 1944 pa je aktivno sodeloval v NOB.

Po vojni je služboval na raznih šolah v Pomurju in v sosednji Hrvaški. Ob delu se je naprej izobraževal in končal višjo pravno šolo. Ob ustanovitvi Gostinske šole v Radencih leta 1962 je bil imenovan za njenega ravnatelja, kar je še danes.

Franc Mohorko je organiziral pouk na gostinski šoli v zelo težavnih razmerah. S svojim prizadevanjem je veliko prispeval, da so štiri pomurske občine in republiška izobraževalna skupnost 1973 zagotovile zanj novo poslopje. Čeprav je bila šola večkrat v stiski tudi zaradi pomanjkanja učiteljev, je uspešno opravila in še opravlja svoje pedagoško in strokovno poslanstvo, saj je do sedaj dala turističnemu gospodarstvu več kot tisoč izšolanih gostincev. Franc Mohorko je z velikim ra-

(Foto: L. Kejžar)

SVETOSLAVA ZORČ je bila rojena 1926 v Ljubljani. Po končani klasični gimnaziji 1945. leta se je vpisala v abiturientski tečaj in ga uspešno končala decembra 1945. Ker je na Primorskem v tem času zelo primanjkovalo učiteljev, se je odločila, da bo poučevala v Trenti. Svoje prvo službeno mesto je nastopila januarja 1946. Do 1964 je poučevala v osnovni šoli v Trenti osem razredov celodnevno s kombiniranim poukom. Tega leta se je šola v Trenti združila s šolo v Soči in od takrat že dvanajsto leto učiti štiri razrede v Soči, celodnevno in kombinirano.

Rezultati dela Svetoslave Zorčve so opazni: otroci, ki prihajajo s te šole na osrednjo šolo v Bovec, uspešno nadaljujejo pouk z drugimi učenci, ki so imeli boljše začetne možnosti. Solidno znanje, dobre delovne navade, zavestna disciplina, to so odlike njenih učencev, tako da ponavljalcev skoraj ni. Za vsako učno temo sama pripravlja učne pripomočke in se nenehno vsestransko strokovno izpopolnjuje. Posebno skrb je posvetila kombiniranemu pouku, pet let pa je vodila tudi hospitacijski razred za učitelje vse Tolminske, ki so delali v kombiniranih oddelkih. Svoje znanje in izkušnje nesebično prenaša na mlajše učitelje, katerim je mentorica in tovarišica.

Svetoslava Zorč pa se razdaja ne le v šoli in otrokom, marveč vsemu kraju. Je pravi lik vaške učiteljice, ki kljub celodnevni zaposlitvi v šoli vedno najde čas za delo v krajevnih družbenopolitičnih organizacijah. Več let je bila sekretarka SKOJ v Trenti, predsednica Krajevnega ljudskega odbora v Trenti, članica odbora Socialistične zveze delovnega ljudstva, mentorica mladinske organizacije soča-Trenta; skupaj z vaško in šolsko mladino že vsa leta pripravlja proslave ter jo navdušuje za izlete in pohode v planine. Zrasla je s krajem, ljudje so jo sprejeli za svojo in jo vzljubili. Najbrž ni veliko učiteljev, ki bi jim bilo prvo učiteljsko mesto tudi zadnje. Za svoje prizadevanje delo je bila leta 1975 odlikovana z redom dela s srebrnim vencem.

Žagarjevo nagrado je prejela za svoje izredno vestno, vzorno in požrtvovalno delo z otroki v šoli in zunaj nje.

NAGRAJENCEM ISKRENO ČESTITAMO!

čim bolje se bomo poznali

Občinska izobraževalna skupnost Koper

Nova organiziranost

Z letošnjimi volitvami se je na obali spremenila desetletna organiziranost izobraževalnih skupnosti. Od 1. julija 1967 je za izobraževanje v občinah Izola, Piran in Koper skrbela Obalna izobraževalna skupnost. Na letošnjih sejah skupščin 15., 16. in 17. maja pa so delegati sklenili, da se bodo izoblikovale občinske izobraževalne skupnosti in se nato združile v Zvezo občinskih izobraževalnih skupnosti občin Piran, Izola, Koper.

— Sporazum o osnovah srednjeročnega načrta — je povedala

službe izobraževalnih skupnosti, tako občinskih kot zvezne.

V našem pogovoru se je močno prepletala problematika občinske in obalne izobraževalne skupnosti. Ni čudno, saj je Jožica Žagar doslej deset let vodila delo te skupnosti in jo dobro pozna.

Takole je pripovedovala: V slovenskih in italijanskih osnovnih šolah je v tem šolskem letu v koprski občini 4431 otrok v 187 oddelkih, v izolski občini 1194 otrok v 45 oddelkih in v piranski občini 1352 otrok v 74 oddelkih. V to število niso zajeti otroci po-

teško delati v razredih z več kot 30 učenci. Ob pripravah programa za leto 1979 razmišljamo, da bi spet uveljavili obliko iz leta 1976-77. K temu nas še posebej spodbuja ugotovitev Zavoda SRS za šolstvo — enota Koper, da v oddelku ne bi smelo biti več kot 30 učencev in učenek.

Te »odvečne oddelke«, če jih lahko tako imenujem, naj bi plačevali iz dodatnega programa, tako kot oddelke podaljšanega bivanja.

V koprski občini je število podružničnih šol že nekaj let ne-

Nadarjeni harmonikarji

V dneh od 11. do 14. maja 1978 so se v Pulju že petnajstič zbrali mladi harmonikarji glasbenih šol iz vse Jugoslavije. Namen teh srečanj je javno predstaviti in uveljaviti največje solistične, komorne in orkestralne dosežke na harmoniki. Te manifestacije razvijajo in pospešujejo kakovost muziciranja na harmoniki, ki je prav gotovo najbolj priljubljen in razširjen instrument. Tokrat se je odzvalo zelo veliko glasbenih šol. Svoje večletno delo je prikazalo 29 orkestrrov iz domovine in tujine, 11 komornih sestavkov, 272 tekmovalcev-solistov in tekmovalcev za izbor predstavnikov Jugoslavije na Svetovni trofeji harmonikarjev. Kljub razmeroma skromni udeležbi slovenskih glasbenih šol (sodelovalo jih je osem z enajstimi tekmovalci), so dosežki le-teh več kot zadovoljivi. Tomislav Mahorič iz Glasbene šole Ljubljana Moste-Polje je v B-kategoriji (tekmovalci 14. leta starosti) med 101 tekmovalci dobil prvo nagrado, Tomaž Rauch iz Tolmina pa tretjo. V C-kategoriji (tekmovalci do 17. leta starosti) je Borutu Prinčiču iz Tolmina žirija prisodila drugo nagrado, Petru Skrbišu in Marjeti Cafuta iz Maribora ter Dejanu Mesecu z Vrhniko pa tretjo nagrado v isti skupini tekmovalcev.

Največ uspeha je dosegel Bojan Kovač iz Glasbene šole Kočevje (njegov mentor je Adi Škorjanc), ki je tekmoval na izboru za 28. svetovno trofejo harmonikarjev v kategoriji »seniorji«. V tej skupni lahko tekmujejo harmonikarji, stari več kot 18 let ali brez starostne omejitve, če pokažejo izredno nadarjenost in kakovost izvajanja. Obvezne skladbe, ki jih je določil Biro svetovne harmonikarske zveze in skladbe po lastni izbiri so po interpretacijski in tehnični plati izredno zahtevne.

Bojan je s svojim popolnim igranjem, prefinjeno interpretacijo, dovršenim obvladanjem tehnike ter veliko mero muzikalnega žara in smisla za glasbo presenetil in navdušil tako občinstvo kot tudi mednarodno žirijo, ki mu je dodelila 98 od 100 možnih točk. Bojan, sicer maturant kočevske gimnazije in lanske državni prvak v D-kategoriji, bo torej z dvema Beograščanomoma, ki sta tekmovala v kategoriji »juniorji« in Novosadčanom iz posebne kategorije »koncertanti« konec septembra v Pulju zastopal Jugoslavijo na Svetovni trofeji harmonike.

DARJA ŠKORJANC

Ljubljana-Bežigrad

Na osnovni šoli dr. Vita Kraigherja za Bežigradom v Ljubljani že več let prizadevno in uspešno deluje pionirski odred, ki razvija tradicije NOB. Odred dela po posebnem programu, ki je usklajen z republiškim programom delovanja odredov. Letos se je med drugim udeležil pohoda v Velenje, bil je na srečanju nekdanjih političnih zapornikov, internirancev in izgnancev na Ljubelju, sodeluje v raznih solidarnostnih akcijah, v akciji Bela Ljubljana in drugem.

Za čimboljše delo odreda skrbi njegova mentorica pedagoginja Marija Štrukelj.

B. B.

Krška občina je še vedno kmetijska. Na osnovnih šolah, vsaj v kmetijskih krajih, kjer nimajo primerne kmetijske pouka, seznanjajo otroke s kmetijskimi, vinogradniškimi in sadjarskimi znanji v kmetijskih in podobnih krožkih. Šolam pri izvedbi te svobodne dejavnosti pomaga Agrokombinat Krško.

Naš slovenski program

O financiranju dejavnosti osnovnih šol smo se pogovarjali s Cirilom Plutom, ravnateljem osnovne šole heroja Milke Kerin, Leskovec pri Krškem.

— Osnovno dejavnost financiramo iz enotnega programa. V zadnjih letih smo zgradili v krški občini nekaj novih šol. Razumljivo je, da so materialni izdatki v novih stavbah precej večji, predvsem zaradi uporabe dražjih goriv, večje porabe elektrike itn. Vsem potrebam osnovnega šolstva v krški občini smo lani zadostili s prispevno stopnjo 7,12. Več let po vojni smo uporabljali denar za materialne izdatke le za najrazličnejša pleskanja in barvanja, za urejanje streh in pročelij šol, pa tudi za opremo. Sedaj sole vse to že imajo. Prej nismo dajali več denarja za investicijsko vzdrževanje, sedaj lahko te materialne stroške uporabimo za redno vzdrževanje. Zgradili smo nove šole, zdaj pa primanjkuje denarja za vzdrževanje.

Družba daje danes mnogo več denarja za vzdrževanje šol kot nekdaj. Šole dobivajo ustrezen delež za osebne dohodke in materialne stroške in kot dodatek sedaj amortizacijo. Ta pa se obračunava glede na zgradbe, opremo, učila. V zadnjih letih smo nove šole kar lepo opremili, zavedamo pa se, da kakovost pouka ni odvisna le od lepe zgradbe in sodobnih učil, ampak predvsem od človeka, ki uči.

Kaj pomenijo za krško občino republiško opredeljeni programi?

— V razvoju osnovnega šolstva smo prišli tako daleč, da je treba družbeni standard še bolj zvišati, in zanj odmeriti še več denarja kot za osebne. Potem bo lahko dala družba otrokom vse tisto, kar od njih zahteva. Nesmiselno je opredeljevati to posebej za občinski ali slovenski program. Vsi moramo razvijati šolstvo tako, ne le v eni občini, temveč povsod. In zato naj se konča razglabljanje, ali je to enotni ali dogovorjeni ali občinski program. To je naš program.

Programi ločimo po nazivu zaradi denarja zato, ker jih hočemo v Sloveniji uskladiti. Potem naj občine dodajajo. Tiste, ki imajo večji narodni dohodek, lahko prispevajo po načelu solidarnosti, saj je vsa Slovenija pomagala tudi njim, npr. k razvoju mestnih in industrijskih središč. Sedaj so te občine toliko razvite, da imajo v primerjavi z drugimi kar dovolj denarja. Načelo solidarnosti je treba uresničevati ne le pri osnovnem šolstvu, saj vemo, da plačujejo organizacije združenega dela poleg teh prispevkov še mnogo drugih dajatev, ki se zbirajo v republiki in se vračajo v najrazličnejših oblikah.

S. J.

Zapoj tudi na spominskih pohodih po partizanskih poteh

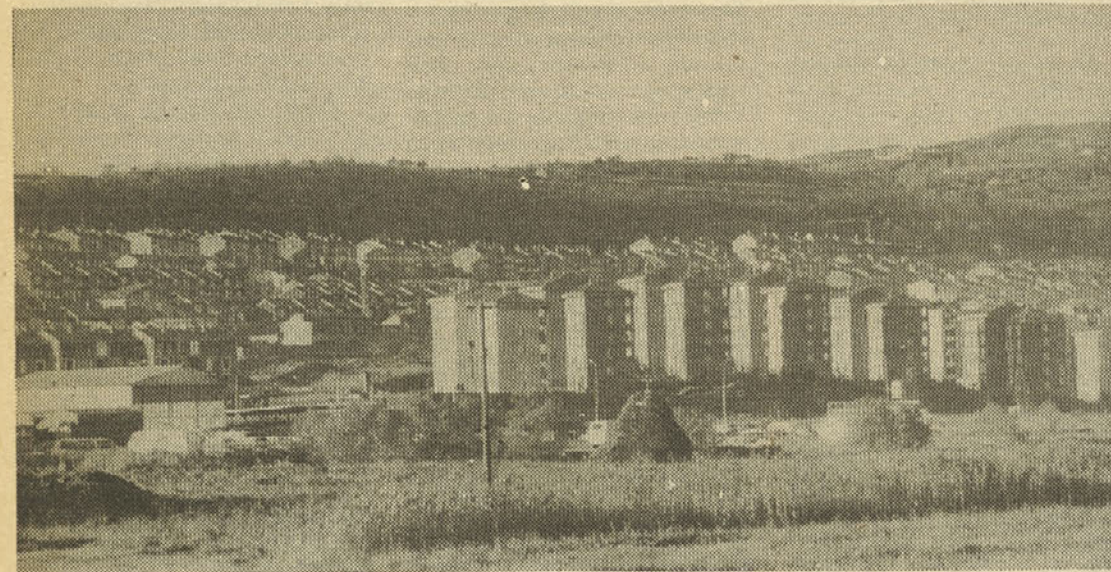
Na osnovni šoli Franc S. Finžgar v Lescah imajo že več let šolski pevski zbor, ki ga vodi glasbeni pedagog Jože Humerca. Zbor pogosto nastopa na števil-

nih šolskih in drugih proslavah. Udeležuje se tudi spominskih prireditev in pohodov in tako obogati kulturni spored.

B. B.

Del šolskega zbora iz Lesc, ki smo ga srečali na spominskem pohodu po partizanskih poteh pod Stolom. (Foto: B. B.)

Od 1969. leta združujejo v obalnih občinah denar za stanovanjsko gradnjo. V ta namen odvajajo po 7 odstotkov od osebnega dohodka, jih združujejo in vežejo pri koprski banki. Letno zberejo tako okrog pet milijonov din in s tem lahko sproti rešujejo stanovanjsko problematiko prosvetnih delavcev.

tajnica občinske izobraževalne skupnosti Koper in dosedanja tajnica obalne izobraževalne skupnosti Jožica Žagar — ostaja do konca srednjeročnega obdobja skupen. Letno načrtovanje, predvsem občinskih, dodatnih dejavnosti, pa bo prešlo v pristojnosti občinskih izobraževalnih skupnosti. Tako bo zagotovljeno tudi bolj neposredno samoupravljanje, in dana bo možnost za resnično svobodno menjava dela.

Res je, da se bodo s tako organizacijo okrepile strokovne

sebnne osnovne šole Vzgojnega zavoda »Elvira Vatovec« Strunjan.

Po slovenskih normativih imamo pri nas 20 oddelkov več, kot bi jih lahko bilo po številu otrok. V Kopru imamo 13 oddelkov več, v Piranu pa 7. Vzrok za to so premajhne učilnice v šolskih zgradbah.

Kljub temu imamo letos v primerjavi s šolskim letom 1976-77 12 oddelkov manj. Čim bolj skušamo upoštevati normative, dogovorjene v Sloveniji. Ugotavljamo, da je izredno

spremenjeno. Imajo tri slovenske in štiri italijanske podružnične šole. Slednjih je več zato, ker je italijanski življenjski razkropljen po obalnem gričevju. Podružnične šole so približale otrokom pouk, hkrati pa so tudi kulturno središče v vaseh.

S prihodnjih šolskim letom naj bi ukiniteli podružnično šolo v Rižani. Dela v izredno slabi stavbi, že sedaj pa se večina otrok iz njenega šolskega okoliša vozi v dva kilometra oddaljeno osnovno šolo v Dekanih. V sedanjih podružničnih šolah bodo uredili vrtec. To spremembo sta omogočili tudi obnovitev in povečanje dekanske šolske zgradbe.

Z Jožico Žagar sva se pogovarjali tudi o uvajanju celodnevne šole na celotnem obalnem območju. Sedaj imajo to obliko pouka in svobodnih dejavnosti učenci 9 oddelkov osnovne šole Škofije in 8 oddelkov osnovne šole Gračišče. V prihodnjem šolskem letu bodo v vseh treh obalnih izobraževalnih skupnostih še nadalje uvajali celodnevno šolo. V Izoli bo prešlo na celodnevno delo vseh osem oddelkov italijanske osnovne šole, sledila pa jim bo podružnična šola Dvori z dvema kombiniranimi oddelkoma. Tudi osem oddelkov razredne stopnje v osnovni šoli Lucija bo naslednje šolsko leto nadaljevalo celodnevno delo šole in tako vsebinsko preraslo iz dopolnjene oblike podaljšanega bivanja v celodnevno osnovno šolo.

S tem bodo obalne osnovne šole presegle slovenski srednjošolski načrt prehajanja na celodnevno osnovno šolo in organiziranja podaljšanega bivanja ter zadostile temeljem načrta obalne skupnosti. Glede na to, koliko odstotkov otrok je v podaljšanem bivanju in celodnevni osnovni šoli, so sedaj na prvem mestu v Piranu (32,7 odstotka), na drugem v Izoli (26,6 odstotka) in na tretjem v Kopru (22,6 odstotka).

STANE JESENOVEC

sama nisem videla, naj ga vidi vsaj moj otrok,« so prosile matere. Tako je številka narasla na 38 otrok v eni izmenici.

Pomagala je tudi Skupnost otroškega varstva občine Šmarje pri Jelšah. Obljubili so nam, da bodo plačali prevoz za te malčke, iz vzgojnovarstvene organizacije pa je poslala z otroki kuharico in pet vzgojiteljic. Starši so morali plačati za deset dni le 150-200 din za prehrano.

Menimo, naj bi takšna humana akcija, ki smo jo lahko izpeljali le s pomočjo in razumevanjem delavcev steklarne Boris Kidrič iz Rogaške Slatine, dobila priznanje in trajnejšo obliko sodelovanja.

V imenu staršev in delavcev VVO Rogaška Slatina — posebno malčkov se zahvaljujemo vsem, ki so kakorkoli pripomogli k uspehu te akcije.

Delavci VVO Rogaška Slatina si želimo še nadaljnega sodelovanja, na morje nameravamo peljati tudi skupino otrok delavcev delovne organizacije — steklarne »Boris Kidrič«.

Spoznali smo, da je treba svoje želje in zamisli kar pogumno povedati. Prvi uspehi so doseženi.

In kaj bi si želeli še več? Spet smo za spoznanje bogatejši.

MAJDA VEŠLIGAJ

»Vzemite tudi mojega otroka«

V šolskem letu smo v vzgojnovarstveni organizaciji »Rogaška Slatina« prešli na novo obliko sodelovanja s starši: sestavili smo tako imenovani Razširjeni svet staršev. V tem razširjenem svetu so sodelovali vsi delegati staršev iz naših dislociranih enot.

V svojem dokaj obširnem programu so si zadali tudi nalogo, da je treba omogočiti letovanje predšolskim otrokom.

Na začetku smo mislili, da se bodo vse, razen te naloge uresničile, kajti pri denarju in prostoru se je doslej vedno zaustavilo. Predsednica razširjenega sveta staršev Angelca Stankovič je predlagala, naj se vsi predstavniki staršev skušajo pogovoriti v podjetjih, da bi ta morebiti odstopila delavske počitniške hišice, v času pred sezono. Obljubila je, da bo obiskala steklarne »Boris Kidrič« v Rogaški Slatini in se o tem pogovorila z delavci. Kmalu nam je sporočila, da je pogovor uspel, da so samoupravni organi te delovne organizacije naši prošnji ugodili in jo celo podprli.

Takoj smo začeli akcijo. Dogovorili smo se, da bo letovanje namenjeno samo kmečkim in socialno šibkim otrokom. Najprej smo predvideli skupino 20 otrok, toda prijavi je bilo vedno več. »Še mojega vzemite, veste, morja še

tem bolje bomo delali

Problemi psihologov v osnovnih šolah

Šolska svetovalna služba si kljub temu, da je na šolah že dobrih deset let, še vedno z muko utira pot do družbenega priznanja. Zadnja leta se na šolah zaposluje vedno več psihologov. Sekcija šolskih psihologov pri Društvu psihologov Slovenije ima že več kot osemdeset članov. Odbor sekcije je zanimalo, kateri so aktualni problemi psihologov na šolah. Te naloge sem se lotila z vprašalniki, ki sem ga v začetku februarja tega leta poslala enainosemdesetim psihologom. Že takoj mi je bilo jasno, da zaradi specifičnosti problematike, ki je v mnogočem odvisna tudi od samega okolja, kjer psiholog dela, vseh aktualnih problemov ne bom mogla zajeti.

Vprašalnik je bil razdeljen na dva dela. Prvi naj bi obravnaval predvsem počutje psihologov in težave, ki jih imajo pri opravljanju delovnih nalog, drugi del pa se nanaša na to, kako psiholog se nanaša na šolo, na šolske svetovalne delavce in šolske učitelje. Rezultati analize dobjenih podatkov so taki, da bi morali zanimati prav vse pedagoške delavce na šolah, saj smo psihologi del njih. Pa je res tako?

Tri četrtine psihologov, zaposlenih na osnovni šoli, meni, da njihovo delo v kolektivu, kjer delajo, ni dovolj cenjeno. Komaj četrtina šolskih psihologov je zadovoljnih s svojo zaposlitvijo. Vzrok lahko iščemo v odgovorih polovice vprašanih: »Zadovoljen sem z ožjim delom, ki ga opravljam, ne pa z odnosi v kolektivu, kjer te naloge opravljam.«

Zanimivo je tudi, da kar polovica vprašanih meni, da okoliš šole ali starši učencev, ki hodijo na šolo, premalo poznajo delo psihologa.

Kateri pa so največji problemi, ki jih imajo psihologi pri opravljanju svojih delovnih nalog na šolah? Najpogostejše navajajo, da je to nerazumevanje kolektiva za njihovo delo, zakonsko premalo utemeljen položaj psihologa, neopredeljene delovne naloge, preobremenjenost in nerazumevanje vodstva šole za

njegovo delo.

Psihologe sem tudi vprašala, kaj predlagajo, da bi bilo njihovo delo družbeno bolj cenjeno in priznано.

Polovica psihologov je predlagala, da bi moral pomagati predvsem Zavod SRS za šolstvo, da bi se končno izoblikoval položaj psihologa na šoli. Nujna je tudi utemeljitev šolske svetovalne službe v zakonu o osnovnem šolstvu. Naše delo bi bilo potrebno bolj in bolj pogosto predstavljati javnosti. Koristno bi bilo seznanjati študente pedagoške akademije z delom šolskih svetovalnih služb, na primer na seminarju ob koncu študija.

Drugi del vprašalnika se nanaša na mesto psihologa, kot ga najdemo v samoupravnih aktih delovnih organizacij — šol, kjer delajo.

Zanimivo je, da nimata niti dve šoli, kjer delajo psihologi, enako vrednotenih delovnih nalog pedagoških delavcev. Z veliko težavo sem te podatke uredila v sedem kategorij, tako da vsaka zajema vsaj približno enako vrednotene posamezne profile pedagoških delavcev. Nekomu, ki ne pozna položaja v naših šolah, se bo verjetno zdel neutemeljen podatek, da v približno 75 % vseh šol delovne naloge psihologa in učitelja bolj ali manj enako vrednotijo. Kar 90 % šolskih svetovalnih delavcev nima dodatnih vrednostnih točk za povečan obseg dela, čeprav imajo to opredeljeno na isti šoli ravnatelj, pomočnik ravnatelja, računovodja, tajnik, ponekod pa tudi hišnik.

Problem slabe usklajenosti med šolami, le-ta je verjetno v pristojnosti Zavoda SRS za šolstvo, se kaže tudi v najrazličnejših elementih, ki naj bi merili kakovost opravljenih nalog šolskega psihologa.

Skupina psihologov, ki ima ta merila vsaj približno enako obli-

kovana, meri svojo kakovost dela z naslednjimi prvinami:

- strokovna in družbena usposobljenost,
- organiziranost dela in priprava na posamezne dejavnosti,
- odnos do učencev in sodelavcev,
- dejavnost pri razvijanju prakse v stroki,
- družbena angažiranost,
- mentorstvo drugim strokovnim delavcem.

V to skupino se je razvrstilo okrog 40 % psihologov, ki so izpolnili vprašalnik. Vsi drugi imajo te elemente sestavljene po najrazličnejših ključih — od tega, da merijo le gospodarnost in odnos do učencev, staršev, učiteljev, zunanjih sodelavcev, pa do tistih, ki opredeljujejo pravilnost diagnostičnih ocen in pravilnost opravljenih nalog. Kdo bo ocenjeval, psihologi niso zapisali.

Zanimivi so tudi odgovori na vprašanje o težavah, ki so jih psihologi morali prebroditi ob sprejemanju teh pravilnikov. Podatek, da niso imeli težav le štirje psihologi, ki pa naprej navajajo, da se v njihovi delovni organizaciji še ne ukvarjajo s tem, je dovolj zgovoren. Osnovni problem je še vedno izenačevanje težavnosti, predvsem pa zahtevnosti in odgovornosti delovnih nalog psihologa in učitelja, premalo pa so opredeljene tudi delovne naloge, obseg dela itd. Kar četrtina psihologov se je pisno ali ustno pritožila zaradi takega poenostavljanja problemov, vendar v vseh primerih brez uspeha in brez sprejemljive utemeljitve.

Tako govori o podatkih. Nisem jih komentirala. To prepuščam vam, ki imate s šolskim psihologom, pedagogom ali socialnim delavcem vsakodnevne stike.

za odbor Sekcije šolskih psihologov Slovenije
LENKA BEZELJAK

Šolski socialni delavec ni uradnik

Šolska svetovalna služba je ne glede na to, kateri poklicni profil zaposluje, dosegla nesporne uspehe in s tem potrdila tudi svojo primernost in ustreznost v šoli. Tako ni več dvoma, ali je šolska svetovalna služba sploh potrebna, temveč, kakšen naj bo koncept njenega dela, da bo še uspešnejša, da se bo lahko vključila v sodobne tokove vzgoje in izobraževanja. Če so morali delavci šolskih svetovalnih služb (ponekod pa še morajo) nenehno dokazovati smotnost in namen svojega dela in tako širiti okvire tradicionalne šole, zahteva reforma šolskega sistema celodnevno šolo in usmerjenim izobraževanjem tudi podiranje nekaterih tabujev šolske svetovalne službe, ki so sicer pomenili napredek v osnovni šoli, počasi pa postajajo cokla uspešnemu delu.

V šolski svetovalni službi delajo najpogostejše pedagog, psiholog ali socialni delavec, ponekod imajo team vseh treh profilov, manj pa delavci drugih strokovnih področij (defektolog, logoped itd.). Ker je moje strokovno področje socialno delo, želim povedati nekaj misli o tem področju.

S pojmom sociala in socialno delo še vedno povezujemo predstavo o podporah, največkrat denarnih, o različnih prošnjah in dokazilih, ki jih zbira socialni delavec. Tako gledanje na socialo se je preneslo tudi v šole, materializira pa se ob regresirani prehrani, brezplačnem dodeljevanju učbenikov, ki jih ni dovolj za vse učence, ob popustih za izlete in podobnem. Ob takih primerih postane socialni delavec zgolj uradnik, ki preračunava dohodke staršev in odloča, kdo je pomoči potreben in kdo ne, učence pa je postavljen v vlogo prosilca, ki mora svojo potrebo dokazovati, ne more pa vplivati na rešitev problema ali na zmanjšanje potrebe. S tem učenca pasiviziramo, možno je tudi, da izrabi slabosti takega ugotavljanja potreb in začne, tudi s pomočjo staršev zakonito izkoriščati družbo. Taki ljudje so navadno kasneje stalne stranke centrov za socialno delo, kjer največkrat dokazujejo potrebo po denarju in drugih materialnih dobrinah.

Nehote se pod preveč ozkim obravnavanjem socialnega dela strokovno delo izrodi v svoje nasprotje: namesto enakopravnega sodelovanja učencev so le-ti po-

tisnjeni v podrejen položaj prosilcev. Načinov, da dobimo objektivne podatke je več, še vedno pa je najuspešnejši dobro pripravljen in voden sproščen pogovor tako z učencem kot starši. Žal, so še zmeraj obrazec, ocena, test in drugi načini razvrščanja učencev, ki so objektivni ali pa lahko tudi zelo subjektivni, najbolj cenjena metoda v šolah. Največkrat je prva naloga socialnega delavca, ki pride v šolo, da izdela socialno sliko šole: oblikuje anketni list, z njim seznanja starše in izpolnjenega obdelava. Na koncu tega obsežnega dela ugotovi, da je rezultat lahko pomemben za politiko vse šole, vendar pa učitelji poznajo socialne probleme veliko bolje in bolj življenjsko kot kaže anketa. Socialni delavec spozna, da mu njegovo »orožje« ne pomaga dosti in da mu razvrščanje učencev na take iz dobro, slabše in slabo situiranih družin ne pove veliko, da morda proti pričakovanjem, učenci iz slabo situiranih družin niso niti v šoli niti zunaj nje problematični, da predstavljajo večji problem učenci iz premožnejših družin. Torej tradicionalno pojmovanje socialne ne ustreza. Tu pa nastane problem, ki zadeva vse delavce v šoli: naše predstave o socialnih problemih je treba spremeniti, s tem pa tudi način mišljenja in gledanja na probleme učenca in njegove družine.

To misel potrjujejo novejša analiza o mladoletnih prestopnikih, kjer nepopolne družine, slabše materialno stanje družin in slabše stanovanjske razmere niso več tisti kriminogeni dejavniki, ki prvenstveno vplivajo na pojav mladoletne delikvence. Zato verjetno tudi niso vzroki šolskih problemov.

Če socialni problemi ne ustrezajo našim predstavam o njih, ni rečeno, da jih ni. Vzroki za slabe delovne navade, slabo vključenost v razredni kolektiv itd. so tudi socialni, čeprav ne v tradicionalnem pomenu te besede in jih težko razvrščamo v kategorije in skupine, ker so pri vsakem učencu in v vsaki družini drugačni.

Še vedno je težišče socialnega dela v šoli na relaciji šola—dom. Šola ni več samo izo-

brazevalna ustanova, temveč je vse bolj vzgojna in usmerjevalna, zlasti na področju poklicnega usmerjanja. Tako prevzema funkcije, ki so bile do nedavna izrazito družinske. Normalno se nam zdi, da izobraževanje ni več področje družine, teže pa se sprizajzimo z mislijo, da družina izgublja vzgojno funkcijo in še vedno pričakujemo, da bodo vzgojne probleme v šoli reševali doma starši. Vendar pa se je družbena vloga šole bistveno razširila in ne moremo več pričakovati, da bo življenje in delo šole potekalo samo med učencem in učiteljem, kajti to bi bila vrnitev šole na tisto stopnjo, ki jo je že prerasila. Družina s svojo odprtostjo in z dejavnim vključevanjem v družbeno življenje vse bolj izgublja vzgojno funkcijo, tu pa mora družba prevzeti vodilno vlogo, ki jo uresničuje prek vzgojnoizobraževalnih institucij, predvsem prek šole.

Če je v tradicionalni osnovni šoli potekalo izobraževanje v smeri učitelj—učenec, dopolni vzgojno funkcijo to razmerje še z družino. Tako dobimo novo pomembno prvino, ki je ne smemo zanemariti, če hočemo, da bomo tudi vzgojno funkcijo družbeno uspešno uresničevali. Vsi trije elementi (šola, učenec, družina) predstavljajo celoto in jih ne moremo obravnavati ločeno drug od drugega. Vsak od teh je tudi subjekt, ki s svojim delom, sposobnostmi, prizadevanjem in vrednotami vpliva na druga dva in se hkrati v medsebojnem vplivanju in delovanju bogati, prihaja do novih in boljših spoznanj, vrednot, poti za uresničitev zastavljenega smotra.

V tej smeri je delo socialnega delavca v šoli lahko učinkovito in uspešno, čeprav ne ustreza našemu pojmovanju socialnega dela in tudi metode pogovora ne priznamo radi kot uporabno in uspešno metodo dela, saj z njo ne moremo količinsko ovrednotiti našega dela, kakovostni učinek pa je usmerjen na daljši časovni rok. Še posebno pa bo moral socialni delavec povezovati prizadevanja družbe, da šola omogoči učencu vsestranski razvoj osebnosti z novimi znanji in spoznanji o družini, njeni vlogi, ki jo ima v sedanjem družbenem trenutku, in funkcijah, ki ponekod hitreje, druge spet počasneje prehajajo z družine na šolo. Na tako razumljenem področju socialnega dela v šoli ni bojazni, da bi šolski socialni delavec lahko postal uradnik, ki bi ga uvrstili med administrativne delavce, temveč je njegovo delo z učenci, starši in učitelji na kakovostno in strokovno višji ravni. Temelj njegovega dela naj ne bo potrdilo o dohodkih ali prošnji za pomoč temveč dobro poznavanje odnosov med učenci, med učenci in učitelji, učenci in starši, učitelji in starši, poznavanje problemov, ki jih ti odnosi porajajo, in pozitivnih dejavnikov, ki so mu opora pri njegovem delu.

ZVONKA PRETNAR

Minulo delo

K pisanju me je pripravilo prvo ocenjevanje na šoli. Ob sprejemanju samoupravnega sporazuma smo bili dokaj dobro razpoloženi in si rekli: »Saj bo šlo.«

Že prvi izračuni pa so pokazali nemogoče stanje. V svojem zapisu hočemo prikazati predvsem, kako je z minulim delom.

Vzemimo čisto preprost izračun: učitelja razrednega pouka, ki sta enako strokovno usposobljena ne glede na to, kateri razred poučujeta.

Oba imata za osnovo 440 točk. Če upoštevamo, da sta popolnoma enako ocenjena za kakovost, npr. 100 točk nad poprečjem, dobimo učitelja z desetletnimi izkušnjami za minulo delo še 4 % ali 21,6 točke ali učitelja z več kot 25 leti delovnih izkušenj 10 % ali 54 točk. Torej je med njima le 330 din razlike v osebnem dohodku, če je vrednost točke 10 din neto!

Tovarišica z desetletnimi izkušnjami bo pri zelo zavzetem delu v razredu in družbenopolitičnem življenju čez 15 do 20 let prejela 330 din več. Zelo spodbudno, ni kaj!

Z leti imaš res vedno več izkušenj, a vedno manj moči.

Kaj menite o tem mladi, ki šele začnejo delo? Imenitno! Do kdaj?

ANZELJC FRANCKA
učiteljica

Prejeli smo

Teh učiteljevih 42 ur

Verjetno bo, ali pa je že minilo desetletje, odkar se v javnosti pojavljajo dvomi o polni zaposlenosti pedagoških delavcev. V bolj ali manj odkriti obliki se postavlja vprašanje, ali učitelj sploh dela kaj več kot dvajset ur v tednu, poleg tega pa naj bi imel še kake tri mesece počitnic.

Prvi javno izraženi dvomi o polni delovni obveznosti pedagoških delavcev so bili res osamljeni, potem pa kaj pogosti. In kaj so storili prosvetni delavci? Namesto da bi osvetlili naravo svojega dela, ki jo je možno le delno smiselno časovno vkalupiti, so začeli seštevati vse mogoče ure in dejavnosti, tako da so zašli v prave banalnosti.

V Jugoslaviji ni malo poklicev in delavcev, ki opravljajo svoje delo skrajšan delovni čas in imajo beneficirano delovno dobo, pa potem kot upokojeanci najboljših srednjih let še naprej delajo in prejemajo v resnici dva osebna dohodka. Toda to, kot kaže, sploh ni spotakljivo, ker so pač znali utemeljiti posebnosti svojega dela.

Strokovne prosvetne ustanove problema niso osvetlile, kot bi bilo pričakovati, temveč dopuščajo, da se »sproščajo notranje rezerv«, ki naj bi šolanje pocenile na račun povečane delovne obveznosti pedagoških delavcev. To potrjuje sprejemanje pavšalnih formul za izračun delovne obveznosti.

Z ustreznimi predpisi je določena učna obveznost, ki se lahko na posamezni šoli zveča ali zmanjša za dve učni uri. Delavec, katerega delo je takšno, da ne more opravljati še raznih nalog, ki so našteje v 71. členu zakona o osnovni šoli, tako ne more doseči tolikega števila ur delovne obveznosti kot nek drug delavec, zlasti pa ne more nadomestiti prostih dni med letnimi počitnicami, ki

presega letni dopust. Zanimivo je, da učiteljem niso okrnili letnih počitnic predvojni režimi, čeprav ne bi mogli trditi, da je učitelstvo tedaj predstavljalo del vladajočega razreda s posebnimi privilegiji. Tako lahko poenostavljeno sklepamo, da so daljši dopusti odvisni od zahtevnosti dela.

Zagovarjam stališče, da je pedagoško delo specifično in psihično bolj naporno od mnogih del, s katerimi ga primerjamo. Intenzivno delati osem ur dnevno z učenci v resnici ni mogoče. Pedagoški delavci delajo pravzaprav stalno v deljenem delovnem času, ki pa ga nihče posebej ne ovrednoti, saj bi redki zmogli po širih ali petih urah dela v razredu takoj nadaljevati s popravilo učenčevih izdelkov, s pripravo za naslednji dan, s študijskimi konferencami ipd. To zmorejo le zato, ker opravijo taka dela po daljšem odmoru doma. Verjetno se bo problem psihične preobremenjenosti pedagoških delavcev pokazal prav v celodnevni šoli, kjer bo potrebno vsa dela opraviti v strnjem delovnem času.

Zakon o združenem delu zahteva uvedbo nagrajevanja po opravljenem delu. Ob nagrajevanju po delu pa je treba upoštevati kakovost in obseg opravljenega dela. O merjenju ali ocenjevanju kakovosti smo že veliko slišali in brali, o količini pa ne razpravljamo preveč. Po sprejetih pravilnikih o delitvi osebnih dohodkov pa je težišče vrednotenja učiteljevega dela prav na obsegu opravljenih in nalog. Ob tem je nevzdržno, kako so nekateri merila poenostavljena, uveljavljajo pa se na vseh šolah, ker so pač predpisana. Največji nesmisel je enotno določen čas priprave na učno uro za katerikoli predmet v kateremkoli razredu, namreč 30 minut na učno uro. Tu ni nihče upošteval posebnosti posameznih predme-

tov, vseeno je glede na razred, pa tudi več paralel ne moti, da se čas za pripravo lahko podvoji ali še bolj poveča. Tako je zahteva zakona o združenem delu o nagrajevanju po delu kaj malo urešnična, čeprav je to zahtevo možno uresničiti najbolj pravično prav pri obsegu del in nalog.

Menim, da bi Republiški komite za vzgojo in izobraževanje ter Zavod SRS za šolstvo ob strokovni pomoči Pedagoškega inštituta morala tu narediti red. Predvsem bi bilo treba ugotoviti in predpisati, koliko učnih ur neposrednega dela zaostati delovni obveznosti po posameznih predmetih za predmetni pouk in po posameznih razredih za razredni pouk. V to obveznost bi zajeli tisto delo, ki je ozko vezano na pouk (učne priprave v širšem in ožjem pomenu, poprave izdelkov učencev, sodelovanje na pedagoških konferencah, odgovornost za svoja učila ipd.). Delavec, ki bi opravljal še druga dela, kot so razredništvo, vodenje knjižnice, skrb za kabinete, dežurstvo, mentorstvo itd. bi zaradi opravljanja teh del imel znižano učno obveznost. Strokovne ustanove lahko določijo tudi poprečno število ur teh dejavnosti, da ne bi dve šoli z enakim številom učencev prikazali bistveno različno število ur in seveda različno vsoto potrebnega denarja za enako delo.

Po takih izhodiščih bi bilo veliko lažje pravilno ovrednotiti enotni program šole glede na količino opravljenih del, pravičnejše pa bi bilo porazdeljeno delo tudi znotraj šole med delavce. Ne spornot po tem, kolikoli delavci po nestrokovni formuli registrirajo potrebno ali manj potrebno delo, da bi dosegli ali dokazali polno delovno obveznost, pa povzroča samo zmedo in negotovanje med šolniki.

BRANKO ROT

Razpis

FESTIVAL KURIRČEK MARIBOR razpisuje za leto 1978 literarne nagrade za krajše prozne sestavke, pesmi in dramski prizor s tematiko iz revolucije:

I. pesem za otroke	
1. nagrada:	3.000 din
2. nagrada:	1.500 din
II. prozni sestavek (črtica) za otroke	
1. nagrada:	3.000 din
2. nagrada:	1.500 din
III. kratek dramski prizor ali skeč, primeren za otroke	
1. nagrada:	3.000 din
2. nagrada:	1.500 din

Razpisa se lahko udeleži vsak državljani SFRJ.

RAZPIS JE ANONIMEN.

Posamezne prispevke je treba opremiti z geslom, naslove pa priložiti v zaprtih kuvertah.

Prispevke pošljite do vključno 1. decembra 1978 na naslov:
FESTIVAL KURIRČEK MARIBOR
62000 Maribor, Tomšičeva ulica 45

Zaželeno je, da pošljejo avtorji vsaj 3 kopije.

Žirijo bodo sestavljali književniki in predstavniki festivala.
FESTIVAL KURIRČEK MARIBOR

Ponosni »Slovenge« ob Rabi

Že od 12. stoletja so slovenske vasi Gornji in Dolnji Senik, Šakalovci, Ritkarovci, Verice, Andovci, Števanovci, Ožkovci — strnjena slovenska naselja ob Rabi, na sedanjem skrajnem zahodnem delu Madžarske in tudi v sredini slovenskega Porabja. Slovenski živeli so v Monoštru, Farkašovcih, Židi, Trošču in Čretniku.

V Ljubljani študira pet porabskih Slovencev. Z njimi sem se domenila za sestanek, seveda telefonsko. Malo me je bilo strah tega srečanja, saj bi bili lahko iz katere že pomadžarjene vasi, pa bi se komaj razumeli. Tudi prekmurščina je meni, ki nisem nadarjena za jezike, huda slušna naloga. Poleg tega pravzaprav nič ne vem o Madžarski in njenih manjšinah. Tisti poduk iz glasno prelistanih leksikonov je gotovo preslaba priprava za tak pogovor. Za srečanje smo si izbrali pozno petkovo popoldne. Stanujejo v enem od blokov študentskega naselja v Ljubljani, ki sem jih tudi sama pomagala graditi. Prve lopate smo izkopali 1950. leta. Zdaj je tu že mestece s svojevrstnim utripom. Gradili smo torej tudi zanje. Dober občutek. Na temnem hodniku bloka ena iščem sobo 114. Pomaga mi študentka, ki govori angleško.

Sobica, v katero stopim, je prijetna. Stene na eni strani so obložene s policami, polnimi knjig. Tu je precej zemljevidov. Spalnica mladega para. Celo kuhinjski kotiček sta si omislila. Za pisalno mizo sedi in me takoj prisrčno sprejme Marija Mukics (Mukič). Temeljito me preseneti z izbrano, a prav nič prisiljeno knjižno izreko našega jezika. Z izredno milino in skromnostjo, najsvežejšim nasmehom in izžarevajočo vztrajnostjo me je takoj osvojila. Najbrž ne ve, da bom odslej imela njen lik za simbol zdravega življenja v razvoju Mure in Drave.

Potem so prišle še druge: zgovorna Klara Csabai (Čabai), najmlajša med njimi in najsodobnejša dekliška Ibola Doncecz (Dončec), pa malce zadržana Judita Sulics (Šulič). Posedejo na zeleno posteljno pregrinjalo. Cebliamo in čakamo. Vstopi študent Ferenc, močna korenina iz delavske družine devetih otrok. Pogovor se hitro usmeri v namen obiska.

— Kaj vas je prineslo v Jugoslavijo, saj znate slovensko!
— Še bolj želimo spoznati materin jezik. Radi bi delali med domačimi ljudmi. To so naši »Slovenge«.

— Slovenge?
— Da. To je naša narečna oblika tega imena. Madžari vse bolj opuščajo za nas besedo Vend, slab prizvok se je že izgubil. Jugoslavija je toliko naredila za svoje manjšine, da so se tudi nam odprle širše možnosti.

— Vend, Vendi — to ni madžarska beseda.

— Ne. To je nemška beseda za Slované, ki so se med preseljevanjem naselili v stiku z german-skim prebivalstvom od Baltika do Jadrana.

— In se še ni izgubilo?

— Na ravninah se marsikaj ohrani. Posebno po trianonskem miru leta 1920, ko je Madžarska izgubila več kot polovico svojega, pod sv. Štefanom osvojenega ozemlja, smo bili z nasilno črto odtrgani od Prekmurja. Niso ve-

deli, kaj bi pravzaprav z nami. Naša pokrajina je prav tako kot Prekmurje Goričko. To so mešani gozdovi, z veliko gob in ilovico, se spomnim, ko Ferenc nekajkrat z roko božajoče zamahne proti zemljevidu.

— Kako govorite doma?

Roka se sproži proti polici z magnetofonom in že preplavi sobo prijeten ženski glas, ki nekaj navdušeno pripoveduje. Seveda ne razumem. Zato mi pomagajo:

— Naš govor je podoben tistemu v najbližjih goriških vaseh. Starinskost je posledica obrobja in osamljenosti. Ne bojte se, z vami bomo govorili po vaši.

— Kako čutite izboljšanje razmer, ki ste jih omenili?

— Dobrih petnajst let je minilo, odkar so prišle v naše šole in knjižnice prve slovenske knjige. Nismo jih sicer razumeli, zato so bile tem privlačnejše. Do takrat smo imeli v slovenščini le molitvenike. Prišli so na obisk slovenski novinarji — za nas velika novost. Ljudje so se jih po malem bali, danes radi sodelujejo z njimi. Nezaupanje izginja. In to je zelo pomembno.

— Rekli ste, da so se vam odprle širše možnosti. Kakšne?

— Mi smo zgled teh širših možnosti. Na Madžarskem ni mogoče študirati slovenščine. Smo prvi študenti iz izmenjave.

Tu smo štipendisti, vaši pa študirajo na Madžarskem.

— Kolikšna je štipendija?

— Od marca letos 2800 dinarjev.

— Dovolj?

— Gre. — Skopi so z odgovorom. — Sami si kuhamo. Kot smo vajeni. Hrana je tu slaba.

— Kako, da so prav vas izbrali za študij?

— Madžarsko ministrstvo za kulturo in ministrstvo za šolstvo ima oddelek za manjšine. Javili smo se na razpis, opravili preskus madžarščine in splošne razglednosti ter se sporazumeli, kaj bomo študirali in delali, ko se vrnemo.

— Služba vas čaka?

— Ne ena, dve!

— Ne razumem!

— Selekcija se začne na Madžarskem po srednji šoli. Na univerzo ni lahko priti. Kajti s toleranco 20% jih prav toliko kot jih je vpisanih, tudi konča šolanje in te čaka služba. Nam se zdi to zelo dobro in premišljeno. Kaže, da se tudi v Jugoslaviji pripravljate na podobno prakso. Prešli boste na usmerjeno izobraževanje.

— Rekli ste dve službi, ne pustim.

— Da, izbor delovnega mesta je okvirno dogovorjen. Po tem dogovoru lahko zbiramo med dvema možnostima. Tako je teorija, in praksa ji sledi, kolikor je to mogoče glede na najnujnejše potrebe kake stroke. Od dveh enakovrednih kandidatov za univerzitetni študij ima pri nas prednost tisti, ki pride iz revnejših in slabših razmer. Menijo, da je tak študent gotovo tako močan, da bo premagal težave.

— Oprostite indiscretosti, rada bi zvedela, ali ste prinesli dovolj splošnega znanja iz vaših šol, ki imajo najbrž drugačne učne načrte?

— Nimamo težav. Doživeli pa smo nekaj nerazumljivega. Po opravljenih izpitih za prvi letnik sem se le s težavo zrinila na knjižničarski oddelek Pedagoške akademije — pojasnjuje Vijočica. Trdili so, da nimam primerne poprejšnje izobrazbe. Tu Ferenc pripoveduje, da je že kot študent rudarskega tehnikuma pisal v Narodne novine, ki imajo tudi pol strani v slovenščini. Zato je hotel

poleg slovenščine vpisati kot stransko študijsko skupino še novinarstvo.

Hodil sem na predavanja, opravljal izpite, pa se v pisarni še vedno niso zmenili zame. Trdijo, da je mogoče študirati novinarstvo le kot glavni predmet. Na vlogi, ki sem jo oddal pred enim letom in pol, še do danes nisem dobil odgovora. Ferenc je zagrejen. Na njegovem obrazu vidim, da bo samouk-novinar. Ne prvi ne zadnji. Tam ga čaka delovno mesto. Manjka ljudi. Posebno takih, ki znajo pisati.

— Koliko časa boste študirali?

— Saj veste, da traja študij na filozofski fakulteti štiri leta, eno leto pa je absolventskega staža. V tem času bomo diplomirali, za toliko časa imamo dovoljenje za bivanje in štipendijo.

— Taka je praksa na Madžarskem kajne?

— Edino pravilno. Za svoje delo smo odgovorni.

Dvignemo kozarce za slovo. Otroci naših mater iz Porabja in

jaz. Hvaležna sem jim za ta večer. Obogatili so me s spoznanjem o vrednosti, ki se ji reče ljubezen do domačije, na katero včasih kar pozabljam. V svoje vasi se bodo vrtni etnologinja Marija, novinar Ferenc, knjižničarka Vijočica, organizatorka kulturno-prosvetnega življenja Klara in učiteljica slovenščine Judit. To je za 4 do 5 tisoč Porabcev kar lep obet. Zlasti še, ker je omogočen za porabske Slovence v Jugoslaviji zdaj že tudi študij zgodovine in geografije. Menda lahko pričakujemo to, česar niso doživeli: da bi za take poslance našega življa onstran meje pripravili posebne, njihovim potrebam prilagojene študijske programe, kot to snuje naš zakon o usmerjenem izobraževanju.

Poslovimo se. Ferenc me gostoljubno spremlja do izhoda. Zunaj sveti polna luna in srebrno zlati trate tako tu kot v Prekmurju in Porabju.

JOŽA ZAGORC

Madžarski študenti doštudirajo v roku. Službe jih čakajo. To sta bila najzanimivejša podatka porabskih Slovencev: Marije in Ferenc Mukics, Ibola Doncecz, Klara Csabai in Judite Sulics. (Foto: Andrej Weingerl)

RADIO IN ŠOLA

Te dni smo oddali v tisk novo številko programske knjige Radijska šola, zato upamo, da bo na šolah že pred jesenjo ali pred začetkom novega šolskega leta.

Tako kot vedno smo pripravili kratke opise vseh oddaj, za vsako stopnjo posebej; za srednje šole — tudi letos sta jim namenjeni samo dve oddaji — aktualni problemi marksizma in Jugoslovanska književnost — pa so opisi ciklov.

Ker smo ob pošiljanju zadnjih dveh števk dobili veliko prošenj, naj pošljemo več izvodov, nekaj šol pa je pošiljko vrnilo, prosimo vodstva šol, da nam sporoče, koliko izvodov potrebujejo, sicer jih bomo poslali le toliko kot doslej.

Obenem se zahvaljujemo vsem, ki ste nam pošiljali ocene radijskih šol (po priloženih karticah ali v pismih). Nekatere izmed vaših želja bomo lahko uresničili že v novem šolskem letu. Za sodelovanje vas prosimo tudi v prihodnje, ob koncu šolskega leta pa vam želimo lepe počitnice.

Plodno sodelovanje

Prvošolci v slovenskih šolah na Madžarskem bodo dobili jeseni ob učbenikih tudi slikovno in slušno gradivo. Po dogovoru o sodelovanju, ki je bil pred kratkim podpisan med madžarskim radijem in RTV Ljubljana, je sredi meseca odpotovala v Veszprém devetčlanska ekipa, v kateri so bili igralci in otroci, ki so posneli 21 lekcij učbenika za slovenski jezik, dramatizirane pravljice o Rdeči kapici, o Ribicu in zlati ribici, o Drvarju in medvedu, o Volku in sedmih kozicah. Kdo je najmočnejši, o Miški petelinu in mački, ter izbor pesmi, namenjenih za recitiranje: O. Župančiča

(Na kolenu, Pesem nagajivko, Lenka, Otroci spuščajo mehurčke, Zvonovi), ljudske (Pomladna, Pojite, pojte drobne ptice, izštevanko, Ringa raja, Kriz kraž, Pleši, pleši črni kos, Majhna sem bila, Sonce sije dežek gre, Orač); Neže Maurerjeve (Prešnje), Anice Černejeve (Orjemo, orjemo, Polček, Lisica, Naša muca), Srečka Kosovela (Naša bela mačka), Danila Gorinskega (Kdo lovi, Maj, Vezilo materi, Vsi delamo), Vide Brestove (Kra — kra, Pesem snežink), Franja Luževiča (Mama) in Boruta Lesjaka (Junak).

Učbenik za prvošolce je sestavljen iz samih slik, učiteljica se o

njih pogovarja in učenci ji odgovarjajo.

Tako so na primer v prvi lekciji slike mame, očeta in dveh otrok. Učiteljica vpraša:

To je mamica. Kdo je to? Odgovor: To je mamica.

To je očka. Kdo je to? Odgovor: To je očka.

In tako naprej, do zahtevnejših lekcij, kjer na primer v učbeniku gledajo zaporedje slik iz pravljice o zajci hišici. V prvem delu pravljice tovarišica sprašuje:

Kaj vidiš? Povej: Tu vidim hišo. Odgovor: Tu vidim hišo. Kakšno hišo vidiš? Povej: Vidim majhno hišo. Odgovor: Vidim majhno hišo.

Kaj je to? Povej: To je miš. Odgovor: To je miš.

Kakšna je miš? Povej: To je majhna miš. Odgovor: To je majhna miš.

Kakšna je miš? Povej: Miš je majhna. Odgovor: Miš je majhna.

To je žaba. Kaj je to? Odgovor: To je žaba.

Kakšna žaba je to? Odgovor: To je zelena žaba.

Kaj dela žaba? Povej: Žaba trka. Odgovor: Žaba trka.

Sledi dramatiziran odlomek: Miš: Naprej! Kdo si ti?

Žaba: Jaz sem žaba.

Miš: Kako ti je ime?

Žaba: Ime mi je žaba.

Miš: Vstopi!

Žaba: Dober dan, miška.

Miš: Dober dan, žaba.

Učiteljica: Kakšno hišo vidiš tu? Odgovor: Tu vidim majhno hišo. Kaj je to in kaj je to? Odgovor: To je miš in to je žaba. Kakšna je miš in kakšna je žaba? Odgovor: Miš je majhna, žaba je zelena.

Kaj vidiš tu? Povej: Tu vidim zajca. Odgovor: Tu vidim zajca.

Kaj dela zajček? Povej: Zajček trka. Odgovor: Zajček trka.

Žaba: Naprej! Kdo si?

Zajec: Jaz sem zajec.

Žaba: Kako ti je ime?

Zajec: Ime mi je zajec.

V počastitev dneva mladosti so učenci OŠ Prežihov Voranc Jesenice, pod vodstvom mentorja Jožeta Dakskoblerja, pripravili 25. maja zelo uspešno razstavo otroških plastik iz lepljenega papirja. Z njimi so predstavili osebe iz vsakdanjega življenja, mater z otrokom, čelavca, ptice idr. Razstavo so pripravili pod geslom »Svoboda, mladost, ustvarjalnost«. Razstavo si je ogledalo precej Jeseničanov, predvsem staršev, ki so v knjigo pripomb vpisali laskava priznanja predvsem za domiselnost in prizadevnost otrok. (Besedilo in foto: B.B.)

Žaba: Vstopi!
Zajec: Dober dan, miška in žabica!

Miš, žaba: Dober dan, zajček! Pogovor in dramatizacija si tako menjaje sledita vsi lekciji, da učenci ob slikah in dramatizaciji spoznajo pravljico in se nauče

novih besed. Ob koncu poznajo celo vrsto živali, hišica pa se seveda ob koncu podre, ker je medved prevelik in ne more vanjo. (To je ena izmed različic ljudske pravljice o Mojci Pokrajculji.) Ob učbeniku, ki smo vam ga predstavili, in magnetofonskem traku bodo učenci ob začetku leta dobili tudi barvne diapozitive, na katerih so ilustracije dramatiziranih pravljic, ki smo jih tudi posneli.

Gostitelji v Országos Oktató-technikai Központ, v centru, kjer

učbenike tudi za madžarske šole, ne le za manjšinske. Pripravljajo tudi jezikovne tečaje. Razumljivo je torej, da si za tolikšen obseg dela želijo tudi večje prostore.

Strokovnjaki, ki delajo v tem centru, so dobro usposobljeni, saj se morajo po končani fakulteti še dodatno izobraževati za smer, v kateri delajo.

Povedali so nam, da pripravljajo za našo manjšino na Madžarskem tudi učbenik za drugi razred in da bodo postopoma pripravili take avdiovizualne »pakete« tudi za druge razrede osnovnih šol.

Učbenik, ki smo ga posneli v tretih dneh bivanja v Veszprému, je napisal Krajczár Károly, in ima 60 tipkanih strani. Pri izvedbi tega programa sta ob našem zavodu sodelovala še Republiški komite za vzgojo in izobraževanje v Ljubljani in seveda center v Veszprému, ki nam je kril stroške bivanja. Nekaj plošč z otroškimi pesmimi je poslal Mladinská knjižnica iz Ljubljane.

Zamisel delavcev izobraževalnega centra v Veszprému in njihova pečuda, da nam zaupa izvedbo, je odprla pot plodnemu sodelovanju. Učenci, ki sicer znajo materin jezik, vendar je ta bolj ali manj narečno obarvan, se bodo že v prvem razredu srečali z zborni izgovorjavo, ki jim bo z leti šolanja postajala vse bližja. Tokrat so učbenik brali igralci Alenka Svetelova, Mara Černež, Ksenija Brajkovič in Jernej Kolbl, režija pa je bila delo Sonje Stroparjeve.

Tak način dela, kot so nam ga tokrat pokazali Madžari, bi lahko uporabili tudi mi povsod tam, kjer so dvojezične šole.

Šolske proslave in recitacijski krožki

(Nadaljevanje)

Študij recitacije je dolgotrajen estetsko pedagoški postopek. Glede na to je neustrezen obseg pripravljalnih vaj. Razen redkih izjem je za pedagoško pripravo govornega programa proslave predpisanih pet, največ deset ur. Recitacija ni le bolj ali manj lepo zveneče in razločno govorjenje pesmi na pamet. V nji mora hkrati utripati tudi govoreče notranje doživljanje izvajane pesmi, ter se izražati njegov osebni odnos do stvaritve. V tem je tudi recitatorjevo ustvarjalno bistvo, ne pa v bolj ali manj virtuosni izgovorjavi, zvočni dinamiki in melodioznem blaglasju. Glede na vse to lahko sklenemo, da je študij recitacije sestavljen postopek, v katerem mora recitator pesem najprej v celoti dojeti in doživeti, nato pa svoj osebni odnos do nje, ki se mu je pri tem izoblikoval, prevesti v govorno podajanje. Brez osebnega notranjega doživljanja in odnosa do besedila ostaja recitacija prazno, zunanje deklamatorstvo.

Po drugi strani pa tudi samo notranje doživljanje pesniškega besedila še ne zadošča, saj se to ne spreminja kar samo od sebe v ustrezno notranjo govorno intonacijo. Recitator, ki je pri svojem ustvarjalnem delu hkrati izvajalec, izvedbeni instrument in svoja stvaritev, ne more svoje izvedbe preverjati »od zunaj«, ker samega sebe ne sliši tako, kot ga sliši občinstvo. To velja še posebno za mladega začelnika, zato mu mora učitelj pomagati.

Kot smo že nekajkrat povedali, se začelnik, ki se loti govorne interpretacije, ne da bi poznal

temeljne postavke njene izraznosti in možnosti njenih posebnih izraznih sredstev, večinoma zateka k posnemanju tistega, kar dojemata kot specifično umetniško besedo; značilno je, da so to skoraj praviloma ravno izumetničeni načini govora. Sicer pa ostaja posnemanje v vsakem primeru zunanje narejeno, ker notranje, umetniško osebne vsebine govorice ni mogoče posnemati. Zato je toliko pomembnejše, da učitelj, ki vodi recitacijsko dejavnost, pozna ne samo strokovne temelje govorne izraznosti, ampak da ima tudi tenko izostren poslušalcev kot na dojemljivost poslušalcev.

Če smo ugotovili, da naravne, iskrene in torej prepričljive recitacije ni brez izvajalčevega notranjega odnosa do izvajane pesmi, iz tega nujno sledi, da mora biti ta pesem predvsem v skladu z dojemljivostjo in s tem z izvedbeno zmogljivostjo mladega izvajalca, z zmogljivostjo njegove ustvarjalne zbranosti in seveda tudi z dojemljivostjo mladega občinstva. Pri tem moramo tudi vedeti, da tidve nista zmeraj identični. Otroškemu občinstvu dostopno ugodilo ni vselej primerno tudi za otroka — recitatorja. Na primer, Vipotnikov Zelen grobek, ki je v berilu za šesti razred, otrok te starostne stopnje v glavnem lahko dojame, lahko sočustvuje z njegovo vsebino — očetovsko bolečino ob izgubi otroka, ne more pa je osebno poobčutiti in torej tudi ne govorno pristno izpovedati.

MERILA ZA IZBOR PROGRAMA

Druga pomankljivost priprav za priložnostne prireditve je povezana z izbiro govornega programa, ki obsega v glavnem pesmi, redkokdaj prozo ali upri-

zoritev dramskega besedila. Ker so pesmi razmeroma kratke in zahtevajo le po enega izvajalca ali pa soglasno podajanje govornega zbora, se zdi recitacija zaradi individualne ali pa enotne interpretacije najenostavnejša in glede na skopo odmerjeni študijski čas tudi najprimernejša.

Oblikovalci programov skušajo izbor posameznih pesmi čim bolj prilagajati vsebini ali tematiki proslave. Ker ne poznajo temeljnih postavk govorne interpretacije, pri tem marsikdaj pozabljajo tako na izvedbeno zmogljivost izvajalcev kot na dojemljivost poslušalcev.

Če smo ugotovili, da naravne, iskrene in torej prepričljive recitacije ni brez izvajalčevega notranjega odnosa do izvajane pesmi, iz tega nujno sledi, da mora biti ta pesem predvsem v skladu z dojemljivostjo in s tem z izvedbeno zmogljivostjo mladega izvajalca, z zmogljivostjo njegove ustvarjalne zbranosti in seveda tudi z dojemljivostjo mladega občinstva. Pri tem moramo tudi vedeti, da tidve nista zmeraj identični. Otroškemu občinstvu dostopno ugodilo ni vselej primerno tudi za otroka — recitatorja. Na primer, Vipotnikov Zelen grobek, ki je v berilu za šesti razred, otrok te starostne stopnje v glavnem lahko dojame, lahko sočustvuje z njegovo vsebino — očetovsko bolečino ob izgubi otroka, ne more pa je osebno poobčutiti in torej tudi ne govorno pristno izpovedati.

Pomembno merilo za izbor programa je tudi umetniška kakovost pesniškega besedila, pri kateri v nobenem primeru ne bi

smeli popustiti. Malovredna, zunanje deklarativna »poezija« tudi v najboljši interpretaciji ne more biti nič drugega kot to, kar je, namreč, bolj ali manj spretno verzificirana prazna potvorba; kot taka pa je še celo neprimerna za otroško izvedbo, ker s svojo nepristnostjo vnaprej izključuje kakršenkoli ustvarjalni dosežek.

Sicer pa ni nujno, da bi govorni program proslav obsegal samo poezijo, ki jo je najtežje podajati. Vanj lahko s pridom vvrstimo tudi ustrezne odlomke iz proznih del, spominov in pričevanj, pa tudi uspele sestavke šolarjev; ta besedila s svojim pripovednim značajem dopuščajo bralno izvedbo, ki je lažja in tako rekoč vsakomur dostopna. S tem seveda ne mislimo reči, da bralna izvedba ne terja pedagoške priprave ter pravorečne, stavčno oblikovne in pomensko intonacijske obdelave, čeprav slednja glede na pripovedni osnovni ton, ki ustreza branju pisem, ni tako razgibana in pretanjeno barvita, kot to terjajo pesniška besedila. Četudi pri bralni izvedbi ni treba znati besedila na pamet, ga mora izvajalec vendar toliko obvladati, da lahko med branjem zmeraj znova vzpostavlja stik z občinstvom, tako da se neposredno obrača nanj s pogledom; izvajalec, ki ves čas gleda v knjigo in bere enolično, ne zbudi pozornosti poslušalcev.

Bralna izvedba kot razredna proslava, pri kateri sodeluje ves razredni kolektiv, je najbolj primerna oblika šolskih proslav, kar zadeva govorjeni program; zato ker se pri nji lahko najbolj uve-

ljavljajo temeljna estetsko pedagoška načela, izhodišča in cilji sodobne neposredne gledališke vzgoje, hkrati pa je kot poskušanje v razčlenjevanju, pomen-skem razbiranju in branju pisane besede tudi potrebno dopolnilo jezikovnega pouka materinščine in literarna vzgoja.

Glede na to posebej poudarjamo, da celoletni ali vsaj večmesečni pripravljalni postopek z enim samim nastopom za starše, na katerem sodeluje ves razred, daje z vidika jezikovne, govorne, literarne, gledališke in splošne kulturne pa tudi domovinske vzgoje neprimerno večje in trajnejše dosežke kot pa priložnostno pripravljanje proslavljal-skih »recitalov«, ki je konec koncev tudi v nasprotju s temeljnimi načeli vzgoje kot sistematičnega, večletnega, neprekinjenega procesa.

Če je poglavitni namen šolskih proslav v tem, da vzdržujejo živ spomin na pomembna dogajanja naše polpreteklosti in preteklosti, je mogoče ta namen najbolj doseči tako, da šolar kot izvajalec več mesecev uprizoritvenih priprav živi z umetniškimi ali dokumentarnimi pričevanji o tem dogajanju, ki se mu pri tem neizbrisno vtisne v spomin in srce.

GOVORNA KULTURA ŠE NI UMETNIŠKA BESEDA

Prav tako kot primeren programski izbor je za uveljavljanje naravne in smiselne knjižne govorice pomemben in potreben tudi poslušalstvo, ki lahko izhaja samo iz pravilnega načelnega pojmovanja o ustvarjalnem bistvu govorice; to pa še zdaleč ni samo v virtuosnosti in blagov-zvočnosti, v tako imenovani »lepi, žlahtni odrski besedi« in

njenih akustično umetniških učinkih, kot se danes še vse pre-pogosto misli.

S stališča umetniškega ustvarjanja beseda sama po sebi, bodi pisana ali govorjena, ni »lepa« ne »grda«, »žlahtna« ali »nežlahtna«, ampak so vse besede enakovredne kot gradivo za ustvarjalno oblikovanje: pisane besede za literarno izraznost, govorjene pa za izraznost umetniške besede. V enem kot drugem primeru jim daje umetniško lepoto njihova ustvarjalna funkcija. Estetika v umetnosti, kot je znano, ni nekaj absolutnega in estetsko lepa govorica ni a priori tudi umetniško lepa; to velja posebno za dramski dialog.

Seveda se pri recitaciji vselej bolj izrazijo formalno estetske prvine govorice, ki jim s skupno besedo pravimo govorna kultura in ki jo je mogoče pridobiti z govorno tehniko, to je s sistematičnim, dolgotrajnim vsakodnevnim urjenjem govornih in dihalnih organov. S pomočjo govorne veščine, ki obsega obvladovanje govornih elementov, se pravi pravilno izgovarjavo posameznih glasov, obvladovanje zvočnosti, jakosti, hitrosti in višine glasu, obvladovanje barvnih in melodičnih modulacij in ritmičnih menjav doseže lahko govorica večjo prodornost, razumljivost, logično jasnost in umljivost, blaglasnost, dinamično oblikovitost in barvitost; vendar sama po sebi ta večšina nima neposrednega ustvarjalnega učinka, ter je le tehnično izrazno sredstvo, ki mu daje ustvarjalni značaj šele izvajalčevo zavestno in podzavestno notranje pomensko oblikovanje.

(Prihodnjič naprej)
DRAGA AHAČIČ

Izkušnje iz učilnice na Dobravi

Prvoborec naše ljudske revolucije Stane Žagar nam je z vsem svojim življenjskim prispevkom zapustil tudi dragocene izkušnje iz svojega pedagoškega dela. Vredna so, da ob njih razmišljamo, kako jih uresničevati tudi v šoli današnjega časa, v šoli razvite socialistične samoupravne družbe.

Za Stanetom Žagarjem niso ostale debele knjige napisane pedagoške teorije. Njegovo učiteljsko delo živi še danes v izročilu tretjega rodu pod Jelovico in svojevrstno dokazuje, da je bil odličen učitelj, ki je v tedanjih težavnih razmerah dosegal učnov-zvojne dosežke, kakršne imamo celo danes, v neprimerno ugodnejših okoliščinah, za komaj dosegljivi cilj.

Najbrž je danes že nemogoče iz skopih ohranjenih drobcov obnoviti celotno sliko Žagarjevega učiteljskega dela. Videlii je, da je bistvo njegove veličine obstajalo v idealnem sozvočju strokovnega, družbenopolitičnega in globoko človeškega, ki je prepletalo vse njegovo pedagoško delo in sestavljalo temeljne poteze njegove močne in vsestransko angažirane osebnosti.

Temeljna idejna osnova Žagarjevega pedagoškega delovanja je izražena v besedah, ki jih je zaklical Žagar v razpravi na srečanju svojih stanovskih tovarišev: »Ne bomo s šolo zgradili nove družbe, ampak z novo družbo bomo zgradili novo šolo.«

Vse njegovo delo pa kaže, da se je zelo prizadevalo posvečati prav šoli in učencem v njej. Kot bi res hotel s šolo graditi novo družbo.

Razlaga za to navidezno neskladnost je v preprosti resnici, ki jo je Žagar več let uresničeval v svoji učilnici na Dobravi z otroki kmetov, dninarjev in drvarjev. V šoli, s pedagoškim delom je namreč skušal predvsem graditi novo družbo. Ni ostal pri podajanju novih vrednot, pač pa je vsak dan ustvarjal nove odnose med ljudmi, ustvarjal v tistem delu družbe, ki je bil dosegljiv njegovi akciji. V šoli je namesto navadnega razreda marljivih in poslušnih učencev zgradil pravo delovno skupnost — po načelih samoupravljanja bi rekli danes. Med ljudmi na vasi, v zadrugi, med stanovskimi kolegi — povsod je neutrudno gradil svoj novi

svet in vanj neuklonljivo veroval. Zanimivo je sedaj po petdesetih letih, obračati arhivske liste in videti, kako so se policija in prosvetne oblasti ganljivo trudile in prisluškovale, ali ta znani komunistični simpatizer uči otroke komunističnih idej ali ne. Vsi ti pa so odhajali iz Dobrave razočarani in brez pravih dokazov. Ujeti v svoj svet, njegov red in njegove vrednote sploh niso mogli dojeti, da jim ta preganjeni učitelj pred očmi zida revolucijo. Žagar na Dobravi ni učil komunizma, pač pa je vsak dan po svojih možnostih ustvarjal svet, ki je bil smoter političnega boja komunistov ta

Stane Žagar je bil doma z žage pri Bovcu. Izšolal se je na učiteljsku v Gorici, vso prvo svetovno vojno je preživel na bojiščih, sodeloval v koroških bojih, kot učitelj in dejaven organizator delavskega gibanja je deloval več kot polruga desetletje na Dobravi pri Kropi, ob ustanovitvi KPS postal član centralnega komiteja, po začetku oborožene vstaje pa član glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet. Bil je organizator vstaje na Gorenjskem, z Jožetom Gregorčičem je vodil boje v Dražgošah in drugod. 25. marca 1942 je z borci Selške čete padel v spopadu z okupatorji pri Planici nad Kranjem.

Sin Stanko je padel aprila 1942 kot organizator SKOJ na Gorenjskem v boju v jami pri Okroglem, hčerka Nada pa decembra 1944 kot voditeljica SKOJ I. prekomorske brigade v bitki za Knin.

kratnega časa. V šoli je neopazno, koček za koškom, gradil novo družbo. In ta nova družba je bila vseč kmetom in delavcem izpod Jelovice, tako vseč, da so brez pomislekov prijeli za puške takrat, ko je prišel čas, da je bilo treba tudi s krvjo potrditi svojo opredelitev za novo družbo in novi svet.

Iz bogate zakladnice izkušenj iz Žagarjevega pedagoškega dela na Dobravi bi lahko izbrali mnoge, ki so se zmeraj nadvse aktualne ne glede na ves tehnični in didaktični napredek šole. Zanimivo je pogledati v njegovo učilnico in videti, na čem je temeljil Žagarjev ugled in mogočen vpliv na mladino in ljudi v okolici; kako in zakaj je postal tisto, kar so mu priznavali celo nasprotniki — namreč odličen učitelj.

Njegovo temeljno metodično vodilo je bilo, da razumsko spoznanje temelji na čustvenem doživljanju. S skromnimi sredstvi — s knjigo, z živo besedo, saj drugega ni imel — je znal mladim in odraslim čudovito približati objektivna dejstva in s tem doseči, da so njegovi učenci tudi čustveno doživeli to, kar jim je želel povedati. Svojih izjemnih učinkov pa ni dosegal morda s kakšno dramatično

razlago, temveč predvsem z močjo skrbno izbranih in prepričljivo predstavljanih dejstev. Prav ta izkušnja zasluži posebno pozornost tudi v današnji šoli, ki je sicer nabita s tehničnimi pripomočki, pa velikokrat pušča učenca hladnega, saj razumska spoznanja niso vedno oplemeniteni in podprta s čustvenim doživljanjem. Porušeno sozvočje med razumskim in čustvenim je že tolikokrat vir nasprotij v šoli in družini, da postaja tipična slabost sodobne družinske in šolske vzgoje ter vzrok mnogih osebnostnih tragedij današnjega mladega človeka. Resnica, nad katero se moramo zamisliti tudi kot šolniki socialistične šole.

Nadvse aktualna značilnost Žagarjeve pedagoške izkušnje je tudi njegov način obravnave učenca. Iz tedaj moderne pedagoške teorije o delovni šoli je povzel in ustvarjalno razvil v svoji pedagoški praksi dobriške šole svojevrstno in skoraj neponovljivo delovno samostojnost učencev. Mnoge njegove oblike dela pomenijo še po 50 letih vzor za praktično uresničevanje samouprave učencev, kakršna nam tudi danes le težko uspeva. Otroke je namreč znal ne le navdušiti, ampak tudi stvarno organizirati v pravo otroško delovno skupnost, ki je delovala samostojno, se samostojno odzivala na dogajanja in predvsem zgradila take medsebojne odnose, da je predstavljala

— ne morda neko umetno miniaturno družbo — ampak del resnične družbe. V ohranjenih zapiskih v delovnih knjigah Žagarjevih učencev, ki so jih samostojno vodili v svoji delovni skupnosti, odseva takratna vas in njeno življenje z vsemi svojimi vsakdanjostmi, z vso svojo tragiko in srečo. Prav ta skupnost učencev, zakoreninjena v okolju in stremeča k določenemu smotru, je s svojo elementarno silo oblikovala in vzgajala.

Značilnost Žagarjeve pedagoške usmerjenosti, ki jo je treba posebej poudariti, je bila tudi njegova širina. V njegovem pouku, ki je sicer tako zakoreninjen v okolju, je vpet v evropske in svetovne razsežnosti svojega časa. To ni bil zaprt svet Dobrave in Lipniške doline, uklenjen med nekaj drobnih kapitalistov in žandarjev z okrajnim glavarjem v Radovljici in prvimi tovarnami v bližnjem Kranju. V njegovem učnem delu je pričujoča Evropa, njena družbena dogajanja in protislovja. Kmet v Žagarjevi večerni šoli je poleg tega, kako se cepi sadje, spoznaval tudi, kako kmetujeta in gospodarita francoski in ruski kmet. Evropska vrenja v delavskem razredu, pohod fašizma in svetovne reakcije — vse to je bilo nenehno navzoče v Žagarjevem razredu. Namesto domačih idile, ki so jo tako cenili nekateri vzgojitelji tedanjega časa, so se Žagarjevi učenci učili ljubiti in ceniti svojo zemljo in svoj narod pri odprtem oknu.

Stane Žagar je bil po svojem intelektualnem profilu in človeških razsežnostih prav gotovo izjemna osebnost. Svoje uspehe pa je dosegal ne samo zaradi tega. Debele knjige njegovih rokopisnih priprav na pouk — ki jih je moral skrivati pred nadzorniki, saj bi v njih preveč videli — nam odkrivajo skrbno naštudirano pedagoško delo, oblikovano s številnih vidikov, z uporabo vseh njemu dosegljivih virov in še marsičesa, kar je lahko izbrskal le tako široko razgledan in pronicljiv človek. Iz goščav domačih in svetovnih dogajanj je znal izluščiti gonilne sile družbenih gibanj in v skladu s tem uravnati svoje pedagoško in politično delo.

Predanost boju za osvoboditev človeka in dela je usmerjala vse Žagarjevo pedagoško in družbeno delo, s katerim je daleč presegal vse, kar bi kdorkoli mogel pričakovati od vaškega učitelja.

Nova šola, ki ohranja njegovo ime na križpotju sredi Lipniške doline, je hkrati vprašanje in izziv, kako v današnji in jutrišnji šoli dalje razvijati njegovo pedagoško in revolucionarno izkušnjo.

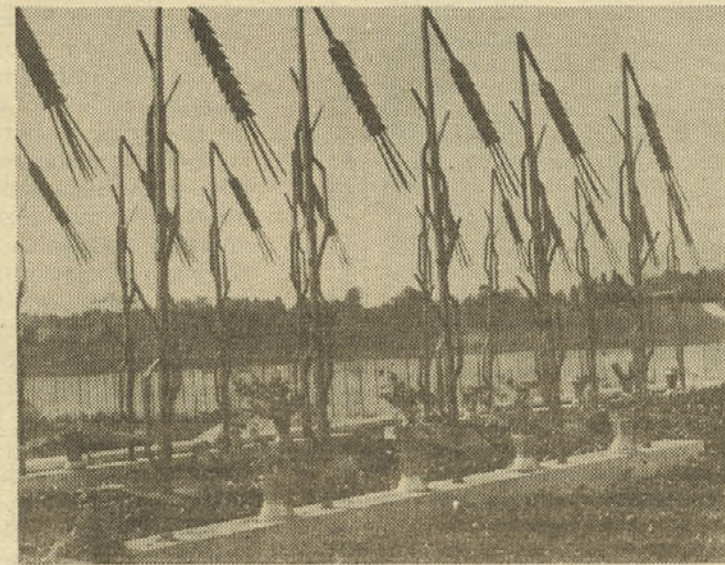
Temeljna izhodišča Žagarjevega pedagoškega dela so živa in aktualna tudi danes, za šolo socialistične samoupravne družbe. Tudi nam se vse bolj pogosto zastavlja vprašanje, ali socialistični odnose in samoupravljanje poznamo, ali pa jih bomo gradili, uveljavljali in potrjevali v vsakdanji praksi šole, razreda, svobodnih dejavnosti učencev, politični in socialni stvarnosti krajevne skupnosti med ljudmi svojega okolja.

Koliko se nam posreči otrokom socialistične družbe približati delo kot temeljno človeško in družbeno vrednoto? Kako povzujemo naš boj za socialistične odnose v svetovna prizadevanja za napredek in humanizacijo sveta? Kako je k temu smotrno usmerjena šola kot celota, kako delovanje nas, kot posameznikov? Kako doseči, da bosta vrednote sprejela razum in čustvo, kako doseči, da bodo ti ljudje, ki jih vzgajamo, jutri pripravljeni to družbo dalje razvijati in braniti.

Teh 40 let nas je naučilo nečesa, kar morda Žagar ob svojem času še ni mogel vedeti. Osvoboditev človeka in dela, dosežena z revolucijo in zmago delavskega razreda v boju za oblast, ni in ne more biti sama po sebi dokončna in trajna. Svoboda dela še zmeraj ogrožajo mnoge sile, čeprav po obliki in metodah drugačne od tistih, s katerimi se je boril Žagar. Birokratizacija in tehnokratizacija ostajata delavskemu razredu nevarni tudi po zmagi.

Naša samoupravna pot, s katero si uitramo prav iz protislovij sodobnega sveta, temelji na prepričanju, da imamo v rokah sredstvo, s katerim bomo obvladali protislovja in na spoznanju, da je boj za osvoboditev dela trajen proces, ki poteka v vseh družbenih celicah — in ne nazadnje v vzgoji. Šola za socialistično samoupravno družbo ni niti deklarativni servis po naročilu — temveč njen neločljiv, nepogrešljiv in enakovreden del. To resnico je po svoje dokazoval Žagar pred pol stoletja in jo vedno znova uresničujemo tudi danes.

POLDE KEJŽAR

Na Dobravi ni več šole. V velikem grobu na robu vasi počivajo kmetje in delavci izpod Jelovice, ki so z življenjem potrdili svojo privrženost idejam svobode, človeka in dela. Med tistimi, ki jim je učil in vzgajal otroke, je skupaj s svojo hčerko in sinom ostal dobriški učitelj, enak med enakimi, tak kot je bil in tako, kot je učil ... (Foto: L. Kejžar)

Vedno je treba začeti pri temeljih

Pogovor z mag. VELJKOM TROHO, direktorjem pedagoškega inštituta pri Univerzi v Ljubljani

Želeli smo osvetliti dejavnost delavcev pedagoškega inštituta, pogledati vsaj bežno skozi vrata te znanstveno raziskovalne ustanove, ki so bila, po mnenju javnosti, doslej skoraj nepredelna zaprta.

Za pogovor smo zaprosili mag. Veljko Troho.

— Povejte nam, prosim, kakšni so razlogi za »zaprtost« vaše organizacije; ali je upravičen občutek, da gre inštitut največkrat mimo žgočih, živih dogajanj na področju vzgoje in izobraževanja?

— Na pedagoškem inštitutu je okrog 20 raziskovalcev, kar je sorazmerno malo, če upoštevamo potrebe. Glede na omenjeni občutek moram povedati, da je vse, za kar si prizadevamo, prispevek k družbeni preobrazbi. Raziskovati na področju vzgoje in izobraževanja pomeni študirati družbo. Če se raziskovalci ne zavemo tega in se ne lotimo temeljev za preobrazbo vzgoje in izobraževanja, naše raziskave nimajo tal.

Eden izmed razlogov »zaprtosti« je morda v raziskavah, omejenih na tipično šolska vprašanja. Zaradi tega je po tradiciji organizirano vzgojo predstavljala šola, zapostavljeni so bili: celotno izobraževanje ob delu, vplivi sredstev množičnega obveščanja na vzgojo, vpliv krajevnih skupnosti, svobodna menjava dela in. Tega je bilo premalo, kot da ne bi bilo del vzgojnoizobraževalnega področja.

Gotovo je, da je bil eden izmed temeljnih razlogov za to pomanjkljiv način usposabljanja pedagogov za te namene.

Omejevanje na šolska vprašanja daje le delne odgovore, ne pa globalnih — takih, kakršne družba pričakuje.

Nekatere raziskave so dokaj pomembne, kot na primer tiste s področja predšolske vzgoje. Menim, da je to področje že kar precej urejeno in da smo izredno napredovali. Škoda le, da se področje raziskovanja ni širilo. Temeljita je bila zlasti raziskava, ki je obravnavala otroka ob vstopu v šolo in ob prehodu iz male šole v osnovno. Škoda, da raziskava o strokovnih službah ni dobila ustreznega mesta. Menim, da bi lahko ugotovitve s tega področja,

ki je dobro raziskano, s pridom uporabili v praksi, posebno pa bi lahko koristile Izobraževalni skupnosti Slovenije in zavodu SRS za šolstvo. Zgodilo pa se je, da naš inštitut s temi rezultati ni prodrl do prakse; to velja tudi za nekatere raziskave s področja usmerjenega izobraževanja.

Žal, inštitut se ni lotil tistega, kar je družba od njega pričakovala — celotnega koncepta, preobrazbe izobraževanja in vzgoje.

Eden izmed razlogov »zaprtosti« je tudi ta, da inštitut nima dovolj odziva v vzgojnoizobraževalni praksi; to pomeni, da ne vpliva na prakso tako, kot bi želel. Vse časa obstoja pedagoškega inštituta pa ni rešen eden izmed temeljnih pogojev za njegovo delovanje — vprašanje eksperimentalnih šol. Ker takih šol ni dovolj, ni mogoče raziskovati novosti. Zato tudi dosežki raziskav premalo spreminjajo vzgojnoizobraževalno prakso. Gre za vprašanje svobodne menjave dela, za nenehno ponavljajoče se vprašanje financiranja eksperimentalnih šol.

Trdil se bom, da se bomo povezali z občinskimi izobraževalnimi in raziskovalnimi skupnostmi in dosegli dogovor o tem na republiški ravni.

— In kako boste nadaljevali?

— Menim, da je rešitev v tesni programski povezovanosti med organizacijami, še posebno z Zavodom SRS za šolstvo kot članom v verigi tistih, ki si prizadevajo uveljaviti novo.

Inštitutu očitajo dolgoročnost raziskav. Menijo, da so dosežki vidni šele potem, ko niso več aktualni. Eksperimentalne šole bi bile lahko najboljša vez s prakso in z Zavodom SRS za šolstvo. Hitreje bi dobivali ustrezne ugotovitve in hitreje bi jih lahko uporabili v vzgojnoizobraževalnem procesu.

Res je, da moramo delo v inštitutu organizirati skupinsko in ne posamično. Menim, da je rešitev v povezanosti med ustanovami, še posebej s filozofsko fakulteto in Gospodarsko zbornico Slovenije, s katerima bi lahko skupaj načrtovali delo. Le tako bodo raziskave aktualne. Če bi se lotili

stvari »projektno«, bi raziskave bolj kakovostno spreminjale našo stvarnost.

— Zanima nas, kdo odloča o vsebini in količini raziskav pedagoškega inštituta?

— Delavci pedagoškega inštituta nameravamo spremeniti metodologijo skupnega načrtovanja dela inštituta kot organizacije, da bo v njej bolj poudarjen interes inštituta.

Mnogi teoretiki menijo, da je raziskava kakovostna le, če se je raziskovalec loti z zanimanjem. Taka pot pa prav gotovo ne bi pripomogla, da bi bilo raziskovalno delo celotne ustanove učinkovito. Menim, da je treba najti ustvarjalni kompromis med odnosom posameznega raziskovalca do raziskave in družbenimi potrebami.

Delavci inštituta si želijo skupinskega dela. Ta težnja je rodila že skupinsko zasnovane raziskave, n.p.: Pomoč osnovne šole učencem s specifičnimi učnimi težavami in Uvajanje in usmerjanje celodnevne osnovne šole. Gotovo je, da inštitut ne sme biti prepuščen sam sebi ob nalogah, ki jih zahteva razvoj. Povedati je treba, da se Raziskovalna skupnost Slovenije zaveda prednostnih nalog. Te naloge je razpisala in prijavila so se raziskovalci. Naloge so preširoko zasnovane, in tudi tiste, ki so prednostne, niso vedno odsev najnujnejših družbenih potreb. Vse raziskovalne naloge obravnavajo na tako imenovanih panelnih razpravah, ki pomenijo verifikacijo, potrditev. Panelnih razprav pa se skoraj ne udeležujejo uporabniki, ki bi lahko vplivali na usmeritve in raziskovanje, pa tudi na delo Pedagoškega inštituta. Menim, da bi morali na tem področju samoupravno organizirati nek organ uporabnikov, ki bi opozarjal na resnične potrebe. Raziskovalna skupnost Slovenije je prav gotovo težnja, usklajevalka, ki določa, komu bo zaupala raziskavo. Izobraževalna skupnost Slovenije je doslej financirala 50 do 60 odstotkov dela pedagoškega inštituta, ostalo pa je prispevala Raziskovalna skupnost Slovenije — toda le za konkretne naloge določenega področja. Zaželeno bi bilo, da bi tudi izobraževalna skupnost obravnavala smotrnost vsake naloge in se glede na to odločala za financiranje.

Izobraževalna skupnost Slovenije podpira delo pedagoškega inštituta, saj nam daje temeljne materialne možnosti za naš obstoj in razvoj.

V zadnjem času zelo dobro menjujemo delo s Skupnostjo otroškega varstva SR Slovenije, ki naroča raziskave s področja predšolske vzgoje.

Menim, da bi moral dobiti pedagoški inštitut še več zunanjih sodelavcev — raziskovalcev, da bo lahko hitreje in bolje zadostil družbenim zahtevam. Mislim na raziskovalce iz neposredne prakse, ki temeljito poznajo problematiko; to bi koristilo tudi svobodni menjavi dela.

— Kako se pedagoški inštitut vključuje v nove družbenoekonomske odnose, kakšne so vaše izkušnje pri svobodni menjavi dela?

— V zadnjem času veliko slišimo o oblikovanju enot pri občinskih izobraževalnih skupnostih ali pri šolah. Menim, da je zamišljena dobra, pomisleke imam le glede izvedbe. Uporabiti bi morali ustrezen model, ki ne bi toliko bremenil občanov, in upoštevati nekatere izkušnje pri delu s svetimi staršev. Morali bi predvsem raziskati, poiskati modele. Naša praksa se je večkrat pokazala stihijna, n.p. pri združevanju šol, tudi pri oblikovanju izobraževalnih centrov.

Pri teh vprašanjih bi naš inštitut lahko pomagal najti ustrezne rešitve. Menim, da se bomo moralno neposredno povezati z občinskimi izobraževalnimi skupnostmi in z zavodi pri problemih, ki zahtevajo kako raziskavo ali strokovno mnenje.

Naj navedem nekaj tovrstnih zgledov iz naše prakse:

Izobraževalna skupnost v Tolminu nas je zaprosila za mnenje, za strokovno oceno glede celodnevne osnovne šole na njihovem območju. Organizacijski model COŠ, prilagojen razmeram v šolskem centru. Nalogo smo prevzeli z veseljem. Prvi del naloge smo jim že poslali. Izdelali smo tudi Model izobraževanja poglobljenih poklicev inštituta.

Mag. Veljko Troha

za potrebe rudarstva v sistemu usmerjenega izobraževanja za Rudarski elektroenergetski kombinat Velenje. Ta model financirajo Izobraževalna skupnost SRS, Raziskovalna skupnost Slovenije, Rudarski kombinat Velenje in Rudarski šolski center Zagorje. Gotovo je, da moramo izdelati modele do določenega roka, omenjena raziskava pa je neposredno vključena v načrte usposabljanja rudarjev.

Lani smo pripravili za občinsko izobraževalno skupnost Sevnica posebno strokovno mnenje o tem, kje naj bi gradili osnovno šolo.

Pripravili smo Načrt razvoja osnovnega izobraževanja v krajevni skupnosti Krmelj in Tržišče, ki ga je financirala Občinska izobraževalna skupnost Sevnica. To so naši začetki. Na tem področju moramo nadaljevati delo, saj je veliko nerešenih vprašanj pri vodenju, združevanju ali ukinitvi osnovnih šol, pri povezovanju TOZD in.

— Katera so, po vašem mnenju, najnujnejša vprašanja, ali boljše, katere raziskave bi bile trenutno najbolj zaželeni in koristne?

— Gotovo so to pedagoško sociološke raziskave o problematiki, ki jo zahteva družbena preobrazba vzgojnoizobraževalnega sistema. So pa še druga vprašanja, s katerimi se ukvarjajo občinske izobraževalne skupnosti pri ugotavljanju potreb na področju vzgoje in izobraževanja.

Občinske izobraževalne skupnosti imajo precej težav pri načrtovanju kadrovskih potreb, saj velikokrat ni znano, kakšne kadre potrebujejo. To so interesi občinskih izobraževalnih skupnosti; temu lahko rečemo prihodnja menjava dela s strokovnimi ustanovami za uporabne naloge. Hkrati pa pomeni, da sledimo vzgojnoizobraževalnim tokovom na našem področju.

Rad bi poudaril, da smo delavci pedagoškega inštituta pripravili poiskati bolj stvarno organizacijo na področju vzgoje in izobraževanja. Za to se bomo trudili skupaj z Raziskovalno skupnostjo Slovenije, z Izobraževalno skupnostjo Slovenije in seveda tudi z Zavodom SRS za šolstvo. Izhajali bomo predvsem iz vsebine in iz narave znanstvenoraziskovalnega dela. Pedagoški inštitut pri Univerzi v Ljubljani je organizacija, ki mora biti nujno povezana z oddelkom za pedagogiko in psihologijo pri Filozofski fakulteti v Ljubljani in tudi z drugimi vzgojnoizobraževalnimi organizacijami.

Zavedati se moramo, da je bilo v naši praksi že vse preveč pseudoeksperimentov, ki nas niso privedli nikamor. Najpoudarim, da je spreminjanje brez ugotovitve nujnih zvez z ukrepi lahko le škodljivo.

Zato se naš inštitut tudi v prihodnje ne bo mogel odpovedati teoretičnim temeljnim raziskavam — takim, ki bodo izhodišče za empirične raziskave. Izhajamo iz perspektive družbenega razvoja.

Naslanjanje na samoupravno organizirano vzgojnoizobraže-

valno prakso bo dalo smisel tudi teoretičnim ugotovitvam pedagogike.

Samoupravna zasnovanost pomeni hkrati drugačen metodološki način dela in prispeva k razvoju znanosti.

Pogovarjala se je TEA DOMINKO

Učenje tujega jezika je ustvarjalen proces

(Nadaljevanje iz 10. številke)

ANGLEŠČINA PO NOVM

Prof. Duška Vucelič, pedagoginja za angleški jezik pri Inštitutu za tuje jezike v Zagrebu, je zanimivo podala novi način učenja angleškega jezika v zgodnji šolski dobi. Ta je osnovan na aktivnostih in se opira na številne novejša raziskave na področju psiholingvistike, ki so dokazale, da je proces učenja tujega jezika že v zgodnji dobi ustvarjalen in spoznaven proces in je podoben procesu usvajanja materinega jezika. Ta proces se ne omejuje samo na poslušanje in posnemanje vzorca ter na mehanično ponavljanje in vadenje oblike. Otroci ne sprejemajo znanja pasivno, temveč se tudi spoznajo pravilnosti v jeziku, ustvarja lastne jezikovne tvorbe, kot so hipoteze, grobe analogije, posplošitve itd. ter jih uporablja v novih jezikovnih situacijah. Napake, ki jih pri tem dela, so sestavni del procesa osvajanja tujega jezika in kažejo, da začnemo razumevati delček novega jezikovnega sistema. V razredu moramo poskrbeti za take učne situacije, ki spodbujajo ustvarjalni proces. Otroku moramo pri pouku dati priliko, da po induktivni poti izpelje svoje pravilo in da lahko to tudi sproti preskusi.

Če želimo sprejeti to novo teorijo učenja tujega jezika, moramo kot pedagogi v učnem procesu spremeniti svoj odnos do učenca. Novo učno gradivo, ki zrcali navedena teoretična izhodišča, je izdelala skupina pedagogov na Inštitutu za tuje jezike v Zagrebu in so jih dve leti preskušali. Skupaj s pedagogi z Inštituta smo jih preskušali tudi v Pionirskem domu v Ljubljani. Končna verzija gradiva, ki ima naslov Time for English, je rezultat tega sodelovanja.

V nadaljevanju je prof. Vida Gruden-Sulič, pedagoginja za angleški jezik v Pionirskem domu, predstavila stopnjo branja in pisanja v učenju angleškega jezika.

Tudi na tej stopnji usmerjamo otrokove spoznavne sposobnosti v ustvarjalno sodelovanje pri pouku. Poleg uvajanja novega jezika t.j. novega besedišča in novih struktur, širimo aktivno znanje pogovornega jezika, še posebno pa skrbimo, da se pri učenju širi obseg sposobnosti slušnega razumevanja ob novih vsebinah. Jezik, ki smo ga že učili, se vedno znova pojavlja prepletajoč se z novim, ki ga sistematično gradimo: novo besedišče v okviru novih vsebin, nove strukture po skrbno premišlje-

nem stopnjevanju in ob povezo-

vanju z znanimi strukturami. Izmed dialogov izberemo nekatere za dramatizacijo, pri drugih pa je naš smoter ustvariti ali preprosto prenos v razredno situacijo ali različico izhodiščnega dialoga. Odstope od pravilne rabe, ki pri tem nastanejo, zabeležimo, da bi jih kasneje razčlenili in odpravili. Strukture, ki še niso dobro osvojene, kasneje vademmo zunaj dialoga, mnogokrat najučinkoviteje ob igri, katere besedilo so fraze in strukturalni vzorci, ki jih želimo utrditi.

Novi smoter učenja na tej stopnji je uvajanje branja in pisanja. Prezgodnje uvajanje branja in pisanja škoduje pravilni izgovorjavi, ker otrok prenaša fonološke vrednosti grafičnih simbolov iz materinskega v angleški jezik. Zaradi nedoslednosti in nesistematičnosti ortografije angleškega jezika pri zapisovanju govora sta branje in pisanje še toliko zahtevnejši nalogi.

Pravi čas za uvajanje teh dveh spretnosti nastopi potem, ko so učenci pridobili trdnost v branju ter temeljno spretnost v pisanju materinega jezika. Določen čas je treba posvetiti pripravljalnim vajam branja. Prav tako je treba predvideti časovni razmak med začetnim branjem in začetnim pisanjem. Od vsega začetka navajamo učence na globalno povezovalno govor in pisanega besedila. Otroci prepoznava najprej besedila, ki jih je prej govorno osvojili, in sicer s pomočjo slik, ki to besedilo ilustrirajo ter ročnih kartic z besedami, frazami in stavki.

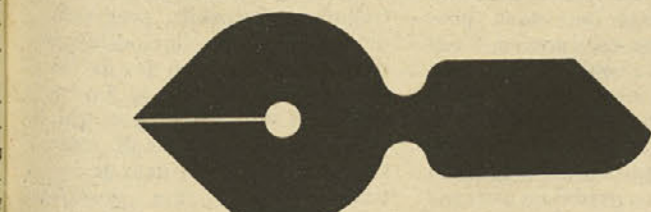
S postopnim uvajanjem šolskega in domačega beriva postane branje prvič od učne snovi neodvisen vir za pridobivanje novih informacij.

VIDA GRUDEN-SULIČ

Razstava, vredna pozornosti

Narodni muzej Ljubljane in Arhiv SRS prirejata v razstavnem prostoru Arkade razstavo Slovenci v predmarčni dobi in revoluciji 1848. Povedano drugače: razstava predstavlja čas od Napoleonovih Ilirskih provinc pa do revolucionarnega leta. Razdeljena je na predmarčno obdobje in na leto 1848. Prireditelji so upoštevali politične, gospodarske in kulturne razmere na Slovenskem. Šolskega vidika: gre za izredno studijsko razstavo, ki je še posebno zanimiva in uporabna za zgodovinarja, slavista in družboslovca. Če jo bomo obiskali s šolarji — razstava bo odprta do 15. oktobra — bo treba predstavljeno snov primerno prirediti, tako da bo za mladino zanimiva. Lahko bi rekli — so razstave, ki nas na mah ogrejejo, in take, na katere je treba opozarjati. Ta razstava pa je v resnici vredna pozornosti. Razstavni katalog, ki je del mnogih avtorjev, je tokrat izrazilo študijske narave — vsebinsko bogat in uporaben hkrati.

V labirintu razstave Staneta Jagodiča

Likovnik, kakršen je Stane Jagodič, je javnosti znan tako po svojih slikarskih, grafičnih razstavah kot po satiričnih karikaturah in fotomontažah. S temi se je predaval že na številnih individualnih in skupinskih razstavah. Pripadla skupini Junji, ki je zlasti lani pridobila za sodelovanje mednarodni krug umetnikov in postavila v ospredje tudi izrazil in medije, ki jih tradicionalno slikarstvo, kiparstvo in grafika ne uvrščajo v svoj krog.

Ob odprtju razstave so organizatorji pripravili večer sforistične satire, kjer je nastopal Ivan Cimerman s svojimi aforizmi, dramski igralec Jurij Souček pa je podal bodice Žarka Petana. Živahen literarni delež se je prilagajal razstavi, kajti veliko Jagodičevih razstavljenih del se tako ali drugače ukvarja z angažirano satiro; pri tem gre za izbor del iz zadnjih nekaj let. Pri fotomontaži je včasih bolj, včasih manj iskrivo posmehljivo, s težnjo po domišljjski in domišljni kombinaciji možnosti; fotografija mu je »orodje«, za navezovanje nesorodnih, pogosto paradoksalnih elementov, z njimi doseže nadstvarni učinek in ga izpelje kot humorno domislico, bodico, kot jedek posmeh.

Slikarski delež je tokrat skromnejši, in še tu gre za povezovalne fotografskih izpeljav s slikarskimi; te konstrukcije so barvno uglasene, prevladujeta rdeče in kontrastno črna barva značilna je tudi težnja po simetriji. Karikatura zavraža zelo viden delež sedanjosti razstave. Nagrade, ki jih je Jagodič sprejel doma in na tujem za satirično karikatur, govorijo ne le o priznanjih in spodbudah, pač pa tudi o izvirnem in duhovito vsebinski likovni govorici. Avtorjeva velika angažiranost odstira kritična razmerja do sedanjosti in človeških, civilizacijskih razmerij. Ta pa niso niti najmanj rožnata, naj gre za posameznika ali za skupnost. Kot že na drugih območjih likovnega izražanja je tudi pri karikaturi Jagodičev zapis vsesplošen. Te in druge lastnosti Jagodičevega razstavljenega izbora pričajo o odprtem ustvarjalčevem razmahu. Pa tudi to: blizu mu je široka dojemljivost za gledalca, vedrina in tudi črni humor, bolj cenil splošno dostopnost likovne izpovedi, kot pa poglobljeno, težko razumljivo in zapleteno estetsko izpeljavo. Odprtost, ki ima še veliko možnosti.

I. G.

Deveto zvezno tekmovanje mladih matematikov

Na Pomorski šoli v Portorožu je bilo pred nedavnim deveto zvezno tekmovanje mladih matematikov, ki se ga je udeležilo 37 tekmovalcev iz 7. razredov in 38 tekmovalcev iz 8. razredov.

Organizator zveznih tekmovanj je vsa leta Matematični list iz Beograda, ki ima naročnike med osnovnošolci iz vseh naših republik in pokrajin. Mladi matematiki, ki so se izkazali na republiških tekmovanjih, so bili izbrani za zvezno tekmovanje, ki je letos prvič potekalo v Sloveniji. Naloge, ki so jih izbrali člani zvezne tekmovalne komisije so bile precej zahtevne, vendar take, da nobena naloga ni ostala nerešena in noben tekmovalec ni ostal brez točk. Na tekmovanju so si učenci obeh razredov pridobili dve prvi nagradi, deset drugih nagrad in 6 tretjih, poleg tega pa še 19 pohval. Slovenski tekmovalci so prejeli le tri pohvale.

Prvi nagradi sta prejeli Nikola Milković iz Beograda (7. razred) in Dragana Todović iz Titovega Ožica.

Nagrade so bile desetdnevne počitnice v letni šoli v Šupli stejni pod Avalo, poleg tega sta najboljša tekmovalca dobila še knjigi Stvaranje matematike, zmagovalec 8. razreda posebno nagrado Splošne plovbe Piran — barometer, zmagovalec 7. razreda pa Zbirko 160 poskusov, darilo Mehanotehnike iz Izole.

Vsem tekmovalcem je Matematični list podelil priznanja za udeležbo, Društvo matematikov, fizikov in astronomov SRS brošuro o slovenskem matematiku Plemlju, priložnostna darila pa Mehanotehnika—Izola, Droga-Portorož, Delikatesa Kraš-Piran ter Splošna banka in Ljubljanska banka.

Prireditve se je začela v nedeljo, 4. junija ob 8.30 uri. Tekmo-

valce so pozdravili: ravnatelj Pomorske šole tov. Flis, podpredsednik društva matematikov, fizikov in astronomov SR Slovenije Dušan Modic predstavnik društva matematikov-fizikov in astronomov Jugoslavije, in predsednik zvezne komisije za tekmovanja Vladimir Stojanović, v imenu redakcijskega odbora Matematičnega lista pa Ilja Mitrović.

Nato so udeleženci na predlog članov podružnice društva matematikov - fizikov in astronomov iz Kopra, poslali v imenu vseh udeležencev pozdravno brožjavko tovarišu Titu:

Spoštovani tovariš predsednik,

mladina, zbrana na Pomorski šoli v Portorožu na 9. zveznem tekmovanju mladih matematikov osnovnih šol Jugoslavije, Vam, dragi tovariš Tito, pošilja prisrčne pozdrave v svojem imenu in v imenu mentorjev in organizatorjev ter Društva matematikov in fizikov Jugoslavije in koprskih podružnic Društva matematikov in fizikov Slovenije, z željo, da nas še dolgo vodite po začrtanih poteh, k miru in sožitju med narodi.

Učenci in njihovi spremljevalci so stanovali v Simonovem zalivu, člani komisije pa v starem hotelu Palace v Portorožu. Pri organizaciji tekmovanja so pomagali zlasti učitelji višje in srednje pomorske šole, gimnazije iz Kopra in Pirana, Zavod SRS za šolstvo in učitelji nekaterih bližnjih osnovnih šol. Matematični list se je vsem zahvalil za sodelovanje in spominski knjižgami. Udeleženci so med bivanjem v Sloveniji večkrat izjavili, da jim je bilo med nami lepo in da se bodo še vrnil.

BOGOMILA KOLENKO

Matematični galop

Za začetek naj povem, da to ni recenzija učnega načrta in učbenika, temveč je le nekaj misli hudo jezne učitelja, ki že precej let uči matematiko.

Verjetno se večina učiteljev, ki učijo matematiko v 7. razredu po novem programu in z novim učbenikom, strinja z mano, da avtorji precej preprostejši znanje in sposobnosti učenca v 7. razredu. Vprašujem se, kako je mogoče, da skupina profesorjev, ki se loti sestavljanja učnega načrta in pisanja učbenika, tako slabo pozna učence in razmere, v katerih ta učenec in njegov učitelj delata! Morda se da snov 1. polletja vsaj za silo obdelati v dodeljenem času, ni pa to mogoče storiti v 2. polletju.

Kdor hoče slediti vzorcu za časovno razporeditev snovi v 2. polletju, ne uči več, ampak galopira po preriji potence, korenov, linearnih funkcij, obsega in ploščine kroga, računanja s polinomi, Pitagorovega izreka in še drugega.

Vprašujem avtorje: ali se zavedajo, da slovenski srednješo-

lec in njegov učitelj ne delata v idealnih razmerah? Pa še v idealnih razmerah bi bilo zelo težko v tako kratkem času obdelati in utrditi toliko snovi! Ne bom se spuščal v podrobnosti. Rad bi le vprašal avtorje, če se zavedajo, kakšno škodo so naredili s tem, ko so učitelja matematike postavili pred dejstvo, da izpusti približno četrtno snovi ali pa obdelava vso snov skrajno površno.

Kot poprečen učitelj matematike dosegam ponavadi poprečne učne uspehe. In letos?

Ko sem strogo upošteval časovno razporeditev snovi in po tej razporeditvi pisal drugi preskus znanja v drugem polletju, sem dosegel tole: Najboljši učenec je v poprečnem razredu dosegel 13 točk od možnih 35.

Vem, da so kolegi na drugih šolah dosegli boljše uspehe, vendar hudo zaostajajo s snovjo ali pa so učence posebej in dodatno pripravljali za preskus znanja. Sam tega nisem počel, ker želim imeti stvarno sliko znanja, ki ga dosežejo učenci pri rednih urah.

Veselim sem se novega načrta in novega učbenika, saj sta bila stari načrt in stari učbenik že zdavnaj zastarela. Zdaj sem razočaran in mislim, da je razočaranih še veliko kolegic in kolegov. Samo primer: vse lepo in prav, da uvedemo že v osnovno šolo linearno funkcijo, vendar ne v sedmi razred pri treh urah tedensko!

Trdno sem prepričan, da bo treba učni načrt in učbenik močno spremeniti. Tako spremeniti, da bosta iz tega verjetno nastala nov načrt in nov učbenik. In kdo bo to plačal?

Pa še nekaj vprašanj:

Kdaj in koliko so avtorji novega učbenika delali v osnovni šoli?

S katerimi praktiki so se posvetovali? Če so se, v kakšnih razmerah ti delajo?

Koliko časa in kje so načrt preiskovali?

VLADKO DOSTAL, predmetni učitelj

Poskus opisnega ocenjevanja

Zavod SRS za šolstvo je poslal v začetku leta 1976 vsem šolam navodila in priporočila za izvajanje pravilnika o spremembah in dopolnitvah pravilnika o ocenjevanju učencev v osnovnih in srednjih šolah. Korenite spremembe so nastale predvsem na treh področjih: pri ocenjevanju vzgojnih predmetov, pri spremenjenem ocenjevanju splošnega uspeha ter opuščenju ocen učencev 1. razreda v I. polletju.

Ti koraki k demokratičnejšim odnosom so se na šolah že lepo uveljavili.

Novosti v ocenjevanju so me navedle k razmišljanju, da bi lahko opustili številčno ocenjevalno lestvico tudi pri nekaterih panogah slovenskega jezika. Opisno sem začela ocenjevati ustno in pisno izražanje učencev. Namesto tradicionalnih ocen uporabljam ocene: uspešno, manj uspešno in zelo uspešno, ki so sprejete že pri vzgojnih predmetih.

Pri popravilu posameznega spisa si izpisujem slovniške in pravopisne napake, zapišem kratko mnenje o vsebini, stilu in obliki. Glede na to se odločim za eno izmed treh opisnih ocen. V kompromis zahajam le pri štirih obveznih šolskih spisih, ki jih po izpisnem mnenju spreminjam v staro, številčno ocenjevalno lestvico. In seveda takrat, ko je treba zapisati oceno iz slovenskega jezika v glavno redovalnico ali spričevalo.

Se potrebneje se mi zdi opisno ocenjevanje pri ustnem izražanju. Le kaj ti pove ocena 5 — npr. pri ocenjevanju deklamacije pesmi? Da jo zna učenec brez zatikanja, da jo pove doživeto ali oboje? Ocena tega ne pove.

Izbor dosežkov Pedagoškega inštituta

Ob zboru delavcev Pedagoškega inštituta pri Univerzi v Ljubljani, ki je bil pred nedavnim v skupni sestavi, so pripravili razstavo elaboratov in publikacij pedagoškega inštituta v zadnjih dveh letih. To je dokaj obsežen izbor raziskovalnega dela, ki zajema izdaje in članke iz strokovne periodike, pretežno v slovenskem jeziku, nekaj prispevkov pa je natisnjenih tudi v hrvaških in srbskih revijah. Prispevki opozarjajo na sodelovanje pedagoškega inštituta na področjih, za katera se družba najbolj zanima. To so: celodnevna osnovna šola, podaljšano bivanje, predšolska vzgoja, pomoč učencem s posebnimi težavami, fizika itd.

Poleg priročnikov, delovnih zvezkov in vaj zasledimo priloge za posamezne metodčne enote — metodično didaktično gradivo za fiziko v osnovni šoli itn. V zbornikih so zbrani prispevki delavcev pedagoškega inštituta s kongresov pedagogov, referati s kongresa v Portorožu, ki ga je pripravil pedagoški inštitut pod pokroviteljstvom Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje.

Otroci ne prenesejo otročjega obravnavanja

Pod tem naslovom je »Borba« letošnjega 19. maja objavila pogovor z znanim književnikom (otroškim pesnikom) Dušanom Radovičem. Novinar ga je med drugim vprašal tudi tole: »Ali se je posrečilo v sezname šolskega čtiva uvrstiti dela, ki bodo šolarjem zagotavljala za prihodnje branje in jim bodo zbujala ljubezen do pisane besede?«

Dušan Radovič: »Dogaja se prav nasprotno, kot bi se smelo: ne razvija se ljubezen do knjige pač pa odpor.

Dobrih knjig ne bi smeli dajati napačni starostni stopnji. Na primer Carrollova Alica v čudežni deželi (ali še kakšna druga) je primerna šele za 8. razred. Dajo pa jo mladšim — morda zaradi naslova.

Pri opisnem ocenjevanju recitacije pesmi sem izoblikovala z učenci več izrazov, ki si jih poleg opisne ocene zapišejo učenci in tudi sama: pripoveduje doživeto, nedežeto, monotono, gladko, se mu zatika, razločno, nerazločno, tiho, glasno... Navadno izberemo tri izraze, ki nam pomagajo pri oblikovanju opisne ocene. Na primer: pretiho, doživeto, se mu zatika — uspešno; razločno, gladko, doživeto — zelo uspešno; monotono, razločno, se mu zatika — manj uspešno.

Menim, da bi bilo treba navajati na tako ocenjevanje deklamacij že na razredni stopnji, ker bi tako prej odpravili tipično »šolsko« interpretacijo brez slehernega doživljanja. Zakorenjenost monotonega »petja« je namreč zelo težko odpravljati.

Opisno ocenjujemo tudi vse druge govorne vaje, ko pripravijo učenci npr. referat iz sestavka v Pionirskem listu, Pionirju ali o prebrani knjigi. Le da tu dodamo še izraze: razumljivo, nerazumljivo, zanimivo, dolgočasno, razvlečeno, jedrnat, duhovito...

S tem ocenjevanjem so seznanjeni tudi starši, saj smo se na obeh pedagoških enotah hrastniške občine odločili za obsežne redovalnice, kjer je razvidna poleg datuma ocene tudi snov ali razlaga opisne ocene.

Ne morem trditi, da se je zaradi opisnega ocenjevanja govorno in pisno izražanje učencev bistveno izboljšalo. Za zdaj se kažejo pozitivni rezultati predvsem v tem, da učenci sodelujejo pri opisnem ocenjevanju in ob tem bolj vedo, za kaj naj si prizadevajo.

FANCI MOLJK

Zbor učencev Osnovne šole Muta

Glasbena razigranost

Na območju občine Radlje je v nižji in mali glasbeni šoli skupaj 220 učencev. Od tega jih je 170 prav te dni končalo izpite, na katerih so pokazali dokaj dobro glasbeno znanje. Na občinski reviji so se predstavili tudi pionirski in mladinski pevski zbori, ki delujejo pri vseh osnovnih šolah razen pri šolah Remšnik in Kapla.

Letošnja zborovska pesem, na kateri je skupno sodelovalo nad 400 mladih pevcev, je pokazala precejšen kakovosten napredek. To je hkrati tudi že dosežek dela mladih strokovnih moči — glasbenih pedagogov in velikih prizadevanj vseh pevovodij. Najbrž pa še zdaleč ni doseženo vse, kar bi bili lahko dosegli. Že omenjeni šoli Kapla in Remšnik, pa tudi nekatere nepopolne osemletke, niso nastopile na reviji otroških zborov, čeprav vemo, da otroci povsod radi in tudi lepo pojo. Treba bo le poiskati ljudi, ki imajo močno voljo in nekaj kv

osnovnega znanja na glasbenem področju. In končno: revija ni tekmovanje in že sodelovanje bi bila močna spodbuda za boljše delo.

Če bi prezrli, kolikšen je pomen glasbene šole za nadaljnjo rast glasbene kulture v občini, bi naredili hudo napako. Iz take glasbene »učilnice« prihajajo številni mladi godbeniki, in tako dobivajo kraji kakovostne godbe na pihala. V občini Radlje ob Dravi so kar štiri godbe in vrata v glasbeni svet so mladim povsod na široko odprta.

Posebej velja omeniti, da sta bili obe glasbeni prireditvi, tako revija pevskih zborov kot sklepni nastop nižje glasbene in male šole, ne samo pregled novih dosežkov temveč tudi že lep in pomemben kulturni dogodek za občano, starše in učitelje, hkrati pa tudi vabilo vsem, da še bolj izrabimo in oplemenitimo mlade vrelce tovrstne kulturne dejavnosti.

kv

Združena pevška zbor in harmonikarji

Na osnovnih šolah Tone Cufar in Prežihov Voranc na Jesenicah prizadevno delujeta šolska pevška zbor. Prvega vodi Mira Mesarič, drugega pa glasbeni pedagog Roman Ravnič. Oba pevška zbor nastopata na šolskih proslavah in prireditvah ponavadi

ločeno, na skupnih proslavah ali zunanjih prireditvah pa zapojeta skupaj. Kadar želijo nastop posebej popestriti, pomaga pevecem še nekaj harmonikarjev glasbene šole z Jesenic, ki jih vodi Rado Kleč.

B. B.

Več pozornosti krožkom

Z dinamičnim razvojem podaljšanega bivanja in celodnevne šole dobivajo dejavnosti prostega časa vse večji pomen. V teh dejavnostih so organizirani krožki, za katere se odločajo učenci po svojem zanimanju in sposobnostih. Delo v krožkih zahteva poleg ustreznih načrtov in pripomočkov predvsem ustrezne kadre. Nekajletne izkušnje pa kažejo, da je še precej pomankljivosti in slabosti.

Nekatere šole imajo več, druge pa manj krožkov. Vse je precej odvisno od tega, koliko učiteljev in mentorjev je za tako delo. Nekateri krožki so sklenjena celota, kot npr. kulturno-umetniška dejavnost, ki obsega folklorno, recitacijske, literarne krožke; krožki, v katerih prevladuje proizvodna dejavnost, pa so bolj ali manj medsebojno povezani in se vsebinsko dopolnjujejo. To so predvsem krožki s področja agrikulturne, v katerih se med drugim razvija hortikulturna, sadjarska, vrtnarska, čebelarstva in podobna dejavnost.

Na delo v teh krožkih zelo vpliva tudi to, kolikšna je strokovna usposobljenost vodij — mentorjev krožkov. To velja še posebno za tiste dejavnosti, za katere navadno primanjkuje v učnovzgojnih kolektivih ustreznih učiteljev. Sem lahko štejemo predvsem vse veje agrikulture (sadjarstvo, vrtnarstvo, čebelarstvo in podobno). Za vodenje takih krožkov morajo šole pridobiti zunanje strokovno usposobljene sodelavce kot mentorje.

Za primer naj navedemo čebelarstvo, ki jih je sedaj že v šolah že blizu 60. Le v devetih krožkih opravljajo sedaj mentorsko delo učitelji iz šolskih kolektivov, vsem drugim krožkom pa morajo priskrbeti mentorje krajevne čebelarke organizacije. Navadno so to člani teh organizacij, strokovno preskušeni

čebelarji, ki imajo veselje za delo z mladino, manjka pa jim potrebnih pedagoških, predvsem didaktičnega in metodičnega znanja. Razveseljivo je, da bo kmalu izšel priročnik, ki jim bo lahko pri delu veliko pomagal.

Vključevanje zunanjih strokovnih sodelavcev v delo dejavnosti prostega časa postaja vedno bolj pomembno. Naše kadrovske šole, predvsem pedagoške akademije in izobraževalne skupnosti bodo morale še bolj prislusniti in več razmišljati o kadrih, potrebnih za delo v krožkih. Zanimivo je, da se je letošnjo pomlad pojavila na ljubljanski pedagoški akademiji prva diplomska naloga z naslovom: Prostočasne dejavnosti v osnovni šoli — čebelarski krožki. Avtorica naloge je študentka, ki si je izbrala za diplomsko nalogo delo v krožku.

Ko prebiramo to zanimivo nalogo, se zaustavimo že ob prvem poglavju, v katerem opozarja avtorica na pomen prostega časa, ki ga je treba upoštevati pri odbiru prostovoljnih dejavnosti, mladih ljudi. Med temi dejavnostmi zavzema čebelarstvo posebno mesto; v drugem programskem delu zajema strokovno obdelavo, ki je prilagojena razvojni stopnji učencev v krožku; pri tem uporablja poleg svojega strokovnega znanja še naše domače slovo. Škoda je le, da pri tem avtorica ni upoštevala večdesetletne prakse sosedanjih vzhodnoevropskih držav, predvsem Čehoslovaške, ki imajo tudi v pedagoškem pogledu dognano teorijo in prakso za delo v čebelarskih krožkih.

Vsekakor je primer spodbuden. Zaželeno je, da bi bilo več nalog tudi o drugih vrstah krožkov, saj bi tako prav gotovo s spoznanji in izkušnjami obogatili delo interesnih dejavnosti.

M. MENCEJ

Pripravljajo se na sklepno proslavo

Učenci Centra srednjih šol Jesenice bodo imeli končno proslavo v ponedeljek, 26. junija. Na njej bodo podelili nagrade najboljšim učencem ter priznanja in pohvale za zunašolsko dejavnost. V kulturnem delu proslave bodo pod vodstvom mentorice prof. Cili Kodričeve nastopili člani dramskega krožka jeseniške gimnazije. Uprizorili bodo kratko opereto, ki je sestavljena iz samih narodnih pesmi. Pevce bo s harmoniko spremljal Mirko Omejc, eden najboljših harmonikarjev glasbene šole na Jesenicah. BRANKO BLENKUŠ

Od leposlovja do politologije

Informacija postaja nujna za današnjo prakso, saj utira pot novostim, da postanejo uporabne. Tudi s knjižnimi natiski ni nič drugače; ne glede na predmet našega zanimanja, študija, izobraževanja, se vse skupaj prične pri informaciji. Med množico knjig, ki jih vsako leto za slovenski knjižni trg, je torej zelo pomembno, da dobivamo vsaj informativna sporočila, in tako zadostimo potrebam, ki so ponavadi precej večje od naših časovnih možnosti.

Med knjižnimi novostmi, ki jih je poslala na trg Cankarjeva založba, se moramo, vsaj v obrisih pomuditi ob leposlovnih delih, študijah in politoloških sinteznih pogledih. Izvirno je delo Dušana Dolinarja Sivo jutro Amerike — drugo na ameriško temo — v katerem avtor z družbenogospodarskega vidika razčlenjuje sodobne Zdržene države Amerike. Amerika sedemdesetih let se mu kaže kot svetovna velesila v krizni podobni povietnamskih ekonomskih in političnih pretresov vse do afere Watergate. Iz mnogih analiz, tudi iz statističnih podatkov, razberemo sedanjí utrip te dežele, patudi avtorjevo spoznanje, kako današnja Amerika ne stremi več za cilj v korist ljudstva, za cilji, o katerih lahko rečemo, da so vitalistični, vredni skupnih dejanj.

Študija Janka Prunka Pot krščanskih socialistov v Osvobodilno fronto slovenskega naroda

Okamnelo življenje v jeseniškem prostoru

Gotovo je še premalo znano širši javnosti, da pripravlja Tehniški muzej železarne Jesenice stalno paleontološko zbirko. V ta namen je izdal vodni po paleontološki zbirki z naslovom Okamnelo življenje v jeseniškem prostoru. Vodnik je hkrati dragocen didaktični pripomoček za šole, ki prirejajo učne ekskurzije v železarno in tehniški muzej. Z vodnikom bodo učitelji lahko še prej pripravili učence na ekskurzijo. Uvodna poglavja Splošno o okaminah, Zbiralci okamin, Okamnine razkrivajo razvojno zgodovino življenja, Okamnine pomagajo pri ugotavljanju starosti zemeljskih plasti, Okamnine govore o davnih morjih in kopnih, Okamnine kašipot geologu do mineralnih surovin, Okamnine ustvarjajo tudi kamnine so uporabne kot dodatek k poglavju Paleontološka spoznanja biologije v 8. razredu osnovne šole in kot strokovni vir za pripravo predavanja o fosilih za biološki krožek. Vsebinska v vodniku je podana poljudno v privlačnem jeziku, kar je odlika pisca — vodnika dr. Antona Ramovša. V vodniku je objavljeno 41 slik, ki prikazujejo najvažnejše in najbolj ohranjene fosile jeseniškega prostora; med temi jih je nekaj, ki so edinstveni na svetu in so dobili imena po Jesenicah, Javorniku, Savi, Sloveniji in Jugoslaviji. Fotografije je prispeval Jože Bedič, ki je obenem vnet zbiratelj okamin in ima velike zasluge, za bogato tovrstno zbirko. V uvodu ocenjuje dr. Anton Ramovš zbirko takole: »Brez pretiravanja lahko zapišem, da je to prva in doslej edinstvena zbirka in razstava okaminega življenja iz majhnega prostora, ki prikazuje toliko okamnelih ostankov različnih skupin iz starega, srednjega in novega zemeljskega veka. Muzeja tako ali podobno paleontološko zbirko najbrž še nima Evropa«. S temi besedami je povedano vse. Velika škoda bi bila, če učenci take zbirke ne bi videli, kadar so na ekskurziji na Jesenicah ali kje drugje na Gorenjskem. Šole lahko naročijo vodnik pri Tehniškem muzeju železarne Jesenice za skromno ceno 40 din. Da je vodnik izšel, gre zahvala kulturni in izobraževalni skupnosti Jesenice, ki sta prispevali denar za izid vodnika.

A. KORÉNC

je izšla v zbirki Misel in čas, podaja pa idejnopolični razvoj krščanskega socializma med vojnama in usodno povezovanje z Osvobodilno fronto in revolucionarnimi cilji. Avtor pričanja s širših, evropskih vidikov krščanskega socializma, potem pa se osredotoči na domače razmere od 1918. do 1941. leta. V isti zbirki je izšel izbor govorov in člankov zahodnoevropskih voditeljev komunističnih partij; zbral jih je Junez Stanič pod naslovom Zahodnoevropske poti v komunizem. Tako je ustrezno aktualnosti tega problema, ki skozi premišljen izbor dobi poglobljene razsežnosti. Avtor je uvodoma povedal, da je s pričujočim izborom želel izluščiti več plasti tega, kar je ponavadi označeno kot evrokomunizem. Na temelju bogatega dokumentarnega gradiva je Miran Sattler napisal Bitko na Neretvi. Vse bolj številčno zastopana literatura iz NOB je v tem delu dobila pričevanje, ki nima memoarne, individualno barvite podobe, ampak se želi podrediti neosebni, z dejstvi podkrepjeni zgodovinski freski.

V leposlovju je presenetila Mira Mihelič z romanom Tujec v Emoni. Presenečenje izvira iz pisateljičnega poseganja v zgodovinski čas, saj pri njej tega nismo vajeni. Po pisateljičnem mnenju ne gre za leposlovno reprodukcijo zgodovinske slike, ampak za nekaj več, za odkrivanje tujstva in stisk, ki so pričujoče tudi v današnjem svetu. Ivo Zorman je v svoji knjigi Vonj po jeseni postavil v ospredje sedanjega človeka in tipiko časa, v jedru pa je povezan z revolucionarnim časom NOB. Časovno prepletanje dveh plasti ni le tehnično vprašanje pisateljevega rokopa, ampak zlasti soočanje s problemskimi vzroki in njihovimi idejnimi in moralnimi koreninami, posledicami

in eksistenčnimi vprašanji. Zbirka pesmi Rudija Robiča Prgišče pesmi je izdala CZ skupaj z gradbenim podjetjem Pionir. To je izbor pesmi z različno tematiko, vse od partizanskih pesmi — Rudi Robič je bil borec Cankarjeve brigade — pa do pesmi iz vojnih dni. Kresnice Milana Kleča so pesmi mladega avtorja, ki želi neposredno, brez eksperimentalnih nagibov prikazati svet okoli sebe; čutenje narave in sveta je izpovedano v vitalističnem duhu in z željo po dojemljivi pesniški izpovedi.

Nika Koširja, ki ga poznamo kot prevajalca in esejista, spoznavamo tokrat kot pisatelja devetih kratkih proznih besedil, med katerimi so Temne lise. V teh delih se prepleta humor z ironijo, resnost z opisnostjo in razmišljanjem, sedanjí čas z vojnim, celotna kratka proza pa je nastajala deset let. Pisatelj je večino teh besedil poimenoval humoreske, ena izmed zgodb pa ima čilsko ozadje.

Basni Slavka Pregla — poznamo jih iz časopisa — z opremo Bineta Roglja so svojevrstna regeneracija basenske vrste, že skorajda pozabljene, a po zaslugi duhovitega avtorja znova aktualizirane. Preglove basni prežemajo humor, ironija in kritična ostrica. Pogovori s slovenskimi pisatelji Branka Hofmana so v določenem pomenu sodobna različica, kot jo je uvedel z intervjujem nekoč Izidor Cankar. Hofman je odbral 30 pogovorov iz sicer večjega števila intervjujev — del teh poznamo iz objav v Knjigi, pri tem je strnil predstavnike različnih rodov, različne literarne usmerjenosti in področja. Skušal je izhajati iz del in tipike posameznega avtorja in potrdil, da je vsebinsko bogastvo odvisno tako od tistega, ki zastavlja vprašanja, kot od tistega, ki odgovarja nanje.

Še o knjigi dr. Ane Kranjc Izobraževanje naša družbena vrednota

Čeprav je zveza komunistov, že na 10. kongresu ZKJ — v resoluciji o vzgoji in izobraževanju na samoupravni podlagi — prvič jasno postavila izobraževanje na marksistične temelje in s tem nakazala pot preobrazbe, se še vedno lomijo idejna kopja ob pripravah na reformo izobraževanja in sistem usmerjenega izobraževanja. In prav v takem času smo dobili knjigo dr. Ane Kranjc, ki dokaj celostno, studiozno in družbeno angažirano predstavlja vzroke in posledice razmer na področju družbenega vrednotenja izobraževanja. Ob poglobljeni kritični razčlembi družbenoekonomskega razvoja in razlagah pa ostaja avtorica tu in tam pol poti — toda to v bistvu ne znižuje vrednosti knjige. Tako naj bi ob predstavitvi pojava meitokracije in selekcijske funkcije izobraževanja nakazala, da te situacije, taka miselnost še vedno živi — tudi pri nas.

Pri razločevalni funkciji izobraževanja in njenem zgodovinskem pomenu ne bi smela mimo dejstva, da je bila že v prvi razredni družbi zasnovana temeljna delitev dela na umsko in fizično, ki je dosegel svoj vrh alienacije v kapitalizmu in se obdržala vse do današnjih dni kot resnični »izvirni greh«. Avtorica pa to temeljno razlikovanje zamegli z razlago, da so se tudi sužnji ukvarjali z umskim delom. Vemo pa, da antična filozofija opredeljuje sužnje le kot govoreče orodje. Gre namreč za merilo, kdo se je lahko izobraževal v posameznih družbenoekonomskih formacijah. Sklep tega kratkega zgodovinskega pregleda bi moral biti vsekakor ocena nadaljnjega razvoja, ob sintezi fizičnega in umskega dela. Za začetek tega procesa povezovanja so že dane možnosti prav v naši socialistično-samoupravno usmerjeni družbi.

Ko, navaja v poglavju Usmerjeno izobraževanje in vrednotenje izobraževanja nove metode poklicnega usmerjanja, ki naj ne bodo več samo pripovedovanje, naj bi nakazala zvezo med usmerjenim izobraževanjem in poklicnim usmerjanjem kot interakcijskim procesom — procesionalno zasnovanim poklicnim usmerjanjem, na temelju poznavanja dela v povezanosti s proizvodnim delom ter izbirstnosti predmetov ob primarnih programskih usmeritvah. To usmerjanje bi se moralo nadaljevati kot posebna funkcija v kadrovskih službah delovnih organizacij za organizirano usmerjanje ljudi v razvijajočem se študiju ob delu.

Pomembno ugotovitev, da sta delo in izobrazba temeljni družbeni vrednoti, bi lahko povezala z Marxovo še vedno veljavno ugotovitvijo v Kapitalu I, Cankarjeva založba Ljubljana 1962, stran 545: »pouk, povezan s proizvodnim delom, je edina metoda za vsestransko razvito osebnost«.

V poglavju Družbena funkcija izobraževanja in permanentno izobraževanje bi bilo treba poudariti, da ima žal pri nas izobraževanje ob delu največkrat še čisto funkcijo »blaga«, ki ga lahko »kupi« tisti, ki ima denar, se pravi — tisti, ki se mu posreči pridobiti delovno organizacijo, da prevzame stroške šolanja. V tem je en vidik krize izobraževanja pri nas, drugega pa predstavlja neusklajenost med načrti izobraževanja ter praktičnim in teoretičnim znanjem, ki ga zahteva delo v združenem delu.

V poglavjih, kjer razpravlja avtorica o socialni razslojenosti in njenih posledicah, navaja med vzroke tudi dosedanjí položaj poklicnih šol kot šol slepe ulice glede možnosti normalnega nadaljnega šolanja. (Po podatkih iz leta 1971—72 je bilo na slovenskih poklicnih šolah 91,7% mladine iz delavskih in kmečkih družin.) To

anomalijo bi morali že zdavnaj odpraviti. Na problem opozarja že Marx v Kapitalu I, Cankarjeva založba 1962 stran 550, kjer pravi: »ko bo delavski razred prišel na oblast, kar se bo tudi zgodilo, bodo delavske šole dobile isto mesto, ki jim pripada«. S to mislijo je povezano tudi odprava vajeniškega sistema, ki pa mu v knjigi ni namenjeno dosti pozornosti. Ukrepe socialistične solidarnosti, s katerimi naj bi izenačili možnosti za vzgojo in izobraževanje, ki jih navaja dr. Ana Kranjc na 95. strani, bi lahko označili kot posamezna »zdravila«, s katerimi se bolj ali manj zdravi in ohranja pri življenju razredno zasnovani šolski sistem, ki temelji na malomeščanski ideologiji delitve na fizično in umsko delo.

Razprava v knjigi o vplivu družbe na vrednotenje izobraževanja bi bila še bolj celostna, če bi kritično razčlenila, kako vplivajo razredno hierarhično zasnovane kvalifikacijske lestvice na vrednotenje izobraževanja.

Razmišljanja o merilih za vrednotenje izobraževanja na posamezni stopnji družbenoekonomskega razvoja ne bi bilo težko skleniti z utemeljitvijo, da smo na področju socialistično-samoupravnih odnosov pri nas dosegli stopnjo, ki zahteva kot imperativ intelektualizacijo vseh vrst delavcev; to je hkrati tudi smoter sistema usmerjenega izobraževanja.

Med literaturo pogrešam priznane avtorje s tega področja kot npr. dr. Suvarja, dr. Petančiča in še katere.

Namen tega prispevka je med drugim tudi opozoriti bralce na vsebino te za naš razvoj pomembne knjige, ki predstavlja ob knjigi dr. Štipeta Suvarja Škola i tvornica celostno marksistično razčlemba nevzdržne razredno zasnovane vzgoje in izobraževanja.

BRANIMIR LORENČIČ

Prvič obširno o rastlinah

Knjige strokovne, izobraževalne in poljudnoznanstvene narave vse bolj zanesljivo prodirajo na slovenski knjižni trg, bodisi da gre za prevode ali pa za izvirna dela. Res pa je, da tovrstne knjige, ki niso namenjene neposredno šolskim potrebam, počasi prihajajo med nas. Med izjemnimi novostmi je treba opozoriti na troje knjig o rastlinstvu, ki sestavljajo celoto načrtnega prikaza botaničnega sveta z naslovom Rastlinski svet. Knjigo sta napisala H. C. D. de Wit in K. B. Boedijn, ob sodelovanju naših strokovnjakov.

Še preden spregovorimo o teh novostih, je treba povedati tole: medtem ko smo v slovenščini dobili več knjig o živalskem svetu, različnih po zahtevnosti, namembnosti in celo po starostni stopnji, pa botaničnih knjig skorajda ni bilo, seveda če izvajamo memo knjige o sobnih in vrtnih rastlinah, ki so se že kar modno razbohotile. Rastlinstvo je ostalo v primerjavi z živalstvom — po številu knjig — kaj revno obravnavano. Iz teh razlogov je Rastlinski svet že sam po sebi vreden posebnega zanimanja. Res je tudi, da poznamo rastlinski svet mnogo manj kot živalskega, premalo se zavedamo njegovega pomena za vsakdanje življenje in tega, da je nujno ohraniti naravo.

Rastlinski svet je izšel pri založbi Mladinska knjiga kot prevod Marka Aljanciča, Milana Lovka, Andreja Seliškara, Alojza Šerclja, Toneta Wrabarja, Leona Detele, Jožeta Lazarja, Nade Gogala, Andreja Martinciča. Pri vseh treh knjigah — Semenovke I, Semenovke II, Steljčnice, mahovi, praprotnice, pa so urednik T. Wraber in sodelavci tudi priredili in dopolnili vsebino. Če velja de Wit za osebnost med botaničnimi strokovnjaki, ki je prepotoval tudi Jugoslavijo in je s pridom vključil in v ono kot posebnost tukajšnjega rastlinstva, pa vendar ni zajel vsega, kar bi bilo za naše območje zanimivo in prav tako potrebno za spoznavanje domačega okolja. Seveda to ne more izžveneti kot graja izvirnika, kajti podobno je tudi drugod po svetu. To nas privede do

spoznanja, da so domači strokovnjaki dodali tudi obravnavo tistega rastlinskega sveta, ki bi ga sicer zgolj ob prevodu ne dobili. V Rastlinskem svetu pa geografija rastlinske razprostranjenosti presega to, kar ponavadi podajajo botanične knjige, vse do šolskih. Če tako spoznavamo rastline z raznih celin, gotovo ne gre za eksotiko, pač pa za široko, načrtno poučevanje. Kjer je potrebno, je pojasnjeno vse tisto, kar je gospodarskega ali zdravstvenega pomena za človeka, npr. o hranilnih rastlinah, o dišavnicah, o rastlinah v zvezi z obliko ipd. Vključeno je tudi okrasno rastlinje, ki ni obravnavano z vrtnarskega stališča. Opozoriti je treba na imenoslovje rastlin. Nena doma se izkaže, da je le-to v slovenščini zelo bogato, verjetno precej bolj, kot to laično mislimo. rav gotovo imajo za to zasluge znanstveniki preteklosti in sedanjosti, ni pa mogoče pričakovati slovenskega poimenovanja ali slovenjenja npr. pri algah, pri nas nepoznatih rastlinah z oddaljenih celin in podobnem.

Seveda bi vsa strokovna beseda izžvenela v prazno, če ne bi bilo v knjigi ponazoril: črno-belih in barvnih fotografij, risb in shem. Vse tri knjige so bogato opremljene s slikovnim gradivom in če rečemo, da gre za pravo pašo za oči, smo povedali le pol resnice: slikovno gradivo je nujno pri ponazoritvi besedne razlage, če pa se je sestavljalcem posrečilo zbrati zares uspele prikaze rastlin, je to zanje samo pohvalno. Nelahko grafično ureditev je zgledno rešila Edita Kobe, Nadjia Furlan pa je znova opozorila nase z opremo knjig, v katerih je strnila uporabno osnovo z estetsko rešitvijo.

Na vprašanje, komu je namenjen Rastlinski svet, bi najbolj preprosto odgovorili takole: širokemu krogu, ki se zanima za botanično naravo okrog nas in drugod; seveda pa bodo posebno zadovoljni študenti, učitelji in tudi učenci, saj se je že pri živalskem svetu izkazalo, kako s pridom je mogoče uporabiti taka dela kot dopolnilno ponazorilo pri pouku in v krožkih. Nič drugače ne bo z Rastlinskim svetom.

Zadnja številka letošnjega letnika mladinske poljudnoznanstvene revije Pionir, ki je pravkar izšla, je spet polna zanimivega gradiva za vsakogar. Zaradi bližnjih počitnic je več člankov posvečenih morju. Pionirjev kompas je tokrat pokazal v piranski pomorski muzej, ki ga je vredno obiskati v deževnih poletnih dnevih, mladi radovedneži pa lahko po Pionirjevih sledih odkrijejo tudi čudovito sladkovodno Vransko jezero na otoku Cresu. Kdor si rad sam kaj izdele, se bo zgledoval po načrtu za potapljaško masko, s katero se mu bo odprl fantastični pogled v podmorski svet, v katerem bo lahko opazoval med drugim tudi morskega konjička, ki ga pod naslovom Očka gre v porodnišnico predstavlja rubrika List iz knjige narave.

V počitnicah bo marsikateri šolarja zamikal podzemeljski svet. Zanje prinaša Pionir poučen prispevek z naslovom Kako sem postal jamar, ki so mu priključena navodila, kje in kako se prihodnji jamar lahko vključi v strokovno društvo za raziskovanje jam. Nekateri pa se bodo v jasnih poletnih nočeh raje pogledali v temine vesolja. Njim bo prišel prav bogato ilustriran članek o planetih našega osončja.

Ob nekaterih stalnih rubrikah je vsebina desetega Pionirja namenjena še trem akcijam, ki so bile razpisane v tem letniku. Najprej je tu reportaža o sklepni prireditvi Kviza Glasbene mladine Slovenije 78. tekmovalna v glasbenem znanju, ki ga organizira Pionir že četrto leto skupaj z Glasbeno mladino Slovenije. Nadalje je objavljena podrobna ocena prispevkov arheoloških raziskovalnih nalog in reportaža o nagrađenem izletu, ki ga je priredila revija Pionir za najspešnejše miade raziskovalce. Posebno zanimiv je tudi rezultat nagrađenega natečaja za znanstvenofantastične zgodbe, na katerega je poslalo svoje prispevke 45 bralcev. Žirija je nagradila šest najboljših prispevkov, od katerih so štirje tudi objavljeni.

Pionir končuje svoj 34. letnik s številnimi prispevki mladih bralcev in tako urešničuje krilatico, da je revija mladih radovednežev, ki sami soustvarjajo svoje priljubljeno berilo.

izolirka

61001 — LJUBLJANA

TOVARNA IZOLACIJSKEGA MATERIALA
61001 — Ljubljana, Ob železnici 18

IZDELUJE

za hidroizolacije:

- bit. strešno lepenko
- bit. pergamin papir
- bit. varilni trak izotekt
- bit. stekleni voal izoval
- bit. kit izokit
- bit. tesnilni trak izoplast
- bit. mase
- bit. paste
- bit. ibitol

za antikorozijske:

- ibitol lak
- alubitol
- aluminizol
- avtobitol
- avtopasto
- mase, odporne proti kislinam

za termoakustične izolacije:

- mineralna vlakna — fenoterm
- styropor
- lahke gradbene plošče — izomat in kombi ter
- izodekor plošče
- izokork maso

za cestišča:

- bitumenske emulzije
- bitumenske zalivne mase
- bitumenske pogače

za elektroizolacije:

- bitumenske kabelske mase
- bitumenske akumulatorske mase

Tehnična služba IZOLIRKE daje vsakemu kupcu tehnične nasvete in navodila za uporabo naših izdelkov.

Na kupčevo željo pošljemo svoje strokovnjake na teren, da svetujejo glede uporabe naših izdelkov za hidroizolacije, termoakustične izolacije, antikorozijske in gradnje cest.

Ne pozabite, da je trajnost izolacije odvisna od:

- pravilnega projektiranja
- pravilno izbranega izolacijskega materiala
- pravilno opravljenega izolacijskega dela.

Zato pokličite in vprašajte TEHNIČNO-INFORMATIVNO SLUŽBO »IZOLIRKA«, ki vam je vedno pripravljena svetovati s svojimi dolgoletnimi izkušnjami pri izvedbi hidroizolacije, termoakustične izolacije in pri gradnji cest.

Samo s pravilno izbranimi materiali IZOLIRKE bo delo kakovostno opravljeno.

Ivan Dodič

Uganke in dopolnjevanke

Pesniška zbirka, 32 strani, izšla v samozaložbi.

Ime mladinskega pesnika in pisatelja Ivana Dodiča že kar dobro poznajo slovenski učitelji in mladina. Po poklicu je učitelj, zato dobro pozna otroško duševnost, in se zna s svojim delom poglobiti v mišljenje in čustvovanje mladih bitij. Čeprav je pisal tudi za odrasle, je vendarle namenil svoje pero predvsem mladini, otrokom, in kar je posebno zanimivo, posvetil jim je tisto vrsto pesništva, ki je pri nas posebno zanemarljivo: uganke in dopolnjevanke. Pri nas sta se posvečala ugankam Josip Stritar in Oton Župančič in s svojimi duhovitimi »orehi« pripravi mladini in odraslim veliko veselje. Zanimivo je, da je tej vrsti pesništva malokateri pesnik namenil kaj več pozornosti. In prav zaradi tega je dejavnost pesnika Ivana Dodiča izjemna! Svojo prvo zbirko pesmi Pojoča mladika z zbirko prizorov, pesmi in ugankami je izdal leta 1962. Uganke v tisti zbirki so zbudile

med otroki, ki so jih brali veliko zanimanje; to je pesnika spodbudilo k izdaji prve zbirke Ugank in zank leta 1974 s približno 80 ugankami in »zankami«, s katerimi se je lepo priključil ugankam Josipa Stritarja in Otona Župančiča. Ta zbirka je ustrezala predvsem otrokom od 2. do 4. razreda osnovne šole. Lani (1977) je izdal drugo zbirko te vrste pesniškega blaga, letos pa v spomin na 100-letnico rojstva pesnika Sto ugank Otona Župančiča tretjo zbirko, v kateri je nanizanih 58 ugank in 12 dopolnjevanj. Vemo, da so za dobro uganko potrebni nadarjenost, znanje in dobro poznavanje duševnosti tistih, ki jim je uganka namenjena. Tudi v tretji zbirki Ugank in dopolnjevanj se je izkazal Ivan Dodič kot posrečen oblikovalec verzov in subtilni psiholog. Knjižico priporočamo vzgojnovarstvenim in vzgojnoizobraževalnim organizacijam v Ljubljani, Fabijanijeva 39, cena 30,00 din. ALBIN PODJAVORŠEK

Pionirka sem! Pionir sem!

To je radosten klic prvošolcev, ki se ponavlja iz leta v leto. Za odrasle ni nov — za otroke, ki postanejo pionirji, pa je enkratno. Zveza prijateljev mladine je želela pripraviti poseben spomin na ta dan — in tako je nastala slikanica z navedenim naslovom. Ilustrirala jo je Marjanca Jemec-Božič, Branka Jurca pa je opisala tak slovesen dan. In ne samo to: v priručni nanizanki dogodkov je tudi razložila, kaj pomeni beseda »pionir« — kaj je pomenila nekdanja, kaj je pomenila med vojno. In še: kaj pomeni beseda »pionir«

danes. Kakšen naj bo pravi pionir. Ne besede — dejanja so tisto, kar pričakujemo od njega. Ker pa so pravkar sprejeti pionirji še majhni, jim našteje, kaj vse vendarle že lahko naredijo — poleg učenja, ki je njihova temeljna naloga.

Knjižica je gotovo v veselje vsakemu pionirju in pomoč učiteljem pri pripravljanju ciclebanov za sprejem v pionirsko organizacijo.

N. M.

Srečanje primorskih upokojenih učiteljev

Odkritje spomenika Lojzetu Bratužu

Letošnjega 10. junija so se srečali v Novi Gorici upokojeni učitelji s Primorskega in obujali spomine na šolanje in na tedanje lepo, čeprav trdo življenje. Pred spomeniki borcev in rojakov, zaslužnih za pravice goriških Slovencev, ki jih je v več letih vztrajnega dela postavil Klub starih goriških študentov, so počastili spomin na te junake. Naslednji dan je bila svečanost ob odkritju doprsnega kipa simbolu trpljenja Slovencev — učitelju, glasbeniku in narodnemu buditelju Lojzetu Bratužu (rojen l. 1902 in umorjen 1937). Slavnostni govornik, dr. Joža Vilfan, je poudaril, da budi odkritje spomenika spomin na

dobo fašistične okupacije, ki je zadela primorskim rojakom nepopisnega veliko gorja. Doprsni kip je izdelal goriški umetnik Negovan Nemec. Potem ko je dr. Vilfan orisal Bratuževo življenjsko pot in izrekel priznanje njegovemu ustvarjanju, je sledil bogat kulturni spored. Nastopili so mešani pevski zbor Lojze Bratuž iz Gorice, sovodenjski nonet in mešani pevski zbor novogoriške gimnazije. Maturantka te gimnazije je recitala Kosovelovo Balado, član tržaškega slovenskega gledališča pa odlomek iz pridige kaplana Martina Čedermaca.

ERNEST ŠVARA

Kurirčkova zgodovinska slikanica

Znano je, da so slikanice prvo branje, po katerem sežejo šolarji, ko se dobro naučijo sestavljati črke v zloge in zloge v besede. Pa tudi kasneje so jim slikanice nadvse drage, saj s podobami

dramijo njihovo domišljijo in jo dopolnjujejo tam, kjer otroci zaradi pomanjkanja lastnih izkušenj nimajo na čem graditi.

Zgodovinske slikanice, ki jih izdaja založba Borec, so za šol-

larje in učitelje dragocene tudi zato, ker umetniško približajo otrokom pomembne dogodke naše osvobodilne vojne. Čustvena neposrednost in moč, s katero so ustvarjene, pripomoreta, da današnji otroci — ki na srečo o vojni ne vedo nič, razen iz pripovedi — podoživljajo dogodke: trpljenje in junaštvo naših ljudi, pa tudi zlobo in krivičnost okupatorjev.

Naj naštejemo naslove: Zgodilo se je šestega aprila (napisal Leopold Suhodolčan, ilustriral in opremil Aco Mavec), Uporne Družbo (napisal Ivo Zorman, ilustriral Ive Šubic), O Pohorskem bataljonu (napisal France Filipič, ilustriral in opremil Stefan Planinc), Bolničarka Vida (napisal Ivo Zorman, ilustrirala in

opremila Marjanca Jemec-Božič) in Naši kurirji (napisal Ivo Zorman, ilustriral in opremil Marjan Manček). Te slikanice nas vodijo od prvega dne napada na našo državo, prek dveh odločilnih, zdaj že legendarnih bojev v letu 1942, do skrbi za ranjene, pa do kurirjev in njihovih skrivnostnih poti, ki so povezovali ljudi, s poročili prinašale upanje in prebujale zavest.

Boljše pomoči pri družbeno moralni vzgoji si skorajda ne moremo misliti. Učitelji pa lahko uporabljajo slikanice in njihovo vsebinsko neposrednost že mnogo prej, preden se »po urniku« začne družbeno moralna vzgoja.

NEŽA MAURER

Branka Jurca

Javka v starem čevlju

Kadar se prepletejo osebna doživlja in resnični dogodki, ki so zajeli ves narod in kadar to opiše nekdo, ki pozna otroško dojemljivost, nastane knjiga, kot je Javka v starem čevlju. Pred otroki zaživi dokumentarnost — v besedah in slikah iz vojnih let v okupirani Ljubljani. Če si zapomnijo samo desetino prebranega, bodo spoznali, kako iznajdljivi, pre-

dani in složni so bili naši ljudje v najtežjih časih. Spoznali bodo takratno Ljubljano in naše revolucionarje, partizanske umetnike — pa tudi preproste ljudi, ki so vsak po svojih močeh prispevali k zmagi in svobodi. Spoznali bodo neprecenljiv delež ilegalcev v okupirani Ljubljani.

N. M.

Ob 80-letnici Slovenskega šolskega muzeja

Arhivska zbirka

Raziskovanja šolske zgodovine si ne moremo zamisliti brez proučevanja ustreznih arhivskih virov. Gradivo te vrste najdemo v arhivskih ustanovah, precejšnjo zbirko virov za slovensko šolsko zgodovino pa hrani tudi Slovenski šolski muzej v Ljubljani. Arhivska in dokumentacijska zbirka muzeja sestavljata s knjižnico in z razstavno zbirko, s katerima so se bralci lahko seznanili že v prejšnjih številkah Prosvetnega delavca, tri temeljne oddelke muzeja.

Tokrat bomo na kratko predstavili vsebino arhivske zbirke. Sestavljajo jo trije skladi: zbirka uradnih šolskih spisov, v njej je trenutno 310 fasciklov, arhiv Zveze slovenskih učiteljskih društev s 65 in sklad Jugoslovanskega učiteljskega združenja z 52 fascikli.

Najbolj pisana je vsebina zbirke uradnih šolskih spisov. Dokumenti v njej segajo od leta 1774 pa vse do danes. V njej je obsežno gradivo iz časa NOB, zlasti o šolah na osvobojenem ozemlju. Najstarejše listine so iz obdobja po Splošni šolski naredbi, in sicer iz glavne šole v Celju in trivialne šole v Žalcu. Navedimo še nekatere druge vrste virov, ki naj ponazorijo vso pestrost gradiva: izvirne šolske kronike, izkazi o prednosti, seznam izpitov, učiteljske plače (fajse), odloki šolskih oblasti, predlogi za obdarovanje učencev, pohvale, razrednice, tedniki, katalogi, učni načrti, katalogi šolarskih knjižnic, šolske matice zapisniki krajevnih in okrajnih

učiteljskih konferenc (skupaj s predavanji učiteljev, ki so bila sestavni del teh konferenc), zapisi šolskih inšpektorjev, spisi krajevnih šolskih odborov, spisi šoloobveznih otrok, dekanjski protokoli iz let 1805 - 1869, ko so cerkvene oblasti nadzorovale šole in še mnogo drugega.

Verjetno ste že po tem kratkem prikazu vsaj nekoliko spoznali, kakšno bogastvo podatkov hrani ta zbirka. Listine so z raznih upravnih področij; zajemajo veliko časovno obdobje in tako predstavljajo šolsko zgodovino na Slovenskem.

Slovenski šolski muzej ni arhivska ustanova, zato z izjemo arhivov Zaveze in Jugoslovanskega učiteljskega združenja ne hrani kompletnih arhivskih skladov. Gradiva dobiva predvsem z darovi, manj z nakupi. Posebno mesto v njem imajo zapuščine pomembnih slovenskih šolnikov. Muzej spremlja tudi arhivsko gradivo s šolskega področja, ki ga hranijo arhivi pri nas in v tujini. Precej teh dokumentov ima na mikrofilmih in kseroksnih posnetkih. Mikrofilme hrani razstavna zbirka muzeja. Omenimo še, da zbira muzej gradivo za vse vrste šol in na vsem slovenskem etničnem ozemlju.

Poleg zbirke uradnih šolskih spisov, v katero priteka vsako leto redno, čeprav ne posebno veliko novega gradiva, pa hrani muzej tudi že omenjena sklada slovenskih učiteljskih društev iz časa habsburške monarhije in stare Jugoslavije. Arhiv Zaveze slovenskih učiteljskih društev

obsega obdobje od 1854 do 1918, arhiv Jugoslovanskega učiteljskega združenja pa čas stare Jugoslavije (1918 - 1941). Oba sklada je leta 1951 na podstrešju šole Ledina po naključju našel dolgoletni ravnatelj Slovenskega šolskega muzeja France Ostanek in ju tako rešil pred uničenjem. Iz obeh skladov je mogoče razbrati, kako so v omenjenih dobah živeli slovenski učitelji, s kakšnimi težavami so se bojevali, dobiti pa je mogoče tudi nove podatke o razvoju slovenskega šolstva, predvsem osnovnega.

V arhivski zbirki Slovenskega

šolskega muzeja so naši ustrezno gradivo že mnogi raziskovalci slovenske šolske zgodovine, vendar pa je še mnogo snovi, ki prav »kriči« po obdelavi. Kogar ta vprašanja podrobneje zanimajo, naj si ogleda ustrezne članke v publikacijah Slovenskega šolskega muzeja: Slovenski šolski muzej v Ljubljani, Ljubljana 1965. Ob sedemdesetletnici Slovenskega šolskega muzeja v Ljubljani 1898 - 1968, Ljubljana 1978. Še bolj pa bo slovil, če se bo oglašil v muzeju, kjer se bo seznanil z vsebino posameznih fasciklov.

ANDREJ VOVKO

Manifestacija bratstva in prijateljstva

V lepi dolini med Ključem in Prijedorom, ob še čisti reki Sani, je mesto Sanski most. Prebivalci skrbijo ne samo za industrijski, temveč tudi za kulturni razvoj.

V mestu je bilo pred štirimi leti organizirano PRVO MAJSKO DRUGOVANJE NA SANI, delovni zbor umetnikov naivcev Jugoslavije, ustanovljena pa je bila tudi prva galerija naivne umetnosti v Bosni in Hercegovini. Letos se je na 4. majskem drugovanju zbralo 45 likovnikov, med njimi nekaj najbolj znanih ustvarjalcev jugoslovanske naive, pa tudi nekaj tistih, ki šele začenjajo svojo umetniško pot v javnost.

Prijazni gostitelji so od 13. do 20. maja skušali svojim gostom dati čim več udobja. Organizirali so obisk najslavnejšega mesta na Grmeču-Korčanic, kjer je bila parizanska bolnišnica. Tam bodo v spomin na slavne dni naše revolucije zgradili muzej, motel in postavili spomenik. Umetniki,

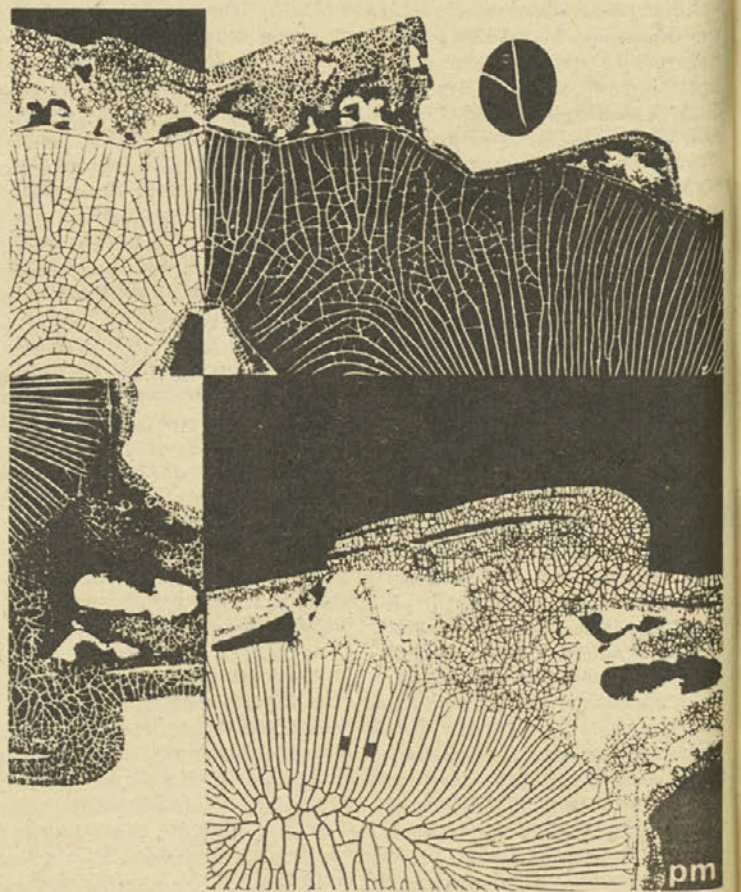
udeleženci »drugovanja«, so v namen sklenili podariti po eno delo, k tej akciji pa vabijo tudi druge ustvarjalce naivne smeri v Jugoslaviji.

Poleg Korčanic so obiskali tudi tovarno pohištva ŠIP Sana, ki je pokroviteljica te prireditve. Slikarji in kiparji so ustvarjali na terasah hotela SANUS, kjer so jih obiskovali meščani, mladina, učenci osnovnih šol in novinarji.

Zadnji dan je bila razstava del, svečana podelitev diplom in prireditve, ki jo je prenašala RTV Sarajevo.

Umetniki so prišli iz različnih krajev naše domovine. Iz Slovenije jih je bilo pet. Poslovili so se kot prijatelji, saj so se ob umetniškem spoznavanju stikale tudi trajne bratske vezi, ki so krona te in podobnih manifestacij po vsej naši socialistični domovini.

ZLATA VOLARIČ

Pavel Medvešek: Karsus I, barvni sitotisk, 1974

SAMOUUPRAVNA VLOGA PIONIRSKIH HRANILNIC

Na temelju izkušenj in uspehov mladih varčevalcev Osnovne šole Podčetrtak in ob sodelovanju Ljubljanske banke se je začelo konec preteklega desetletja razvijati mladinsko varčevanje, v katerem sodeluje mladina vseh starosti.

V načrtnem mladinskem varčevanju je bilo v preteklem letu vključenih 46.000 novorojenčkov, 97.000 predšolskih, 71.000 osnovnošolcev v 310 pionirskih hranilnicah, 3.000 srednješolcev v 12 mladinskih hranilnicah in 700 otrok naših delavcev, ki so na začasnem delu v tujini in obiskujejo dopolnilni pouk materinega jezika. Mladi varčevalci so privarčevali 258 milijonov dinarjev in 28.000 DM.

Posebno pomemben razvoj so med

šolskimi hranilnicami dosegle prav pionirske hranilnice. Organizirane so kot samoupravne oblike interesne dejavnosti učencev, katerih temeljni smoter je, poleg zbiranja prihrankov mladine, samoupravna vzgoja mladih varčevalcev — vzgoja varčne osebnosti, kritičnega porabnika in človeka, ki se bo zavedal individualne in kolektivne povezanosti ter soodvisnosti posameznika od družbene skupnosti, hkrati pa imel human in solidaren odnos do soljudi.

Vsestranska vzgoja za varčevanje postaja vse bolj tudi sestavina vzgojnoizobraževalnega procesa in programska usmeritev pionirske organizacije, ki idejno in vsebinsko usmerja delovanje vseh prostovoljnih dejavnosti učencev.

V pionirskem varčevanju ne gre samo za organiziranje preprostih oblik hranilniške dejavnosti in poslovanja z denarjem, ki naj trenutno zadovoljuje želje mladih varčevalcev, ampak za razvoj globljih samoupravnih interesov in medsebojnih odnosov, ki se oblikujejo med varčevalci neposredno ali po izvoljenih delegatih zbora varčevalcev, sveta in odbora samoupravnega pionirskega nadzora. S praktičnimi oblikami dela in samoupravljanja mladih varčevalcev uresničujejo pionirske hranilnice pomembne idejne smotre in naloge, saj razvijajo:

- samoupravno gospodarjenje z denarjem, ki izvira iz obresti varčevalcev;
- zavest o vzajemni in solidarni pomoči v razredni in šolski skupnosti;
- zasnovi delegatskega povezovanja in odnosov;
- poleg individualnega varčevanja tudi najrazličnejše oblike usmerjenega namenskega kolektivnega varčevanja (za šolo v naravi, ekskurzije, izlete, nakup učbenikov, mladinski tisk, malico, kosilo v šoli itd.);
- povezovanje in sodelovanje mladih z banko, s starši in med pionirskimi hranilnicami poklicne želje in interese nekaterih mladih.

Samoupravna vloga pionirske hranilnice je v široki in pestri vsebini odločanja mladih varčevalcev in njihovih delegatov v programu dela, volitvi organov, uspehih, poslovanju, izobraževanju delavcev, dajanju posojil

varčevalcem, brezgotovinskem poslovanju in drugih nalogah. Delegatsko osnovo predstavljajo razredne skupnosti in prostovoljne dejavnosti učencev, ki združujejo učence po njihovem interesu, željah in pripravljenosti za dejavno sodelovanje v celodnevni šoli ali v šolah s poldnevnikom poukom v prostem času.

O razporejanju in razdeljevanju skupnega dohodka odločajo varčevalci na svojih zbora ali sejah sveta pionirske hranilnice, kjer posredujejo delegati pobude in stališča svojih varčevalcev, razrednih skupnosti, šolskih organizacij in društev.

V razvijanju medsebojnih delegatskih odnosov v osnovni šoli mora mentor v vzgoji za varčevanje in samoupravljanje upoštevati razvojno stopnjo učencev in prilagajati vsebino dela sposobnostim in zmogljivostim učencev.

bombažna predilnica in tkalnica tržič

DAJE OB VEČJIH NAKUPIH BLAGO

PO CENAH, VELJAVNIH NA DAN DOBAVE IN Z RABATOM.

Pri nas dobite:

- kakovostne konfekcionirane plenice
- bele, enobarvne ali tiskane posteljne garniture v sestavi: prevleka za blazino, prevleka za odejo in rjuha. Posebno priporočamo posteljnino, ki jo je lahko negovati in je po pranju ni treba likati.
- Na voljo so vam tudi izredno praktične jogi rjuhe, ki ostanejo vedno gladke in olajšujejo postiljanje, jogi zimske rjuhe iz pravega kosmatenega tržiškega platna, jogi frotir rjuhe in jogi letne rjuhe.
- Poleg posteljnine imamo v proizvodnem programu tudi namizne garniture (raznobarvne prte in serviete).

Interesentom lahko sporočimo cene, prodajne in plačilne pogoje.

bombažna predilnica in tkalnica tržič

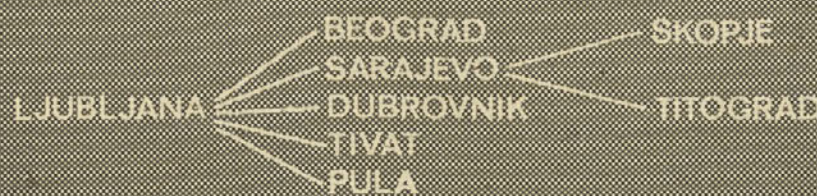
TRŽIČ, Cesta JLA 14
Telefon 064 50-340

inex adria aviopromet

UČENCI — DIJAKI — ŠTUDENTI — PROSVETNI DELAVCI

uporabljajte letalske proge Inex Adria Avioprometa za ekskurzije in počitnice. Letimo z DC-9

Za skupinska potovanja dajemo **10% POPUST.**

Informacije: Inex Adria Aviopromet Ljubljana, Titova 48, tel. 313-366 in vse turistične poslovalnice v Sloveniji.

modna hiša

LJUBLJANA
Mašerova ul.
tel.: 24-808

Ob nakupu lahkih oblačil ne pozabite obiskati Modne hiše s TOZD prodajalnami v Ljubljani, Mariboru, Osijeku in Smederevu.

ki je za tople dni pripravila več modnih in tudi klasičnih modelov, primernih za različne starosti in postave.

Poleg ženske, moške in otroške konfekcije boste v Modni hiši našli tudi izbor modnih pletenin, metrskega blaga in aktualnih modnih dodatkov.

Za modne kroje, odlične materiale in desene so poskrbele naše ugledne izdelovalke oblačil, ki so članice OPZ Modna hiša.

ARCEOMURKA

Trgovsko proizvodna organizacija

GOLICA o. o.

64270 JESENICE, Titova 1

TO trgovina na drobno

ZARJA o. sub. o.

JESENICE, TITOVA 73
Žiro račun 51530-601-14835
Telefon: (064) 81-551, 81-543

DOBAVLJA

- gradbeni material
- notranjo opremo
- opremo za pisarne, stroje in drug pisarniški material

Opremljamo tudi vzgojnovarstvene zavode, domove in telovadnice.

Podrobnejše informacije dobite po telefonu št. (064) 81-551.

metalka

LJUBLJANA, n. sol. o.

o b j a v l j a prosta dela in naloge:

DELOVNA SKUPNOST SKUPNIH SLUŽB
SLUŽBA ZA INFORMATIKO

DELA ZA OBVEŠČANJE DELOVNE SKUPNOSTI IN UREJANJE INTERNEGA GLASILA

POGOJI:

- visoka ali višja izobrazba novinarske, družboslovne, filozofske ali ekonomske smeri
- znanje tujega jezika
- zaželeno praksa pri urejanju internega glasila oziroma pri obveščanju delovne skupnosti

SLUŽBA ZA ORGANIZACIJO

DELA ZA ORGANIZACIJSKE ŠTUDIJE

POGOJI:

- visoka izobrazba, praviloma ekonomske, organizacijske ali tehniške smeri
- 3 leta delovnih izkušenj
- znanje tujega jezika

Delo se združuje za nedoločen čas.

Pismene ponudbe sprejema »Metalka«, Kadrovska socialna služba, Ljubljana, Dalmatinova 2, 15 dni po objavi.

DO POLIKEM-TRGOVINA — LJUBLJANA, Maistrova 10
TOZD »CHEMO« trgovsko podjetje s kemično-tehničnim blagom na veliko in malo
vam priporoča v svojih prodajnih enotah v Ljubljani, Celju, Kranju, na Jesenicah, Reki in v Nišu nakup:

- barv, lakov, firmežev, razredčil, avtolakov, emajlov ter ščetkarskih in brusilnih izdelkov
- tehničnih kemikalij
- lepil, čistil in topil
- papirja za ovojnino, papirne konfekcije, embalaže PVC, papirnega, kovinskega in plastičnega materiala
- razstreliv, uporabnih v gospodarstvu, tehničnih plinov, kislin in lugov.

Brana

ONPZ
o. sub. o.

Ljubljana
Šmartinska c. 22
tel. 061/317-978

priporoča iz svojega proizvodnega programa tele izdelke za civilno zaščito, predpisane s posebno uredbo:

- rokavice iz polietilena za enkratno uporabo;
- škornje iz polietilena za enkratno uporabo;

Oba izdelka sta uporabna tudi za vzdrževalna dela v kuhinji in za snajenje sanitarij;

- predpasnike iz usnja;
- armirane usnjene predpasnike;
- usnjene rokavice (za civilno zaščito);
- torbe za sanitetne potrebščine;
- gamaše za terensko zaščito čevljev.

Podatke o cenah, rokih in pogojih dobave dobite na naši upravi.

IMOS

SGP TRŽIČ

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE TRŽIČ

Blejska 8, Tržič, (064) 50-288

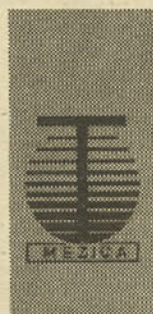
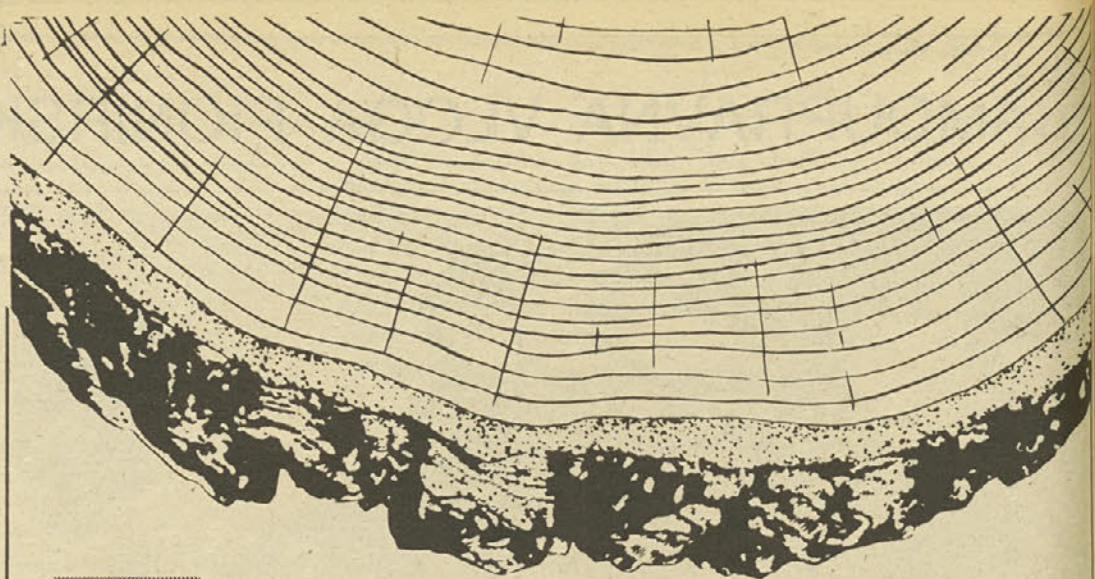
izvaja

- gradbena, obrtniška in instalacijska dela;
- projektira objekte visokih gradenj;
- prevzema celotni inženiring pri gradnji investicijskih objektov.

Vzgojnovarstveni zavodi, osnovne in srednje šole ter domovi za učence in študente!

Zaupajte izvedbo svojih načrtov IMOS SGP Tržič.

Podjetje prevzema dela na območju občine Tržič in bližnji okolici. Potrebne ponudbe s podatki o rokih, cenah in pogojih za obdobje 1978/79 lahko dobite pri upravi podjetja.

ozd rudnik mežica z. n. sol. o.

tozd tovarna opreme mežica z. n. sol. o.
mežica

tel.st.: 062/89 660 (komerciala) 062/89 610 (h.centrala)

izdeluje

opremo, primerno tudi za šolsko lesno proizvodnjo in predelavo:

- transportno opremo:
 - za mehanizirana lesna skladišča;
 - za žagalnice;
 - za elektronske sortirnice žaganega lesa (tramiče, deske itd.);
 - naprave za razletvičenje in pakiranje žaganega lesa (robljenega in nerobljenega);
 - podizne krojilke (pnevmatske ali hidravlične);
 - dvo- ali večlistne krožne žage za drobno oblovinno;
- in drugo transportno opremo, ki jo potrebujete.

Zastopamo švedskega proizvajalca KOCKUMS, Söderhamn, ki izdeluje:

jermenike, tračne žage, robnike, sekalnike, profilne skobeljnike, reducirne tračne žage, lupilce skorje vseh dimenzij, traktorje, za različna opravila v lesni in gozdni proizvodnji.

Ker bomo postali sodelavci tega velikega proizvajalca, bomo v poslovnem letu 1979 že lahko ponudili vse njegove proizvode za dinarje. Poslovni partnerji dobijo podrobnejše podatke o izdelkih, cenah, rokih in pogojih dobave osebno, pisno ali po telefonu.

TEKSTILNI KOMBINAT

Ljubiša Miodragović

TEKSTILNI KOMBINAT - PRIJEPOLJE

PRIJEPOLJE, SR SRBIJA

tel. (033) 22-003, centrala, komercialna služba;
tel. (033) 22-239, teleks: 13-639

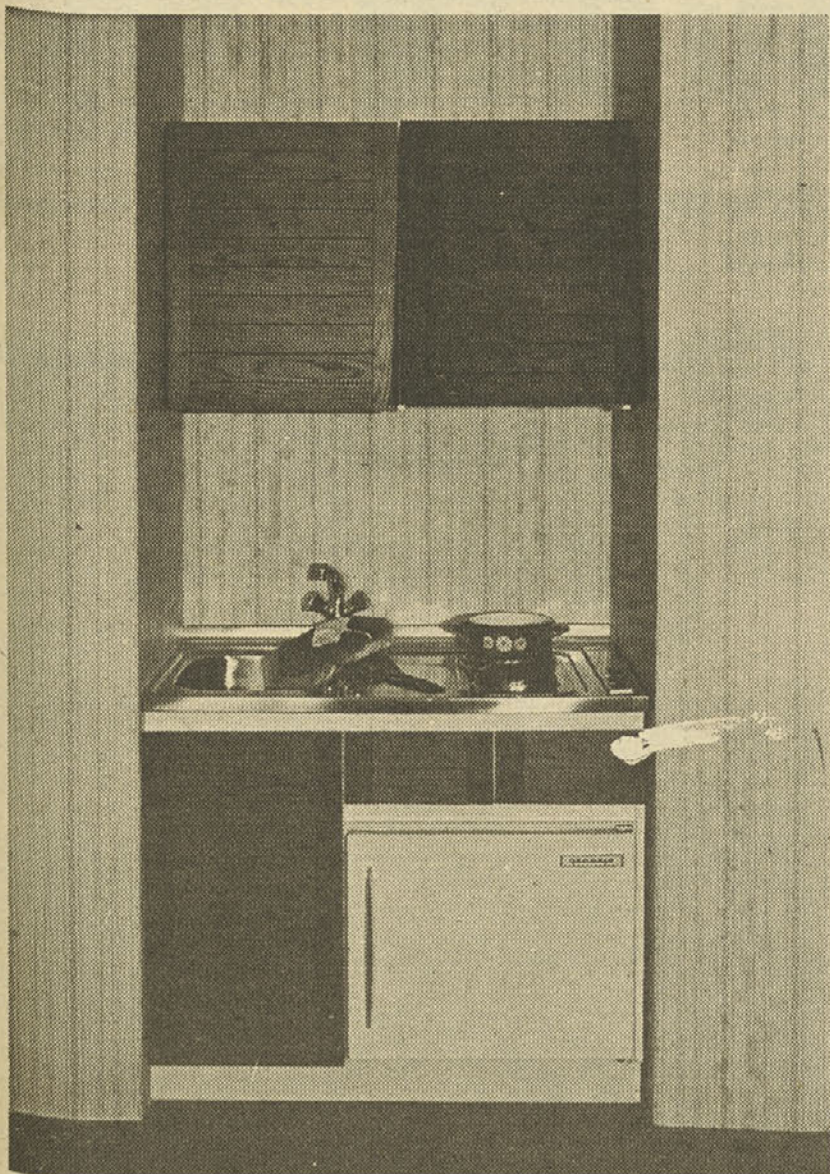
IZDELUJE ŠOTORE

primerne za civilno zaščito ali ob naravnih nesrečah. V spremenjenih razmerah jih lahko uporabite kot učilnice, konferenčne sobe, kuhinje, jedilnice, spalnice in priročna skladišča.

Šotori so izdelani tako, da lahko prostor povečate ali zmanjšate. Tisti z lesenim ogrodjem so cenejši kot šotori, ki imajo ogrodje iz ojačanih aluminijastih cevi, toda ti so precej bolj trpežni.

Podrobna obvestila o cenah, rokih in pogojih dobave dobite pisno, osebno ali po telefonu.

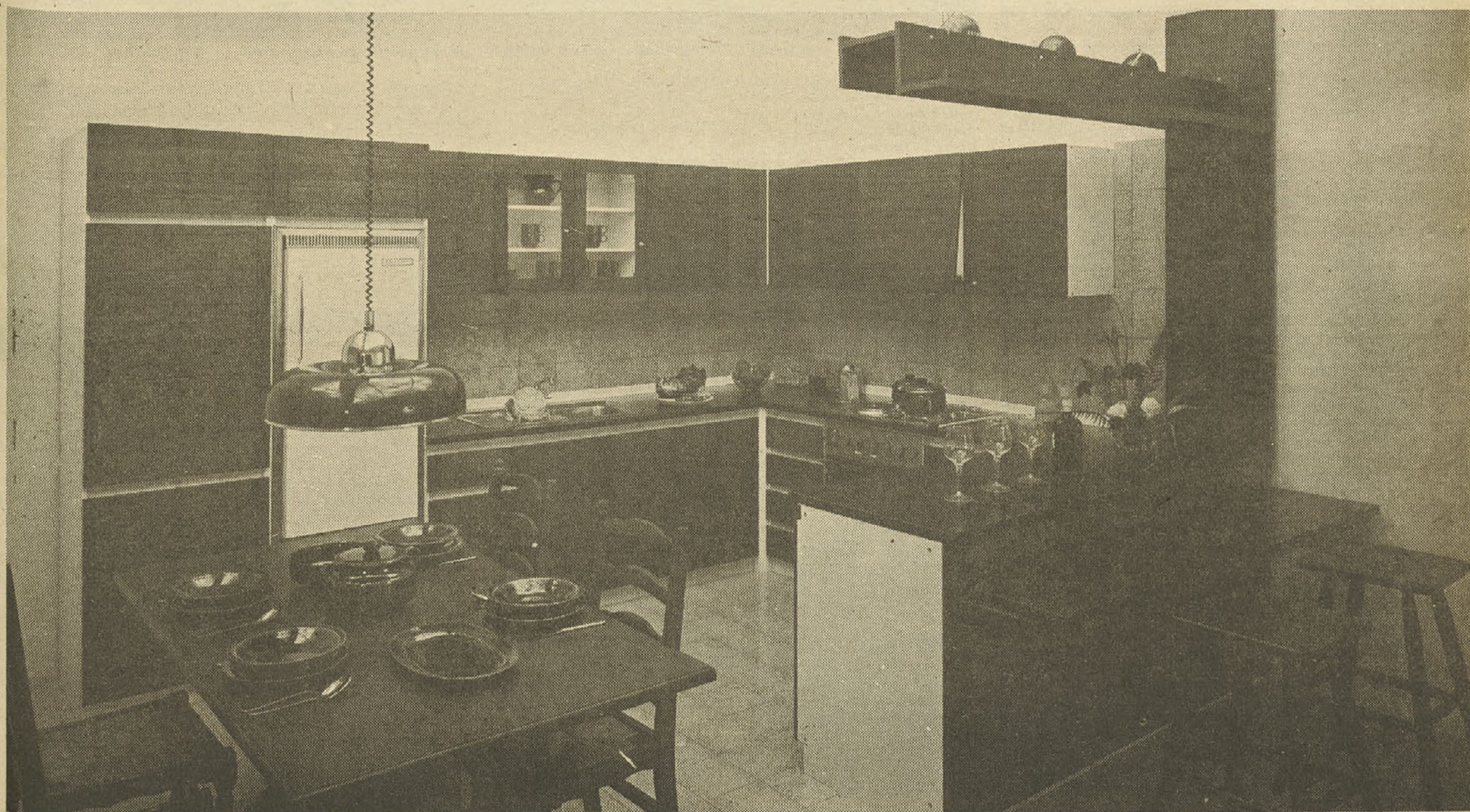

Predstavljamo vam kuhinje Gorenje

Kuhinja PEA HRAST — BLOK KOMPLET GORENJE zavzema malo prostora in je sestavljena iz štedilnika (dve električni plošči ali dva plinska gorilnika), pomivalnega korita s prelivnim kanalom in posebnim priključkom za odtok.

Notranji prostor ima na desni strani vgrajen 70-litrski hladilnik in dva predala, na levi pa vedro za odpadke.

BLOK KOMPLET kuhinjo imenujemo tudi MINI KUHINJO in je posebno primerna za samska stanovanja, počitniške hišice, šole, vzgojnovarstvene zavode in poslovne prostore.

Kuhinja PEA Hrast »Gorenje«

V svetu in pri nas namenjajo posebno skrb ženi — gospodinjici. Številni gospodinjski pripomočki so sicer precej olajšali njeno delo, kljub temu pa so opravila v kuhinji še vedno težavna.

Gorenje je po temeljitih raziskavah fiziologije dela v kuhinji pripravilo kuhinjski program; elementi tega programa so izdelani tako, da preprečujejo preveliko telesno in duševno utrujenost gospodinjic.

Estetski videz

Sodobno in klasično oblikovane kuhinje. Velika možnost izbire tudi za najbolj zahtevne uporabnike.

Funkcionalnost

Kuhinja Gorenje s kuhinjskimi elementi, vgradnimi in malimi gospodinjskimi aparati predstavlja popoln kuhinjski in delovni prostor.

Možnost kombinacij

Kuhinjski elementi in vgradni aparati so izbrani in izdelani tako, da je kuhinja Gorenje hkrati vaš delovni, jedilni in bivalni prostor.

Izdelava kuhinjskih elementov

Vrata — izdelana so iz visoko kakovostnega masivnega lesa, plemenitih furnirjev ali laminatov, odvisno od želje kupcev. Obodi so iz oplemenitene iverice.

Delovna plošča

za popolnejše in lažje vzdrževanje čistoče je v vašo kuhinjo mogoče vgraditi tekočo delovno ploščo. Vgrajena je v delovne pulte in s tem preprečuje, da bi se med špranji kuhinjskih elementov nabirali umazanija in odpadki jedi.

Milijoni kuhinj in gospodinjskih aparatov, prodanih doma in v svetu, so najboljša poročila za kakovost novega kuhinjskega programa Gorenje.

Moč vzgoje

V slovesno okrašeni dvorani Doma tehniških šol v Ljubljani se je prejšnji mesec zbralo neverjetno veliko ljudi — nekdanjih in sedanjih vzgojiteljev in gojencev — tistih, ki so se že uveljavili v delovnih organizacijah in onih, ki si šele utirajo pot do poklica. Pot, dolga trideset let, ne sme biti pozabljena. Prav je, da jo podoživijo delavci, ki so jo pomagali tla-kovati, da zve zanje mladi rod in prislunke resnici o času, ko v domovih še zdaleč ni bilo takega udobja, kakršnega so deležni gojenci sedaj.

Govor ravnateljice Vere Domajnove je bil veliko več kot zgolj poročilo z letnicami in drugimi podatki. Spomni nas na vse: na bogastvo vzgojnih dejavnosti, po katerih slovi dom že veliko let, na čase, ko so morali v začetku leta odkloniti kar 300 učencev in je bilo škoda vsakega kotička, ki ni bil izrabljen za bivanje in učenje. Na čase, ko so imeli v domu enega samega vzgojitelja — po dveh letih so delali štirje, čez pet let osem, nato dolgo vrsto let dvajset in šele leta 1972 so lahko izoblikovali 18 vzgojnih skupin. Vzgojiteljem so v začetku pomagali pomožni učitelji — študenti. Vsebinska dela se je precej razlikovala od današnje. V prevelikih vzgojnih skupinah je bilo delo usmerjeno predvsem v učenje ter

vzdrževanje higiene in reda. In vendar so se učenci v teh skrajno skromnih razmerah v domu morda še bolje počutili kot sedaj — se spominja Vera Domajnova. Med njimi sta bila razvita pristno tovarištvo in družabnost, ki sta se izražala v živih razpravah, petju, na delovnih akcijah, političnih manifestacijah, dobro organiziranih plesih in kakovostnih kulturnih prireditvah. Tudi z motivacijo za učenje ni bilo posebnih težav; kljub natrpanim učilnicam so imeli gojenci doma za 20 odstotkov boljše uspehe kot njihovi sošolci, ki so stanovali doma.

V vsako šolsko kroniko se vplete spomin na boj za denar, za vsak dinar, za vsak obnovljen prostor, za vsak kos inventarja. To, kar imajo danes, ni zraslo čez noč. Pravi mejnik je bilo leto 1963 — leto prezidav, modernizacije raznih prostorov, izgradnja novih učilnic, pridobitev novih sob v prostorih nekdanje pekarnice. Zaradi vsega tega kljub strožjim normativom, veljavnim za stanovanjski standard, skorajda ni bilo treba zmanjšati kapacitete doma. Tudi delovne razmere so se tedaj precej izboljšale. Pridobili so nujno potrebne prostore za prostovoljne dejavnosti, modernizirali so klubsko sobo, preuredili dvorano, uvedli samopo-

strežno knjižnico, dobili novo mladinsko sobo in še eno igrišče.

V tridesetih letih se je dom razvil v sodobno opremljeno in organizirano vzgojno ustanovo s 60 delavci in 600 gojenci. Po interesnih dejavnostih slovi že veliko let. Kar šestnajst jih imajo, posebno pa se je razvila športna dejavnost. Vrstijo se prireditve in akcije, koncertna gostovanja in izobraževalni večeri — posebnost pa je mala galerija Doma tehniških šol, v kateri si lahko ogledajo gojenci vsakih štirinajst dni novo razstavo.

Prav ob proslavi 30-letnice doma smo doživeli presenečenje: čudovito uprizoritev Kosmačeve Balade o trobenti in oblaku po prirejeni dramatizaciji Mitje Mejaka iz leta 1963. Uprizoritev, ki jo je režiral Izidor Klemen, je povedala izredno veliko o tem, da vzgoja v resnici napravi čudeže. Mladi tehniki, ki preživljajo svoja šolska leta v domu, ne bodo usmerjeni ozko v svoj poklic; zanimalo jih bo nešteto stvari v našem življenju, znali bodo spoštovati kulturne vrednote in si jih prizadevali ohranjati.

Ni čudno torej, da že zdaj sodelujejo pri načrtovanju vsega, kar se dogaja v domu: vse prostovoljne dejavnosti in razne oblike idejnopoličnega dela načrtujejo in uresničujejo osnovni organi-

zaciji ZSMS ob sodelovanju in mentorstvu vzgojiteljskega zbora. To velja tudi za delo domske skupnosti, ki sodeluje pri uresničevanju vzgojnih smotrov pri učenju (gojenci so spet za 15 do 20 odstotkov boljši kot njihovi »zunanji« sošolci).

Še bi lahko pripovedovali. — Tak razvoj je dosežek dela številnih generacij domskih delavcev in učencev, ob pomoči strokovnih organizacij in ustanov — je povedala Vera Domajnova in poudarila: — Toda v domovih moramo hiteči, da bi bili vedno na zaželeni stopnji znanja in dela. Teorija pedagoškega dela nas nenehno sili v dopolnjevanje znanja, metod in vsebine dela. To pa je bilo pravzaprav gibalo napredka v domu. Nikoli ni nobena stvar tako dobra, da ne bi mogla biti še boljša.

Da je bilo prav to v resnici vodilo domskih delavcev, se je pokazalo tudi v praksi: dom je vsa leta izstopal s svojo dejavnostjo, posebno na vzgojnem področju, pri študiju pedagoške teorije na vzgojiteljskih zborih in njenem prenašanju v prakso ter s pomembnimi prispevki v berilo slovenske domske literature.

MARJANA KUNEJ

Komisija za delovna razmerja
OSNOVNE ŠOLE STANKO MLAKAR, ŠENČUR

razpisuje dela in naloge:

- učitelja matematike in fizike — PRU ali P
- učitelja tehničnega pouka in fizike — PRU ali P
- 2 učiteljev razrednega pouka za opravljanje nalog v oddelku podaljšanega bivanja
- učitelja glasbenega pouka — nepoln delovni čas — PRU ali P
- učitelja slovenskega jezika za določen čas od 1. 9. 1978 do 15. 11. 1978 — PRU ali P

Vse delovne naloge, razen delovnih nalog učitelja slovenskega jezika, so razpisane za nedoločen čas.

Rok za prijavo je 15 dni po objavi razpisa.

Ciril Hočevar

Ciril HOČEVAR iz Studencev v Mariboru je bil resda upokojenec, toda v resnici pokoja sploh ni poznal. Bil je vse preveč človek nenehne akcije. Njegov dom je namreč bil, dokler je živel, shajališče in svetovalnica vseh študentskih telesnovzgojnih, kulturnih in političnih organizacij. Po prometni nesreči, ni mogel več sam hoditi, so pošiljali ponj na važne seje in sestanke in njegovo mesto v sejemnem prostoru ali dvorani je vedno čakalo nanj — da bi povedal navzočim kaj iz svojih bogatih izkušenj, jim svetoval iz svoje velike zakladnice življenjskih modrosti. Nad polovico svojega bogatega življenja je bil neutrujen organizator telesnokulturnih akcij: ustanavljal je društvo Sokola in pozneje Partizana, telovadnice in domove zanje, društva tabornikov, gledališke skupine, lutkovne odre, planinsko društvo, smučarske tečaje, šole. V Dudovici pri Arandjelovcu, kamor ga je pregnal nemški okupator l. 1941, so odprli 1975 spominski park s formo vivo okoli tamkajšnje nove šole vse na njegovo pobudo in kot dar nekdanjih slovenskih izgnancev.

Mladino je vzgajal v sokolskih društvih in po osvoboditvi v telovadnici Partizana, v taborniški organizaciji Ukročena reka. To ime, je simboliziralo njega samega kot človeka občudovanja vredne volje in življenjske moči. Bil je večni popotnik, ki je odkrival mladini lepote in zanimivosti slovenske zemlje. Ze zmlada je kot dijak in pozneje kot prosvetni delavec prepotoval vso našo domovino. Njegovo načelo je bilo, da bi morala vsa slovenska mladina kolikor mogoče temeljito poznati svojo ožjo in širšo domovino, ker samo to krepi narodnostno in državljansko samozavest in zavednost. »Dokler se naša mladina šola na osnovnih, srednjih, poklicnih in višjih šolah,« je večkrat poudarjal, »je odveč voditi jo v tujino, ki jo bo mlad človek lahko spoznal ob današnjem tujem prometu še kot odrasel in v poklicu. Najpomembnejše je, da svojo domovinsko zavest in državljanski ponos utrjuje s potovanji po naši SFRJ!« To vzgojno načelo se v naših šolah vse premalo uresničuje!

Po predčasni maturi na učiteljski v Mariboru med prvo svetovno vojno je moral na italijansko fronto; tam je preživel štiri leta, slovenskim vojakom pa je bil vzgojitelj narodne in socialne zavesti.

Ob vrtnatru leta 1918 se je pridružil Maistrovim borcem ter po krivičnem plebiscitu prišel na študentsko šolo. Kot napreden prosvetni delavec je začel organizirati v svojem poklicnem okolju, ki je bilo še polno nemške in reakcionarne miselnosti, mlade Sokole in se upirati nestrpnim motcem takratne ljudske stranke. Kmalu so ga kazensko premestili v takrat zaostalo Prekmurje. Kot izredno prizadeven učitelj je v povojnem času, ko so bile posebno prekmurske šole skoraj brez učil, sam izdelal več ponazoril, s katerimi je popestril pouk. Zavedal se je, da zgolj verbalno ne bo mogel dosežati trajnih uspehov, odkrivati učenecem znanstvenih resnic ter jih navajati k aktivnemu sodelovanju pri pouku. Skrbel je tudi za javno prosvetljevanje prebivalstva ter ustanavljal telovadne organizacije in domove, prirejal igre za odrasle in lutkovne igre za mladino. Njegovo delo na področju telesne vzgoje je bilo vsestransko in strokovno kakovostno, saj je dokončal v Zagrebu VPS, oddelek za telovadbo in šport. Bil je skromen in ponosen na svoj poklic. Kaj pa pomeni ljudstvu dober učitelj, kakršen je bil Ciril Hočevar; je pokazal njegov pogreb letošnjega 5. aprila t.l. (umrl je 31. marca 1978) v Limbušu pri Mariboru, kamor so položili žaro ob navzočnosti ogromne množice mariborskih občanov in zastopnikov iz vse Slovenije: družbenopolitičnih, kulturnih in telesnovzgojnih delavcev, Maistrovih borcev, zastopnikov ZB NOV, tabornikov, planincev, gasilcev. Vsi niso s prapori pokojniku izkazali zadnjo čast, šolska mladina, ki se ji je največ žrtvoval, pa je zapela v zadnje slovo svojemu velikemu učitelju. A. K.

Komisija za volitve, imenovanja in kadrovske zadeve pri občinski skupščini Celje objavlja po zakonu o osnovni šoli (Uradni list SRS, št. 9/68, 14/69 in 28/71)

RAZPIS

za prevzem nalog ravnateljev TOZD v Zavodu Ivanke Uranjekove Celje, in sicer:

- TOZD Posebna osnovna šola v Celju
- TOZD Dom Golovec v Celju
- TOZD Dom s posebno osnovno šolo v Dobrni

Za ravnatelja TOZD je lahko imenovan, kdor izpolnjuje splošne pogoje in ima:

- visoko ali višjo izobrazbo smeri defektologije ali ortopedagogike
- 3 leta delovnih izkušenj z duševno prizadetimi otroki
- da je družbenopolitično aktiven in pri svojem delu uveljavlja načela socialističnih samoupravnih odnosov
- da predloži ustrezen predlog o načinu uresničevanja programske usmeritve in nakaže svojo vlogo pri uresničevanju tega programa

Rok za prijavo je 15 dni po objavi.

Komisija za volitve,
imenovanja in
kadrovske zadeve

Obvestilo

Učitelje, ki so poučevali na osnovni doli Starše, vljudo vabimo na slovesno odprtje obnovljene in na novo dograjene šole. Slovesnost bo v soboto 1. julija 1978 ob 16. uri pred osnovno šolo Starše.

Osnovna šola Starše

Kovačnica mladih učiteljev

(NADALJEVANJE IZ 10. ŠTEVILKE)

Za praktično šolsko delo so se ob velikem številu kandidatov na učiteljsko vključile v prvih letih dejavnosti tega šolskega zavoda kot vadnice I. in II. osnovna šola in druge celjske osnovne šole. Končno je prevzela pomembno pedagoško dejavnost vadnice II. osnovna šola v Celju, ki vzgaja prihodnje učitelje PŠC tudi danes. Učitelji teh šol so dajali mladim učiteljskim kandidatom strokovno dovršene hospitacije, ki so jih pripravile na uspešne učne nastope.

Da bi šli kandidati učiteljskega čim boljše pripravljeni v življenje, so v drugem polletju zadnjega, to je 5. letnika, morali na enome-sečno učno prakso. Obsegala je I. in II. izmeno na določenih šolah in razredih na terenu. Da bi se seznanili tudi v posebnih osnovnih šolah v Celju in v Ljubljani in v Zavodu za slepo in slabovidno mladino v Ljubljani.

Delovno prakso so spoznavali še na dveh, posebno naprednih šolah na Hudinji in v Podčetrtku. Na Hudinji so kandidati našega učiteljskega z zanimanjem sledili kabinetnemu pouku, v Podčetrtku pa so občudovali zanimive glasbene in pevске nastope ter si ogledali še uspehe sodobnega tehničnega pouka in uresničevanje načela samoupravljanja pri šolskem pouku in v raznih krožkih. Praktično šolsko delo učiteljske je potekalo še v nekaterih šolah npr. v šoli s kombiniranim poukom v prvih razredih v Kompolah pri Storah in v Veliki Pirešici pri Zalcu in včasih tudi v celjskih okoliških šolah.

V šolskem letu 1966-67 je prevzela vodstvo učiteljske prof. Vika Kavčičeva, poštvalna slovenska pedagoginja. Nova ravnateljica si je prizadevala za prostorsko ureditev učiteljskega za ureditev novo ustanovljene gimnazije pedagoške smeri in se posebej za boljše kakovost dela. Do diplomskega izpita je pripeljala ob sodelovanju prizadevnega učiteljskega zbora v šolskem letu 1967-68 zadnji rod celjskih učiteljskih. Učiteljske v Celju, ki je dalo slovenski šoli 1.150 učiteljev in dajalo Celju in okolici dvajset let pedagoške ponudbe, je dne 31. avgusta 1968 prenehalo z delom. V šolskem letu 1967-68 so bili prvi zrelostni izpiti na novi gimnaziji pedagoške smeri v Celju, ki je nadaljevala pedagoško tradicijo celjskega učiteljskega.

V šolskem letu 1970-71 je prevzel ravnateljsko mesto pedagoške gimnazije v Celju prof. Emil Rojc. V tem času so se ure-

sničile mnoge zamisli o prihodnosti pedagoške dejavnosti na celjskem območju, so ustanovili široko zasnovano pedagoško ustanovo: Pedagoški šolski center v Celju.

Nova ustanova je imela tele težnje:

— doseči reformo notranjega življenja in dela šole predvsem ustvarjalen odnos mladih do učenja in iskanje lastnih poti do spoznanj marksizma.

— z razvitimi samoupravnimi odnosi med učenci in učitelji, z živahno politično dejavnostjo z vključitvijo v združeno delo, so si prizadevala mlade vsestransko usposabljanje za vključevanje v samoupravne organe naše družbe;

— prispevati k boljši kadrovske sestavi na osnovnih šolah; Zaradi pomanjkanja učiteljev za razredni pouk so v soglasju s skupščino občine Celje, PA Maribor, republiškim komitejem za vzgojo in izobraževanje in republiško izobraževalno skupnostjo

vzgojiteljic. Mentorsko vlogo pri usposabljanju kandidatov za poklic vzgojiteljice so opravili vzgojnovarstveni zavodi v Celju, ki so pomagali dekletom pri pripravah in izvajanju praktičnih dejavnosti.

Strokovne priprave za ustanovitev SVŠ v Celju je vodila prof. Vika Kavčičeva, ki je bila dve leti predstojnica šole, kasneje pa je prevzela to mesto prof. Marica Kotnik-Šipčeva. SVŠ je imela tedaj 8 oddelkov. Gimnazija pedagoške smeri je nadaljevala s svojim delom in je pošiljala leto za letom v nadaljnji pedagoški študij nove maturante. V šolskem letu 1975-76 pa je z ustanovitvijo nove pedagoške dejavnosti PŠC, usmerjenega izobraževanja, začela odmirati. V pedagoški gimnaziji je ostalo 11 oddelkov s 310 učenci, ki so nadaljevali šolanje do mature, nižjih razredov pa niso več odpirali. Podobno se je zgodilo tudi s srednjo vzgojiteljsko šolo: v šol-

Ob 30-letnici celjskega pedagoškega šolstva so na slovesnost posebej povabili tudi prve diplomante celjskega učiteljskega. Po diplomi so se zaradi velikih potreb po pedagoških delavcih raztepli po vsej Sloveniji. Največ jih je odšlo v Pomurje in na Koroško. Njihovo delo se pozna tako po vsej Sloveniji: danes jih srečujemo ob opravljanju odgovornih pedagoških in drugih družbenih nalog od Grada v Pomurju do Kopra, od Brežic do meje na Koroškem. Na sliki: Prvi rod celjskih diplomantov leta 1952. V prvi vrsti (od leve) sede profesorji: L. Šega, A. Sore, A. Janežič, F. Roš, direktorica D. Glinšek, B. Luzner, I. Švarc in F. Kranjc.

oblikovati dislocirani oddelek pedagoške akademije za razredni pouk;

— uresničiti predlog o ustanovitvi šole za vzgojiteljice v otroškem varstvu v Celju;

— poživiti pedagoško delo v Celju in okolici.

Prva akcija nove celjske pedagoške gimnazije je bila v šolskem letu 1971-72 ustanovitev srednje vzgojiteljske šole v Celju, že v prvem letu vpisalo okrog 50 deklet. V šolskem letu 1975-76 so predšolske vzgojne ustanove sprejele 41 dobro pripravljenih

skem letu 1975-76 niso odprli nobenega novega razreda več, ker so začeli kandidatke za ta poklic vpisovati na I. stopnjo usmerjenega izobraževanja. Usposabljanje vzgojiteljic za delo s predšolskimi otroki je potekalo odslej drugače. V VZZ celjskega območja se je sedaj vključilo 91 vzgojiteljic.

Zaradi pomanjkanja kadrov za delo v predšolskih vzgojnih ustanovah so ustanovili šole za varuhinje, za katere je bilo zamišljeno izobraževanje ob delu.

Slovesnosti so se udeležili tudi konzul SFRJ Kante, pedagoški svetovalec za slovenske šole prof. Janez Sivec in številni prosvetni delavci. Ravnatelj šole Ivan Tavčar je uvodoma pozdravil goste in se zahvalil vsem, ki so pripomogli k uspešni slovesnosti. V bogatem sporedu so nastopili šolarji z zbornoro recitacijo Ščekovih pesmi in šaljivim prizorom Kmet in cigan, nato pa sta mladinski zbor Kraški slavček ter moški in dekliški zbor Igo Gruden odlično zapela pod vodstvom dirigenta S. Radoviča.

ERNEST ŠVARA